

**T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**TÖMER'DE YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE
KULLANILAN İNGİLİZCE VE TÜRKÇE KİTAPLARININ
GEÇMİŞ ZAMAN ÖĞRETİMİNİN GENEL ÖĞRETİM
İLKELERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ VE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Sibel KAYA

BURSA 2011

T. C.

**ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**TÖMER'DE YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE
KULLANILAN İNGİLİZCE VE TÜRKÇE KİTAPLARININ
GEÇMİŞ ZAMAN ÖĞRETİMİNİN GENEL ÖĞRETİM
İLKELERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ VE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Sibel KAYA

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Minara ALİYEVA ESEN

BURSA 2011

ÖZET

Bu çalışmada TÖMER’de yabancılara dil öğretiminde kullanılan ilk kur Türkçe ve İngilizce ders kitaplarındaki geçmiş zaman öğretiminin genel öğretim ilkeleri kıstas alınarak değerlendirilmesi ve karşılaştırılması amaçlanmıştır.

Bu amaçla TÖMER’in Bursa şubesinde yabancılara dil öğretiminde kullanılan kitaplar temin edilmiş ve kitaplardaki geçmiş zaman öğretimine yönelik kısımlar ve etkinlikler saptanmıştır. Ardından çalışmada kıstas olarak kullanılacak genel öğretim ilkeleri belirlenmiştir. İncelenen kitaplardaki ilgili kısımlar ve etkinlikler, önce Türkçe ders kitabı daha sonra İngilizce ders kitabı olmak üzere müstakil iki başlık altında belirlenen kıstaslar ışığında değerlendirilmiştir. Yapılan bu iki ayrı değerlendirmenin ardından iki kitaptaki geçmiş zaman öğretimi genel öğretim ilkeleri kıstas alınarak karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Yapılan değerlendirme sonucunda ele alınan Türkçe kitabında geçmiş zaman öğretimi başlığı altına birleşik zaman konularının da dâhil edildiği görülmektedir. İngilizce kitabına baktığımızda ise geçmiş zaman öğretimi başlığı altına sadece “past simple tense” konusunun dâhil edildiği görülmektedir. İncelenen kitapların ilk kur kitapları olduğu göz önüne alındığında İngilizce kitabında yapılan bu tercihin öğretimi kolaylaştırıcı, oldukça yerinde bir tercih olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra değerlendirmede kullandığımız genel öğretim ilkeleri kıstas alınarak yapılan değerlendirme sonucunda Türkçe kitabında, daha kapsamlı bir konu yelpazesine karşın genel öğretim ilkelerinin kullanılma sıklığının İngilizce kitabına göre daha az olduğu saptanmıştır.

Yabancılara Türkçe eğitimi sürecinde ele alınan konular kitapların ve öğrenenin seviyesine göre sınırlandırılmalı, kitaplarda tercih edilen kelimeler günlük hayatta kullanılan, yaşayan kelimeler olmalı ve gerek etkinlikler gerekse ele alınan konuların açıklandığı bölümler genel öğretim ilkelerine daha fazla sadık kalınarak hazırlanmalıdır.

Anahtar Sözcükler

TÖMER, geçmiş zaman, genel öğretim ilkeleri, ilk kur İngilizce ders kitabı, Türkçe ders kitabı, yabancı dil öğretimi

ABSTRACT

Yazar : Sibel KAYA
Üniversite : Uludağ Üniversitesi
Anabilim Dalı : Türkçe Eğitimi
Bilim Dalı : Türkçe Eğitimi
Tezin Niteliği : Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı : X+196
Mezuniyet Tarihi : /.... / 2011
Tez Danışmanı : Yrd. Doç. Dr. Minara ALİYEVA ESEN

This study aims to evaluate and compare teaching “simple past tense” in Turkish and English book which are used for foreigners teaching language in TÖMER.

For this purpose, the books which are used for teaching language to foreigners in Bursa department of TÖMER were ensured and the parts and activities about teaching “simple past tense” was determined. Afterwards, general education principles in the study which will be used as a criterion was determined. The relevant sections and activities in the researched books was evaluated under the name of two headings, first Turkish course book, then English course book. After these two separate evaluations, on the basis of general teaching principles of teaching “simple past tense” was taken in had as a comparative.

In the conclusion of this evaluation, it is shown that complex tense topics was included to the Turkish book under the name of teaching “past simple tense”. When we look into the English book it is shown that only “simple past tense” was included under the name of teaching “simple past tense.” When it is taken into consideration, it is seen that this choice makes education facilitative and fairly right choice. As well as in the result of this evaluation which we used, on the behalf of general education principles, in the Turkish book it is determined that despite of comprehensive types of subject, frequency of using general teaching principles are less than English books.

In the process of teaching Turkish to foreigners, analysed subjects should be limited according to books and learners level, the words which are preferred in the books should used ones, living and not only activities but also the parts in which the analysed subjects were explained should be prepared as more faithfully to general education principles.

Key Words

TÖMER, Past tense, general teaching principal, first stage English course book, Turkish course book, foreign language teaching

ÖN SÖZ

Dünyamız her gün birçok teknolojik yeniliğin olduğu, önemli siyasi olayların yaşandığı ve dengelerin sürekli değiştiği bir sahne haline gelmiştir. Bunlara internetin iletişimi ne denli kolaylaştırıp ülkeler arasındaki sınırları kaldırdığını da eklersek yabancı dil öğreniminin bireyler için ne kadar gerekli olduğunu bir kez daha vurgulamış oluruz. Gerek ülkemizde gerekse dünyada çağın getirdiği yabancı dil ihtiyacını karşılamak amacıyla resmi ve özel birçok kurum ve kuruluş bulunmaktadır. Hiç şüphesiz ki ülkemizde bu kuruluşlardan en önemlilerinden biri TÖMER'dir. Bu çalışmamızda Türkçe ve İngilizcenin geçmiş zaman öğretiminin yabancılara hangi öğretim ilkeleri doğrultusunda yapıldığına cevap arayacağız.

Çağın gereklerine paralel olarak eğitim ve öğretim anlayışı da değişmektedir. Eğitim ve öğretimin hayat boyu sürdüğü gerçeği benimsenmiş ve genel-geçerliliği olan ilkeler belirlenmiştir. Bunun yanı sıra dil öğretiminde zaman öğretiminin başlıca konulardan biri olduğu da bilinmektedir. Bu çalışmamızda evrensel bir dil olan İngilizcenin ve dilimiz Türkçenin geçmiş zaman öğretimini benimsenen genel-geçer ilkeler açısından karşılaştırmalı olarak ele alacağız. Bu amaçla yabancı dil öğretiminde önemli bir görev üstlenen TÖMER'in yabancılara Türkçe ve İngilizce öğretiminde kullandığı kitaplarda geçmiş zaman öğretiminde hangi öğretim ilkelerinin benimsendiğini göstermeye çalıştık.

Bu doğrultuda hazırladığımız çalışmamızın giriş bölümünde genel öğretim ilkelerine; birinci bölümünde TÖMER'de yabancılara Türkçe öğretme amacıyla kullanılan Türkçe kitabındaki geçmiş zaman öğretiminin, öğretim ilkeleri bakımında değerlendirilmesine; ikinci bölümde aynı kurumda yine yabancı dil öğretiminde kullanılan İngilizce kitabının öğretim ilkeleri bakımında değerlendirilmesine ve üçüncü bölümde iki kitabın geçmiş zaman öğretiminin öğretim ilkeleri bakımında karşılaştırmalı olarak ele alınmasına yer verilmektedir.

Bu yolculuğa birlikte çıktığımız değerli hocam Prof. Dr. Mustafa CEMİLOĞLU'na, manevi desteğini benden esirgemeyen hocam Yrd. Doç. Dr. Kelime ERDAL'a, maddi ve manevi her konuda tanıştığımız günden beri tüm samimiyetiyle ve engin birikimiyle yanımda olan, bu eserin her aşamasında emeği geçen saygıdeğer hocam Yrd. Doç. Dr. Minara ALİYEVA ESEN'e teşekkürlerimi bir borç birim.

Çalışmamın İngilizce kısmında ve özet bölümünde bana yardımlarını esirgemeyen İngilizce öğretmeni arkadaşım Sema ZARİÇ'e, son olarak dünyaya geldiğim günden beri eğitimimi dert edinen, maddi ve manevi olarak her an yanımda olan aileme sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Sibel KAYA

Bursa 2011

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ABSTRACT.....	II
ÖN SÖZ.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
KISALTMALAR VE İŞARETLER.....	VIII

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Alt Problemler.....	2
1.3. Araştırmanın Amacı.....	2
1.4. Araştırmanın Önemi.....	2
1.5. Sınırlılıkları.....	3

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	4
2.1. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNİN AMAÇLARI.....	4
2.2. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNİN TEMEL İLKELERİ.....	5
2.2.1. Dört Temel Beceriyi Geliştirme.....	6
2.2.2. Öğretim Etkinliklerini Önceden Planlama.....	6
2.2.3. Basitten Karmaşığa Somuttan Soyuta Doğru Öğretme.....	6
2.2.4. Görsel ve İşitsel Araçları Kullanma.....	6
2.2.5. Ana Dili Gerekli Durumlarda Kullanma.....	6
2.2.6. Bir Seferde Bir Tek Yapıyı Sunma.....	6
2.2.7. Verilen Bilgilerin Günlük Yaşama Aktarılmasını Sağlama.....	7
2.2.8. Öğrencilerin Derse Daha Etkin Katılmasını Sağlama.....	7
2.2.9. Bireysel Farklılıkları Dikkate Alma.....	7

2.2.10. Öğrencileri GÜdüleme ve Cesaretlendirme.....	7
2.3. YABANCI DİL ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ.....	8
2.3.1. Yabancı Dil Öğretimi.....	8
2.3.2. Yabancı Dil Öğretim Teknikleri.....	9
2.3.2.1. Grupla Öğretim Teknikleri.....	10
2.3.2.1.1. Gösteri (Demonstration).....	10
2.3.2.1.2. Soru-Cevap	10
2.3.2.1.3. Rol Yapma.....	10
2.3.2.1.4. Drama.....	10
2.3.2.1.5. Benzetim.....	11
2.3.2.1.6. İkili Çalışmalar ve Grup Çalışmaları.....	11
2.3.2.1.7. Mikro Öğretim.....	11
2.3.2.1.8. Eğitsel Oyunlar.....	11
2.3.2.2. Bireysel Öğretim Teknikleri.....	11
2.3.2.2.1. Bireyselleştirilmiş Öğretim.....	11
2.3.2.2.1. Programlı Öğretim.....	11
2.4. DİL BECERİLERİNİN ÖĞRETİMİ.....	12
2.4.1. Dinleme.....	13
2.4.2. Okuma.....	14
2.4.3. Yazma.....	15
2.4.4. Konuşma.....	16
2.4.5. Dil Bilgisi.....	18

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.YÖNTEM.....	22
---------------	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.BULGULAR VE YORUM.....24

4.1. TÖMER’de Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitabının Geçmiş Zaman Öğretiminin Genel Öğretim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi.....24

4.1.1. Geçmiş Zaman (Belirli).....25

4.1.1.1. Koşaç Tümcesi (Hikaye Kipi).....40

4.1.1.2. Şimdiki Zaman (Hikaye Kipi).....51

4.1.1.3. Ulaçlar (-(y) ken <i-ken).....54

4.1.1.4. Gelecek Zaman (Hikaye Kipi).....60

4.1.1.5. Geniş Zaman (Hikaye Kipi).....69

4.1.2. Geçmiş Zaman (Belirsiz).....79

4.1.2.1. Koşaç Tümcesi (Rivayet Kipi).....84

4.1.2.2. Şimdiki Zaman (Rivayet Kipi) ve Gelecek Zaman (Rivayet Kipi).....88

4.1.2.3. Geniş Zaman (Rivayet Kipi).....102

4.2. TÖMER’de Yabancılara İngilizce Öğretiminde Kullanılan İngilizce Ders Kitabının Geçmiş Zaman Öğretiminin Genel Öğretim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi.....106

4.2.1. Geçmiş Zamanda Yardımcı Fiillerin (was/were, could) Öğretimi.....106

4.2.2. Basit Geçmiş Zaman (Simple Tense) Öğretimi.....127

4.2.2.1. Düzenli Fiillerin (Regular Verb) Öğretimi.....127

4.2.2.2. Düzensiz Fiillerin (Irregular Verb) Öğretimi.....141

4.2.2.3. Zaman Zarflarının (Time expressions) Öğretimi.....166

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....182

KAYNAKLAR.....	187
ÖZGEÇMİŞ.....	196

KISALTMALAR

-A	: -a/-e
-DX	: -dı/-di/-du/-dü/-tı/-ti/-tu/-tü
I	: -ı/-i
İ.Ü.	: İstanbul Üniversitesi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
-mXş	: -mış/-miş/-muş/-müş
p	: page
s.	: sayfa
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÖMER	: Türkçe Öğretim Merkezi
U	: -u/-ü
X	: -ı/-i/-u/-ü

İŞARETLER

•	: Madde başı işareti
-	: Fiil köküne veya tabanına gelen ek
/	: Benzerlik, yaklaşıklık işareti
>	: Bu şekilden gelir
<	: Bu şekle gider

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

“Dilin nasıl öğretilceği konusu yüzyıllardır dil eğitimcilerinin odağında yer almış ve dil öğretimi alanının tartışma konusu olmuştur. Bu çerçevede içinde yeni yaklaşımlar ve yöntemler öne sürülmüş ve genel anlamda alandaki değişim, eğitim ve eğitim psikolojisi alanındaki kuramsal değişimlere paralel olarak yürümüştür.”(Yaylı Derya, Demet Yaylı 2011: 7) Bu durum yabancı dil öğretimini, dil eğitimi çerçevesinde ayrı bir çalışma alanı haline getirmiştir. *“İnsanlar, toplumlar uluslar arasında bireysel, kurumsal, ulusal düzeyde ticaret, ekonomi, siyaset, askerlik, bilim, çalışma, turizm, eğitim, kültür, sanat, haberleşme gibi türlü yoğunlukta ikili, çoklu olmak üzere her türlü ilişkinin kurulup yürütülmesi için ana dilinden başka uluslar arası ortak dillerin öğrenilmesi gerekmektedir. Uluslararası dili belirleyen ekonomi, bilim, teknoloji, askerlik alanlarında üstünlük ve din olmuştur”.* (Demircan 2005: 17) Bu nedenle dünya sahnesinde söz sahibi olmak isteyen ülkeler yabancı dil eğitim politikaları geliştirmeye başlamıştır.

Yabancı dil öğretme ve öğrenme çabası edebiyat tarihimizde de görülmektedir. Edebiyat tarihimize baktığımızda bu amaçla yazılan ilk eserin Kaşgarlı Mahmut’un Divan-ı Lugati’t Türk olduğu görülmektedir. XI. yüzyıldan günümüze bu çaba özellikle internetin hayatımıza girmesi ve sınırların kalkmasıyla birlikte artarak devam etmektedir. Bu amaçla ülkemiz de dâhil birçok ülkede yabancı dil öğretimini amaçlayan kurumlar bulunmaktadır. Bunlardan biri de çalışmamıza konu olan *“1984 yılında yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla kurulan Türkçe Öğretim Merkezi (TÖMER)”*dir¹.

Çalışmanın hazırlık aşamasında aşağıdaki basamaklar dikkate alınmaktadır:

¹ Bu bilgi <http://www.tomer.ankara.edu.tr/> adresinin kurumsal kısmının tarihçe bölümünden alınmıştır. (20.05.2010)

1.1. Problem durumu

Ülkemizde yabancı dil öğretimi çağdaşlaşma, uygarlaşma atılımlarının vazgeçilmez bir zorunluluğu olarak ortaya çıkmış, gelişmiştir. Bu çalışmanın çıkış noktası TÖMER’de ilk kur yabancı dil eğitiminde kullanılan İngilizce ve Türkçe ders kitaplarının geçmiş zamanla ilgili kısımlarının hazırlanışında genel öğretim ilkelerine hangi kitapta daha çok dikkat edildiği sorusudur.

Bilindiği gibi eğitim otoritelerince benimsenen genel öğretim ilkeleri, öğretimi daha sistemli ve daha profesyonel hale getirmektedir. Bu nedenle genel öğretim ilkelerinin ilgili bölümlerinde ne oranda kullanıldığı sorusuna cevap bulunması gerekmektedir. Bununla ülkemizde olduğu gibi dünya üzerinde birçok ülkede de İngilizce yabancı dil olarak ihtiyaç duyulan ve öğrenilmek istenilen bir dildir. Birçok ülkede farklı milletlerden insanlara öğretilen bir dilin öğretimiyle dilimizin yabancı dil olarak öğretilmesinin karşılaştırılması dilimizin yabancı dil olarak öğretiminde bize yardımcı olacaktır.

1.2. Alt problemler

Yukarıda bahsedilen problem durumu dâhilinde çalışmanın alt problemleri şu şekildedir:

Çalışmada ilk bölümünde TÖMER’de yabancı dil öğretiminde kullanılan ilk kur Türkçe kitabının geçmiş zaman öğretimiyle ilgili kısımlarında hangi genel öğretim ilkelerinin benimsendiği sorusunun cevabı aranmaktadır.

İkinci bölümünde TÖMER’de yabancı dil öğretiminde kullanılan ilk kur İngilizce kitabının geçmiş zaman öğretimiyle ilgili kısımlarında hangi genel öğretim ilkelerinin benimsendiği sorusunun cevabı aranmaktadır.

Son kısımda ise ilk bölümde incelen kitaplar ilgili bölümde kullanılan genel öğretim ilkelerine göre karşılaştırılmakta ve hangi kitapta, hangi genel öğretim ilkesinin kaç kere kullanıldığı sorusunun cevabı aranmaktadır.

1.3. Araştırmanın amacı

Çalışmanın amacı birçok dilin yabancı dil olarak öğretiminde örnek alınan İngilizce geçmiş zaman öğretiliyle, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde konu edinilen geçmiş zaman öğretiminin genel öğretim ilkeleri kıstas alınarak karşılaştırılmasıdır.

1.4. Araştırmanın önemi

Yabancı dil denilince ülkemizde ve birçok ülkede ilk akla gelen dil İngilizcedir. Gerek siyasi gerekse ekonomik gelişmeler İngilizceyi çok sayıda insanın ihtiyaç duyduğu bir dil haline getirmektedir. Bu nedenle yabancı dil olarak İngilizce öğretili birçok dilin yabancı dil olarak öğretimine göre daha profesyonelce yapılmaktadır. Bununla birlikte genel olarak öğretim rast gele yapılmamakta, eğitim çevrelerince benimsenen genel-geçer ilkeler doğrultusunda yapılmaktadır. Yabancı dil öğretiminde de bu ilkelerin benimsenmesi hiç şüphesiz ki öğretili daha etkin hale getirmektedir. Dilimizin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan genel öğretim ilkeleri ve bunların ne sıklıkta kullanıldığı bilgisi, İngilizce öğretiliyle karşılaştırılarak elde edildiğinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretili yolunda bize ipuçları verecektir.

1.5. Sınırlılıkları

Çalışmada TÖMER’de yabancılara dil öğretiminde kullanılan İngilizce ve Türkçe ders kitapları kullanılmaktadır. Yapılan çalışma bu kitaplarla ve bu kitaplarda ele alınan geçmiş zaman konularıyla sınırlandırılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

“Kültürün en önde gelen ögesi dildir. Dil günlük hayatta anlaşmayı sağladığı gibi bilim, sanat, felsefe ve din alanlarına ait özel kavram ve terimleriyle yüksek bir iletişim de kurar” (Tural 2009:7) Hayatımızın birçok alanında önemli bir yeri olan dili Muharrem Ergin şöyle tanımlamaktadır: *“Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış, bir gizli anlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimai bir müessesedir.”* (1982: 3) Tanımda vurgulandığı gibi dil yaşayan bir varlıktır ve yaşadığı sürece gelişip değişmeye devam edecektir.

Eski çağlarda insanlar, dili aynı toplum içinde birbirleriyle anlaşmak için kullanırken günümüzde teknolojinin de gelişmesiyle kıtalar arası iletişimde kullanmaya başlamıştır. Milletler arası iletişim ihtiyacı yabancı dil öğretimi beraberinde getirmektedir. Günümüzde yabancı dil kendi içinde dinamikleri olan bir çalışma alanı haline gelmiştir.

2.1. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNİN AMAÇLARI

Yabancı dil öğretimi ana dil öğretiminden farklı sistemler barındıran bir alandır. Her işte olduğu gibi yabancı dil öğretiminde de ilk yapılacak olan amaçların belirlenmesidir. Milli Eğitim Bakanlığı Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Yönetmeliğinde yabancı dil eğitimi ve öğretiminin amaçları şu şekilde belirtilmiştir:

MADDE 5 – (1) Örgün, yaygın ve uzaktan öğretim kurumlarındaki yabancı dil eğitimi ve öğretiminin amacı, Millî Eğitimin genel amaç ve temel ilkelerine uygun olarak okul ve kurumların amaç ve seviyeleri de göz önünde bulundurularak eğitim ve öğretimi yapılan yabancı dilde bireylerin;

- a) Dinleme-anlama,
- b) Okuma-anlama,
- c) Konuşma,
- ç) Yazma

becerileri kazanmalarını, öğrendiği dille iletişim kurmalarını ve yabancı dil öğretimine karşı olumlu tutum geliştirmelerini sağlamaktır.²

Mevzuatta özellikle dil becerilerinin ve bireyin bu becerilere hâkimiyetinin üstünde durulmaktadır. Buna göre yabancı dil öğretiminin amacı öğrenilen dile dört dil becerisi vasıtasıyla hâkim olmaktır.

Mevzuatta belirtilen yabancı dil öğretiminin amaçlarını şöyle açıklanabilir:

1. Öğrenene, başkalarından yardım almaksızın çevresinde konuşulan dili anlayacak ve kendisini ifade edecek düzeyde dil öğretmek.
2. Öğrenene, başkalarından yardım almadan sosyal hayatta hakkını arayacak ve sorumluluklarını yerine getirecek kadar dil öğretmek.
3. Başkalarından yardım almadan vatandaşlık haklarını tam ve doğru kullanacak kadar dil öğretmek.
4. Öğrenenin düşünme, araştırma, planlama ve uygulama becerilerini planlayacak kadar dil öğretmek.

2.2. YABANCI DİL ÖĞRETİMİNİN TEMEL İLKELERİ

Her işte olduğu gibi yabancı dil öğretiminde de amaçlarından ardından ilkelerinin belirlenmesi öğretim aşamasında yapılacak çalışmalar noktasında büyük önem taşımaktadır.

² Bu bilgi http://mevzuat.meb.gov.tr/html/26184_1.html adresinden alınmıştır. (15.06.2011)

Yabancı dil öğretiminde benimsenmesi gereken ilkeleri Demirel (1999 a: 31-33) şöyle sıralamaktadır:

2.2.1. Dört Temel Beceriye Geliştirme

Dil dört temel beceri olarak kabul edilen dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin işlevsel bütünlüğünden oluşmaktadır. Dili bir iletişim aracı olarak kullanmayı öğretirken bu dört temel becerinin birlikte öğretilmesi gerekmektedir.

2.2.2. Öğretim Etkinliklerini Önceden Planlama

Öğretim etkinlikleri, yıllık, ünite ve günlük ders planları olmak üzere üç aşamada planlanmaktadır. Plan yapma, bir anlamda öğretilecek dersin ya da konunun öğretmen tarafından önceden yaşanmasıdır. Dikkatli bir planlama başarılı öğretimin temel koşuludur.

2.2.3. Basitten Karmaşığa Somuttan Soyuta Doğru Öğretme

Öğretilecek konular belli bir sıraya konulmalıdır. Bu konular, basitten başlayarak karmaşığa doğru, somuttan soyuta doğru öğretilmelidir.

2.2.4. Görsel ve İşitsel Araçları Kullanma

Yabancı dil öğretiminde görsel ve işitsel araçlar, öğretimin daha etkili olmasını sağlamakta, öğrenci ilgisini derse çekmekte ve sınıf içinde doğal ortam oluşmasına yardımcı olmaktadır.

2.2.5. Ana Dili Gerekli Durumlarda Kullanma

Yabancı dil derslerinde öğrencilerin öğrenilen dili daha çok duymaları ve kullanmalı esas olmalıdır. Bu nedenle öğrenimden çok, öğrencinin daha çok konuşmasına olanak verilmelidir. En iyi yabancı dil öğretmenin, öğrencilerini en çok konuşturan öğretmen olduğu unutulmamalıdır.

2.2.6. Bir Seferde Bir Tek Yapıyı Sunma

Sınıf içi uygulamalarda, her seferinde bir tek sözcüğü, sorunu ya da cümle yapısını öğretmek temel ilke olmalıdır. Aynı anda birden çok sözcük ya da cümle kalıbı öğretmek hem etkili olmaz hem de karışıklığa sebep olabilir.

2.2.7. Verilen Bilgilerin Günlük Yaşama Aktarılmasını Sağlama

Sınıf içinde öğretilen bilgilerin günlük iletişimde nasıl kullanılacağına öğrencilere gösterilmesi gerekir. Sınıf içi öğrenmelerin kalıcı olması için örneklerin günlük yaşamadan verilmesi ve öğrencilere öğrendiklerini kullanma olanağının verilmesi uygun olur.

2.2.8. Öğrencilerin Derse Daha Etkin Katılmalarını Sağlama

Tüm öğrencilerin sınıf içi etkinliklere katılmaları sağlanmalıdır. Tekrar alıştırmaları, soru-cevap, rol yapma, grup tartışması, ikili ve üçlü çalışmalar, benzetim gibi tekniklerle öğrencilerin derse daha etkin katılmaları sağlanmalıdır.

2.2.9. Bireysel Farklılıkları Dikkate Alma

Öğrencilerin ilgi, yetenek ve öğrenme hızları birbirinden farklıdır. Bazı öğrenciler daha çabuk öğrenirken diğerleri yavaş öğrenir, bazıları duyduğunu iyi anlarken diğerleri gördüğü zaman iyi anlayabilir, yine bazı öğrenciler sözlü alıştırmaları daha iyi yaparken belki de pek çok öğrenci yazılı çalışmaları daha iyi yapabilir. Bütün bu özellikler dikkate alındığında, öğretmen, öğretim etkinliklerine çeşitlilik getirmeli, sınıf içinde zengin öğrenme ortamı sağlanmalıdır.

2.2.10. Öğrencileri Güdüleme ve Cesaretlendirme

Güdüleme, başarıyı olumlu yönde etkilemektedir. Her derse başlamadan önce, öğrencileri öğrenmeye karşı güdülemek öğretmenin en temel görevlerinden birisidir. Güdüleme, bir bakıma öğrenci ile öğrenilecek konu arasında psikolojik bağ kurmaktır.

Her dilin kendine has kuralları bulunmaktadır. Dolayısıyla her dilin yabancı dil olarak öğretimin ilkeleri farklıdır. Erol Barın Türkçenin yabancı dil olarak öğretim ilkelerini şöyle sırlamaktadır:

- Kullanılan dilin öğretilmesi.
- Telaffuza önem verme.
- Öğrencilerin bildiği sözcükleri kullanarak yeni cümle kurma.

- Öğrencilere öğrendiği dili kullanma imkanı verilmesi.
- Herkese eşit söz hakkı sağlanması.
- Öğrencinin kendini yazılı ve sözlü ifade edebilmesi.
- Dil ile birlikte kültürün verilmesi.
- Hem bireysel çalışmalara hem grupla çalışmalara gereken ölçüde yer verilmesi.
- Öğrencinin öğreneceği kadar bilginin verilmesi.
- Öğrencilerin yaptıkları yanlışların anında düzeltilmesi.
- Yöntemin belirlenmesi.³

2.3. YABANCI DİL ÖĞRETİM YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

“Çocukların ana dillerini nasıl edindiklerini iyi sentezlenirse yabancı dil öğretimi de o kadar kolay sağlanabilir. Çocuk anne-babasından, ailesinden ve yakın çevresinden duyduğu kelimeleri, basit cümleleri tekrar ve taklit ederek konuşmaya başlamaktadır.” (Arslan 2001: 3) Yabancı dil eğitiminde benimsenecek yöntem ve teknikler ana dil öğretim süreci gözlenerek belirlenmelidir.

2.3.1. Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri

Yöntem, genelde hedefe ulaşmak için izlenen en kısa yol olarak tanımlanmaktadır. “Yabancı dil eğitiminde yöntem sorunu günümüze gelene kadar sayısız değişiklik, gelişme ve tartışmanın zeminini oluşturmuştur. Dil bilimsel çalışmaların ilerlemesi, bu çalışmaların dil öğretimi alanına yansımaya ve yeni yaklaşım, yöntem ve tekniklerin oluşmasına yol açmıştır.” (Demircan 1990: 5) Yabancı dil eğitiminde öğreneni başarıya götürecek en önemli unsurlardan biri kullanılan öğretim teknikleridir. Yabancı dil öğretim teknikleri öğretilecek yabancı dile, öğrenen

³ Bu bilgi <http://www.turkceogretimi.com/dil-ogretim-yontemleri/yabancilara-turkce-ogretiminde-ilkeler-yrd-doc-dr-erol-barin> adresinden alınmıştır. (03.05.2011)

kitlenin yaş seviyesi ve eğitim durumlarına göre farklılıklar gösterebilir. Birçok tekniğin gerekli durumlarda kullanılması başarı oranını arttıracak bir unsurdur.

Erol Barın yabancı dil öğretim yöntemlerini şöyle sıralamaktadır:

- Dil bilgisi-çeviri yöntemi
- Doğrudan yöntem
- Okuma yöntemi
- Kulak-dil alışkanlığı yöntemi
- Görme ve işitmeye dayalı yöntem
- Bilişsel yöntem
- İletişimci yaklaşım
- Seçmecî yöntem⁴

2.3.2. Yabancı Dil Öğretim Teknikleri

Bir öğretim yöntemini uygulamaya koyma biçimine ya da sınıf içinde yapılan işlemlerin bütününe “teknik” denir. Anadilde olduğu gibi yabancı dil öğretiminin de kendine ait öğretim teknikleri bulunmaktadır. Bu teknikler “Grupla öğretim teknikleri” ve “Bireyselleştirilmiş öğretim teknikleri” olmak üzere iki ana başlıkta toplanmaktadır. Grupla öğretim teknikleri kendi içinde yedi alt başlığa ayrılmaktadır:

⁴ Bu bilgi <http://www.turkceogretimi.com/dil-ogretim-yontemleri/yabancilara-turkce-ogretiminde-ilkeler-yrd-doc-dr-erol-barin> adresinden alınmıştır. (03.05.2011)

2.3.2.1. Grupla Öğretim Teknikleri

2.3.2.1.1. Gösteri (Demonstration): Öğretmenin ya da kaynak kişinin öğretilmek istenilen şeyi bir grup karşısında yapmasına dayanan bir öğretim tekniğidir. Ön hazırlık gerektirir. Gösteri yapılacak gruba gösteri sonrasında ulaşılabilecek hedef mutlaka belirtilmelidir. Bunun yanında gösteri sırasında öğrencilerin yapması gerekenler de gösteri öncesinde açıklanmalıdır. Gösterinin öğretmen tarafından yapılma zorunluluğu yoktur. Öğrenciler grup içinde kendi aralarında da yapabilirler.

Yabancı dilde gösteri yöntemi genellikle konuşma ve yazma etkinliklerinde kullanılır. Ayrıca yeni bir yapının öğretiminde de yararlanılabilir.

2.3.2.1.2. Soru-Cevap: Sınıf içi uygulamalarda sıkça başvurulan bir tekniktir. Sorular iyi hazırlanmalı ve mutlaka öğrenciyi bir hedefe ulaştırmalıdır. Bunun yanı sıra soru sıralamasında kolaydan zora bir yol izlenmelidir.

Yabancı dil öğretiminde genellikle okuduğunu anlama çalışmaları esnasında kullanılacak bir tekniktir.

2.3.2.1.3. Rol Yapma: Öğrencinin kendi duygu ve düşüncelerini başka bir kişiliğe bürünerek ifade etmesine dayalı bir tekniktir.

Yabancı dil eğitiminde özellikle konuşma becerisine dayalı diyalog çalışmalarında başvurulabilir. Diyalog çalışması yapılmadan önce diyalogda geçen cümle yapıları iyi öğretilmelidir. İlk uygulamada özellikle başarılı ve istekli öğrencilerin seçimine önem verilmelidir.

2.3.2.1.4. Drama: Kullanılan en eski tekniklerden birisidir. Öğrencinin hangi durumda ne yapması gerektiğini öğretir. Ayrıca yaratıcı düşünme ve problem çözme yeteneklerinin gelişmesinde yardımcı olur.

Dil öğretiminde özellikle konuşma becerisinin geliştirilmesi kullanılacak bir yöntemdir. Dramaya seçilecek konular bakımından da tüm yaş gruplarına uyarlanabilecek bir tekniktir. Öğrencinin dili kullanmadaki özgüvenini arttırmada yarar sağlamaktadır.

2.3.2.1.5. Benzetim: Gerçeğe uygun olarak tasarlanmış bir model ya da olay üzerinde yapılan öğretim tekniğidir.

Yabancı dil öğretiminde kolaylıkla uygulanabilecek bir tekniktir. Bilindiği gibi dil sosyal bir çevrede yaşayan bir varlıktır. Dilin yaşadığı bu sosyal çevrenin benzeri sınıf ortamına taşınabilir. Öğretmen süreci kontrol ederek öğretime dahil olmalıdır. Yazma, konuşma, okuma ve dinleme becerilerinin tümüne birden hitap edebilecek bir tekniktir. Bunun yanı sıra analitik düşünme ve problem çözme becerilerinin gelişmesinde de etkili bir tekniktir.

Bu yöntemin yabancı dil öğretiminde orta ve ileri düzeyde öğrencilere uygulanması daha yerinde olacaktır.

2.3.2.1.6. İkili Çalışmalar ve Grup Çalışmaları: Sınıf mevcuduna göre en az iki en çok sekiz veya on kişilik gruplar oluşturularak yapılan çalışmalara grup çalışmaları denir.

Dil öğretiminde ikili çalışmalarda özellikle diyalog etkinliklerinde yararlanır. Öğrencinin konuşma becerisinin gelişmesinde etkilidir. Bununla öğrencinin dili ihtiyaçları doğrultusunda işlevsel olarak kullanmasında yardımcı olur.

Kalabalık sınıflarda ise grup çalışmaları en fazla on kişilik gruplar oluşturularak yapılabilir. Grup içinde görevler çalışma öncesi belirlenmelidir. Dil eğitiminde grupla çalışma yöntemi sosyal hayatta dili kullanma becerisinin geliştirilmesinde etkilidir.

2.3.2.1.7. Mikro Öğretim: Bu teknik genellikle yabancı dil öğretmeni yetiştirmek amacıyla kullanılır. Yüz yüze sınıf içinde uygulanan bir tekniktir. Verilen göreve uygun kısaltılmış bir ders hazırlanır ve yapay sınıf ortamında sunulur. Mikro ders teybe alınır, hatalı ve eksik yönler belirlenerek tekrar bir mikro ders planlanarak sunulur. Bu dersin eksik ve hatalı yönleriyle ilgili yazılı ya da teybe kaydedilmiş şekilde belirlenir.

Bu teknik yabancı dilin öğretiminden çok nasıl öğretileceği esasına dayanır.

2.3.2.1.8. Eğitsel Oyunlar: Bu teknikle öğrenciler daha önce kontrollü olarak öğrendiklerini nispeten daha kontrolsüz olarak oyun içinde kullanma şansı bulurlar.

Dili, bir iletişim aracı olarak öğretme amaç olduğunda eğitici oyunlar öğrenciye neşeli bir öğrenme ortamı sağlar.

Oyunlar öğretmen tarafından iyi planlanmalı ve oyun esnasında kontrol öğretmende olmalıdır. Özellikle küçük yaştaki öğrencilere yönelik olan bu teknik farklı yaş gruplarındaki öğrencilere de kolaylıkla uyarlanabilir.

2.3.2.2. Bireysel Öğretim Teknikleri

2.3.2.2.1. Bireyselleştirilmiş Öğretim: Sınıf içinde öğrenme düzeyi ve hızı birbirinden çok farklı öğrenciler bulunmaktadır. Bunun için sınıftaki öğrenme düzeyini eşitlemek için bireyselleştirilmiş öğretime başvurulmaktadır.

Yabancı dil öğretiminde özellikle yazma becerisinde bu yönetime başvurulabilir. Bunun yanı sıra ünite sonralarından her öğrencinin hangi hedef davranışı kazanıp kazanmadığıyla ilgili olarak testler düzenlemek yoluyla bireyselleştirilmiş eğitim gerçekleştirilebilir.

2.3.2.2.2. Programlı Öğretim: Programlı öğretim ünlü psikolog Skinner'in pekiştirme ilkeleri esas alınarak ortaya atılmış bir tekniktir. Öğretimin bireyselleştirilmesi ve hatanın en aza indirilmesi gibi iki yenilik getirmektedir.

Programlı öğretimle öğrenci kendi öğrenme hızıyla ve bireysel çalışması sonucu öğrenir. Genellikle bu alanda hazırlanmış öğretici kitaplar ve bilgisayar destekli eğitim araçları kullanılır. Bu teknikle öğrenmenin kontrolü daha çok öğrencidedir.

2.4. DİL BECERİLERİNİN ÖĞRETİMİ

Dil öğretiminde önemli noktalardan biri de dil becerilerinin öğretimidir. “*Dil becerileri, temelde iletişim sağlamayı esas alır. Milletlerin farklı şekillerde anlaşma vasıtası olarak kullandıkları dil, öğrenme ihtiyacının ve bilgi aktarmanın da temel vasıtasıdır. Dille ilgili olarak gelişen bu önem derecesi kendini dil eğitimi alanında da gösterir.*” (Özbay 2009 a: 37) Dil becerilerinin öğretimi birbirinden farklı olduğu birbirini de tamamlar nitelikte olması gerekmektedir. Dil becerileri şöyle sıralanabilir:

- Dinleme
- Okuma
- Yazma
- Konuşma
- Dil Bilgisi

2.4.1. Dinleme

“Temelde anlama ve anlatma becerilerinin geliştirilmesi olarak değerlendirilen dil eğitimi içinde anlama başlığı altında ele alınan becerilerden biri de dinlemedir.” (Özbay 2009 b: 37) Dinleme, günlük hayatta ve eğitim ortamında en çok kullanılan dil becerisidir. Çevremizdeki birçok şeyi dinleyerek algılar ve öğreniriz. Dinleme becerisi konuşma becerisinden ayrı düşünülemez. Dinlemenin olduğu yerde konuşma da vardır. Bu iki beceriden biri eksik olduğunda sağlıklı bir iletişimden söz edilemez.

Dinlemenin tanımı farklı kaynaklarda şu şekillerde yapılmaktadır: *“Dinleme, konuşan kişinin, vermek istediği mesajı pürüzsüz olarak anlayabilme ve söz konusu uyarana karşı tepkide bulunabilme etkinliğidir.”*(Demirel 1999 b: 33) *“Dinleme, dinleyicinin önce söylenenlerle, sonra söylenenler arasında bağlantı kurma ve iletişim içindeki işlevini anlama yeteneğidir.”* (Temur 2001: 61) Bu tanımda dinlenenler arasında bağlantı kurulması gerektiği özellikle vurgulanmaktadır. Sever (1997: 11) dinlemeyi, *“İşittiğimizi anlamak ve saklamak ya da işittiğimizi anlamak amacıyla dikkat harcamak.”* şeklinde tanımlamaktadır.

Dinleme çaba gerektiren bilinçli bir süreçtir. Bilinçsiz olduğu takdirde bu eylem dinleme değil, işitmedir.

Murat Özbay (2009 b: 48) dinlemenin özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır:

1. Mesajı gönderme/ iletme,
2. Mesajı işitme/ duyma,
3. Mesajın anlamlandırılması.

Tüm bu tanımlardan dinlemenin bilinçli bir süreç olduğu ve her duyulan sesin dinlenmediği ortaya çıkmaktadır.

2.4.2. Okuma

Anlama ve bilgi edinme yollarından birisidir okumak. Farklı kaynaklarda okumanın farklı tanımları bulunmaktadır: *Okuma, basılı sözcükleri kavrama ve yorumlamaya dayanan zihinsel bir etkinliktir.* (Özdemir 1990: 13) *Okuma gözlerin ve ses organlarının çeşitli hareketlerinden ve zihnin anlama çabasından oluşan karmaşık bir etkinlik olup bir yazının harflerini, kelimelerini tanıma ve anlamlarını kavramaktır.* (Tazebay 1993: 3) *Okuma, yazılı veya basılı işaretleri, belli kurallara uyarak seslendirmektir.* (Rozan 1982: 19) *Okuma, bir yazının harflerini, sözcüklerini tanımak ve bunların anlamlarını kavramaktır.* (Göğüş 1978: 60)

İyi okuma gözün, zihin ve ses organlarının iyi bir organik işbirliği yapmasına bağlıdır. Gözün gördüğü kelimeyi zihin anlamlandırır. Eğer bu kelime zihin tarafından bilinen bir kelimeyse okuma kolaylaşır. Bilinen bir kelime değilse zihin bu kelimeyi anlamlandırma yoluna gider. Bu nedenle ilk okuma çalışmaları bilinen kelimelerden başlamalıdır.

Yeni bilgilerin anlaşılması ve öğrenilmesi bakımından okuma büyük önem taşımaktadır. *Anlama, yazının ve konuşmanın ne demek istediğini algulamaktır; okuma ve dinlemenin amacıdır. Okuma ve dinleme esnasında bir anlama sürecidir.* (Göğüş 1978: 41) Anlama bilinen bir dilde gerçekleşir. Anlamanın oluşması için dilin bilinmesinin yanında okunan metnin imla ve noktalaması, bilinmeyen kelimelerin

çokluğu da önem taşımaktadır. Bu şartlar oluşmazsa anlama tam ve sağlıklı gerçekleşemez.

Dil öğretiminde dil becerilerinden biri olan okuma çalışmalarının büyük önemi vardır. Bu çalışmaların amaçlarını Ünalın (2001: 86) şöyle sıralamaktadır:

- *Hızlı, doğru, sürekli ve anlamlı okuma, okunulana doğru ve çabuk anlama,*
- *Boş zamanlarını kitap okuyarak değerlendirme,*
- *Kelime hazinesini zenginleştirme,*
- *Kitap okumanın en sağlıklı, en ucuz ve en kolay bilgi edinme yollarından biri olduğunu kavratma,*
- *Doğru ve güzel Türkçe ile yazılmış edebi metinler okuyarak anlatım gücünü geliştirme.*

Okuma becerisi ana dilde ve yabancı dilde farklılıklar göstermektedir. “*Yabancı dilde okumanın ana dilde okumadan en önemli farkı, yabancı dilde okuma yapanın hizmetinde iki dilin olmasıdır. Yani ikinci dilde yapılan okumada birinci dilin olanakları da kullanılır.*” (Yaylı 2011: 58)

2.4.3. Yazma

İnsanların kendilerini ifade etme yollarından biri de yazmadır. Özellikle ifade edilmek istenen duygu ve düşüncelerin kalıcı olması ve geniş kitlelere ulaşması istenildiğinde bu dil becerisine başvurulmaktadır. Özbay (2009 c: 115) yazmanın tanımını şöyle yapmaktadır: *Yazma, duygu, düşünce, istek ve olayların belli kurallara uygun olarak birtakım sembollerle anlatılmasıdır.* Bu tanımda özellikle birtakım sembollerin gerekliliği vurgulanmaktadır. Özdemir (1967: 7) ise yazmanın tanımını, “*Yazma, belli bir amaca yönelen kişisel, mesleki ve toplumsal yönlerden gerekliliği olan bir ifade şeklidir.*” olarak yapmaktadır.

Yazma becerisini diğer becerilerden ayıran önemli özelliği verilmek istenen iletinin geniş kitlelere verilebilme ve uzun yıllar kalıcı olabilme şansının olmasıdır. Bu nedenle tarih boyunca sanatta ve resmi yazışmalarda büyük ölçüde yazı tercih edilmiş ve günümüzde de edilmektedir.

Yazma becerisinin dil eğitiminde de payı büyüktür. Tüm derslerde ölçme işi - birkaç istisna hariç- yazı yoluyla yapılmaktadır. Bunun yanı sıra yine yazma yoluyla öğrenenlere duygu ve düşüncelerini sistemli bir şekilde ifade etme fırsatı verilmektedir.

2.4.4. Konuşma

İnsanların duygu ve düşüncelerini ifade etmede en çok kullandıkları dil becerilerinden biri konuşmadır. Sosyal hayatta insanlar duygu ve düşünceleri anlatmak, ihtiyaçlarını karşılamak için ilk önce konuşma yolunu seçerler. Çocuklarda da sosyalleşme süreci konuşmaya başlamayla paralellik gösterir.

Konuşmanın farklı kaynaklarda farklı tanımları bulunmaktadır. Yangın'a göre *“Konuşma; duygu, düşünce ve isteklerin, seslerden oluşan dil aracılığıyla başkalarının aktarılmasıdır.”* (1999: 82) Kavcar ise, *“Konuşma, kişinin duygu ve düşüncelerini sözle kimse için belli bir konu üzerinde söylediği sözlere denir.”*(1998: 57) olarak tanımlamaktadır. İlk iki tanımda ses ögesi ön plana çıkarken son tanımda dinleyici kitlesine vurgu yapıldığını görmekteyiz.

Konuşma sestten ayrı düşünülemez iyi bir konuşma sesi iyi kullanılmasına bağlıdır. İyi bir konuşmanın ses özellikleri aşağıdaki gibidir:

İşitilebilirlik

Konuşmanın sağlıklı gerçekleşebilmesi için konuşanın sesini iyi ayarlaması gerekir. Bazı insanlar çok yüksek sesle konuşurken bazıları ise fısıldar gibi konuşmaktadır. Sesin dinleyenleri rahatsız etmeyecek yükseklikte ve tüm dinleyicilerin duyabileceği şekilde ayarlanması gerekir.

Akıcılık

Kelimeleri birbiriyle uyumlu olarak söyleme durumudur. Kelimeleri tam boğumlandırmama, yanlış soluk alma, vurguyu doğru yerde yapamama akıcılığı engeller. Akıcı bir konuşma yapabilmek için konuşma hızının iyi ayarlanması gerekir. *Hız, kelime telaffuzunun ve kelime aralarındaki duraklama sürelerinin aldığı zamandır.* (Özbay 2009 c: 91) Konuşma hızı konuşmanın içinde amaca bağlı olarak değişiklik gösterir. Anlatılan şeyin iyi anlaşılmasının istendiği zaman yavaş, heyecanlı bir konuşma sırasında da konuşma hızı daha hızlı olabilir. Konuşma esnasında hızın farklılık göstermesi sıkıcılığı engeller.

Açıklık

Diksiyonda açıklık, düşüncelerin net olarak meydana çıkarılmasıdır. Bunun için de söyleyicinin konuyu iyice anlaması ve dinleyicilere iyice anlatabilmesi gerekir. Yoksa dinleyiciler, yalnız iyi söyleyişi yahut da güzel bir sesi dinlemek istemezler. Onların asıl istediği, kelimelerin arkasında gizlenen anlamdır. (Özdemir 1999: 47) Söylenmek istenilenin daha iyi anlaşılabilmesi ve açıklığın sağlanabilmesi için önemli kelimelerin daha net ve kuvvetli söylenmesi gerekir.

Açıklığı engelleyen sebeplerden biri dil ve dudak tembelliğidir. Böyle bir durumda kelimeler pürüzsüz bir şekilde ağızdan çıkmaz. Bu şekilde bir konuşma iyi anlaşılmaz, iletişim sağlıklı yapılamaz. Diğer bir engel ise söyleyişte mahalli kelimelerin kullanılmasıdır. Böyle durumlarda kültür dili esas alınmalıdır.

Hoşa Giderlik

İyi bir konuşmanın olabilmesi için diğer bir şart da hoşa gider olmasıdır. Katı, kulak tırmalayan, hışırtilı, buğulu, çok yumuşak sesler hoşa gitmeyen seslerdir. Konuşma esnasında bu gibi seslerden uzak durmak gerekir. En güzel ses hiçbir zorlama olmadan çıkan seslerdir. “Ne” konuşulduğu kadar “Nasıl” konuşulduğu önümüzde önem taşımaktadır.

2.4.5. Dil Bilgisi

Zaman öğretimini de içine alan diğer bir beceri dil bilgisi becerisidir. “*Bir çocuk, aile ortamında ve yakın çevrede ana dilini kazandıktan sonra dilini geliştirmesi için gerekli bilgileri programlı olarak kazandırma sürecine “dil bilgisi öğretimi” diyebiliriz.*” (Demir 2009: 61) Dil bilgisi dilin içindeki yapıları, kuralları, bu kuralların birbirleriyle olan ilişkilerini ortaya koyar. “*Dil bilgisi (gramer), bir dilin anatomisidir, genleri o dilin gramerinde saklıdır. Kişinin bu yapıyı kavrayabilmesi için dil gelişimini tamamlamış olması ve soyut işlemleri çözebilecek zihinsel olgunluğa ulaşması gerekir.*”(Demir 2009: 67) Dört dil becerisinin gelişimi kişinin dil bilgisi gelişimine bağlıdır. Dildeki yapıların, kuralların ve bunlar arasındaki ilişkilerin iyi bilinmesi iyi okuma, konuşma, dinleme ve yazmayı beraberinde getirmektedir. Bunun sonucunda sağlıklı iletişim ortaya çıkmaktadır. Ünalın dil bilgisi ve diğer beceriler arasındaki ilişkiyi şöyle açıklamaktadır: *Dil bilgisi öğretimi, sesleri, kelimeleri, cümleleri kapsar; daha doğru ve kusursuz düşünmemize yardımcı olur. Trafikte akışın kolay ve hızlı sağlanabilmesi için trafik kurallarına ihtiyaç olduğu gibi yazılı ve sözlü anlatımda da etkili ve güzel konuşmanın en önemli unsuru dilin kurallarına göre hareket etmektir.* (2001: 136)

Dil bilgisi öğretiminin önemini M. Sağır şu şekilde açıklamaktadır (2002: 25): “*Dil bilgisi, doğru düşünme, doğru konuşma ve yazmaya yardımcı bir çalışma alanıdır. Dil bilgisi öğretimiyle öğrenciler, dilin olanaklarını, sınırlarını ve gizli gücünü ortaya çıkarırlar.*” Açıklamada göze çarpan önemli bir nokta dil bilgisi ve düşünce arasındaki ilişkidir. Doğru bir dil bilgisi eğitimi doğru düşünmeyi beraberinde getirmektedir. Dil bilgisi eğitimiyle aynı zamanda düşünce eğitimi paralellik göstermektedir.

Okullarda dil bilgisi eğitiminin düşünceyle olan ilişkisi dolayısıyla oldukça önem taşımaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı, 1942 yılında ortaokullar için Necmettin Halil Onan tarafından yazdırılmış bulunduğu “Dilbilgisi” kitabı dolayısıyla okullara gönderdiği genelgede, dil bilgisi öğretiminin amacını şu şekilde açıklamaktadır: “*Dil bilgisi öğretiminin amacı, öğrenciye birtakım tanımlar ve kurallar belletmek olmayıp ana dilinin canlı kullanımını gözlemek yoluyla onu iyi kullanmak ve gerek gözle, gerek*

yazın ile isteklerini doğru ve güzel anlatma yeteneklerinin gelişmesine hizmet etmektir.”

Bu genelgede dil bilgisi ve diğer dil becerileri arasındaki ilişki vurgulanmaktadır.

Dil bilgisi her ne kadar kurallar ve yapılardan oluşan bir bilgi alanı olsa da dil bilgisi öğretimi bu yapıları ve kuralları ezberletmeye yönelik olmamalıdır. Dil bilgisi içindeki yapılar ve kurallar öğrenene benimsetilmeli ve öğretimin amacı bu yapıların ve kuralların pratik kullanımına yönelik olmalıdır. *Dil bilgisi bağımsız bir ders olarak değil okuma-anlama işi ile birlikte yürütülmelidir. Bu dersle ilgili çalışmalar, öğrencilerin anlama, konuşma yazma becerilerini geliştirmeye yönelik olmalıdır. Dil bilgisi kavramları, öğrencilere kural ezberletilerek değil sezdirme ve uygulama yoluyla verilmelidir.* (Kavcar, Oğuzkan, Sever 1997: 80)

Dil bilgisi öğretiminde üzerinde durulması gereken diğer bir nokta da beceri alanlarıdır. Bu beceri alanlarını şöyle sıralayabiliriz:

- *Doğru söyleyiş*
- *Sözcük bilgisi*
- *Doğru cümle kurma*
- *Yazım kuralları*
- *Noktalama işaretleri* (Kavcar, Oğuzkan, Sever 1997: 81)

Dil bilgisi öğretimi denilince akla gelen en önemli konulardan biri zaman öğretimidir. Zaman öğretiminde öğretilecek zamanların sıralamasının iyi yapılması gerekmektedir. Mustafa Arslan (2011: 7-10) “Yabancılara Türkçe Öğretim Kılavuzu-Temel Seviye” kitabında yabancılara temel seviye Türkçe öğretiminde takip edilecek konu sıralamasında zaman öğretiminin sıralamasını şöyle yapmaktadır:

- Şimdiki Zaman
- Görülen Geçmiş Zaman
- Gelecek Zaman

- Geniş Zaman
- Duyulan Geçmiş Zaman

Birleşik zaman öğretiminin sırlaması ise şu şekildedir:

- Hikâye Birleşik Zaman
- Rivayet Birleşik Zaman

Yapılan bu sıralamada görülen geçmiş zaman öğretiminin duyulan geçmiş zaman öğretiminden daha önce yapıldığı görülmektedir. Bunun nedeni duyulan geçmiş zamanın Türkçe haricindeki birçok dilde karşılığının olmaması dolayısıyla öğretiminin görülen geçmiş zamandan zor olmasıdır. Aynı sıralama, aynı nedenden birleşik zaman öğretiminde de görülmektedir.

Dil bilgisi öğretimi hem ana dilde hem de yabancı dilde uygulamada sorunları olan ve istenilen başarıya ulaşamamış bir alandır. Dil bilgisi kurallarının sezdirilerek değil, kural ezberletme yoluyla vermeye çalışılması bu alanda sorun yaşanmasının sebeplerindendir. Diğer bir sebep ise dil bilgisi becerisinin diğer becerilerden ayrı olarak vermeye çalışılmasıdır. Tüm dil becerileri birbirini tamamlar ve bu dil becerilerinin öğretimi de birbirini tamamlar nitelikte yapıldığında başarıya ulaşılabilir.

Celal Demir (2009: 60-66) Türkçe dil bilgisi eğitiminin sorunlarını şöyle sıralamaktadır:

- Eğitim, öğretim programlarından kaynaklanan sorunlar
- Dil bilgisi konularının belirlenmesi, gruplandırılması ve sınırlandırılması ile ilgili sorunlar
- Dil bilgisi konularının adlandırılmasıyla ilgili sorunlar
- Ders kitaplarıyla ilgili sorunlar

- Öğretim yöntemleriyle ilgili sorunlar

Ana dilde dil bilgisi alanındaki bu sorunlar, yabancı dil eğitimde de varlığını sürdürmektedir. Ana dil eğitimi tam ve doğru yapılmadıkça yabancı dil eğitiminde de istenilen başarıya ulaşılması mümkün değildir. İyi bir yabancı dil öğretimi, ancak iyi bir ana dil öğretiminin üzerine kurulursa gerçekleştirilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde çalışmada kullanılan yöntemler sıralanmaktadır. Kullanılan yöntemler aşağıdaki gibidir:

- Kavramsal ve teorik çerçeve.
- Karşılaştırma ve değerlendirme.
- Örneklerin tanıtılması.
- İlkeler bazında kitap inceleme.
- Genel öğretim ilkeleri.

Bu çalışmada değerlendirmeye ölçüt olarak genel-geçer genel öğretim ilkeleri kullanılmıştır. Genel öğretim ilkelerini Özcan Demirel (1983: 52-54) “Öğretme Sanatı” adlı kitabında aşağıdaki gibi açıklamaktadır:

Genel Öğretim İlkeleri

Genel öğretim ilkeleri, tüm öğretim etkinliklerinde her ders için uygulanacak türden ilkeler olup genel özellikleri ile açıklanmaya çalışılmıştır:

1. Öğrenciye Görelik İlkesi: Öğretimin düzenlenmesi sürecinde bireysel farklılıkların, öğrencinin fizyolojik ve psikolojik özelliklerinin dikkate alınması söz konusudur. Öğrencileri öğretilecek konuları belirlerken öğrencinin zihinsel ve bedensel gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçları öğrenmesinde önemli rol oynar. Bu nedenle öğrenciye görelik ilkesi en temel ilkelerden biridir.

2. Bilinenden Bilinmeyene İlkesi: Öğretimi düzenlerken öğrencinin geçmiş bilgi ve deneyimlerinden yararlanılmaktadır. Öğrencilerin bildiklerinden hareketle bilmedikleri konular üzerinde durulması daha anlamlı olmaktadır. Öğrenci yeni bilgileri ile eski bilgilerle karşılaştırarak daha anlamlı hale getirecektir. Bu nedenle ders

başlamadan önce öğrencilerin eski bilgilerinin neler olduğunu yoklamakta, yani hazır bulunuşluk düzeylerini belirlemede yarar görülmektedir.

3. Somuttan Soyuta İlkesi: Öğrencilerin zihinsel gelişimi somuttan soyuta doğru gerçekleşmektedir. Kişiler somut kavramları daha kolay öğrenir, bu nedenle öğretme sürecinde öğrencilere öncelikle somut bilgiler verilmeli, daha sonra soyut kavramlar öğretilmelidir.

4. Yakından Uzağa İlkesi: Öğrenci doğal ve toplumsal bir çevrede yaşar. Öncelikle çevresini öğrenme isteği içindedir. Öğrenciye öğretilecek bilgilerin düzenlenmesinde hem doğal hem de sosyal olarak onun en yakın çevresinden hareket edilmelidir. Öğrencinin en yakın çevre ailesi, okulu, yaşadığı mahalle, kent ve ülkesidir. Bu çevreden dışa gidilirse diğer ülkeler ve dünya gelmektedir. Öğretme etkinliklerini düzenlerken de yakından uzağa ilkesi, öğrenmenin etkili bir şekilde gerçekleşmesinde önemli olmaktadır.

5. Açıklık İlkesi: Öğretimde öğrencilerin ne kadar çok duyu organının öğrenmeye katılımı sağlanırsa öğrenme o kadar güçlü ve kalıcı olmaktadır. Öğretim konuları ve öğretme yöntem ve teknikleri de ne kadar çok duyu organını etkilerse öğretimde açıklık o derece gerçekleştirilmiş olur. Bu açıklık ilkesi doğrultusunda öğretim hizmetini sunarken çok fazla duyu organına yönelmek temel ilke olmalıdır.

6. Ekonomiklik İlkesi: Öğretimde yapılacaklar en kısa yoldan, en kısa zaman, emek, para ve enerji ile en yüksek verim elde edilecek şekilde yapılmalıdır. Bunun için de planlamanın en iyi ve ayrıntılı biçimde yapılması büyük önem taşımaktadır. Öğretim hizmetinin maliyeti açısından da ekonomiklik ilkesi önemli olmakta, hem öğretirken hem de öğrenirken ekonomik ve kolay uygulanabilir yöntem ve tekniklere yer verilmelidir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde yöntem bölümünde yöntem bölümünde belirtilen yöntemler aracılığıyla, yapılan değerlendirmelere ayrıntılı bir şekilde yer verilmektedir.

4.1.TÖMER’de Yabancılara Türkçe Öğretiminde Kullanılan Ders Kitabının Geçmiş Zaman Öğretiminin Genel Öğretim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

Araştırmamıza konu olan yabancılara Türkçe eğitiminde kullanılan ilk kur ders kitabı TÖMER tarafından yaş seviyesi gözeticmeden dört ay gibi bir sürede yüz altmış ders saatinde işlenilip bitirilmektedir. Kitap, diller için Avrupa ortak başvuru metninde belirtilen A1 ve A2 seviyelerinde hazırlanmıştır. Metinde belirtilen seviyelerin dil bilgisi bakımından özellikleri aşağıdaki gibidir

“A1: Sadece birkaç basit dilbilgisel yapıyı ve öğrenilmiş tümce kalıplarını sınırlı kontrol eder.

A2: Bazı basit yapıları doğru kullanır, ancak hala sistematik olarak temel hatalar yapar.

Örneğin, zamanları karıştırır, yine de çoğunlukla söylemek istediği şey açıktır.”⁵

İncelenilen kitapta geçmiş zaman öğretimi “Geçmiş Zaman (Belirli)” ve “Geçmiş Zaman (Belirsiz)” olmak üzere iki ana başlıkta ele alınmaktadır. “Geçmiş Zaman (Belirli)” başlığı, “Koşaç Tümcesi (Hikâye kipi)”, “Şimdiki Zaman (Hikâye kipi)”, “Ulaçlar (-(y)ken<i>-ken)</i>”, “Gelecek Zaman (Hikâye kipi)”, ve “Geniş Zaman (Hikâye kipi)” olmak üzere beş alt başlığa ayrılmaktadır. “Geçmiş Zaman (Belirsiz)” başlığı ise “Koşaç Tümcesi (Rivayet kipi)”, “Şimdiki Zaman (Rivayet kipi)” ve “Gelecek Zaman (Rivayet kipi)” ve “Geniş Zaman (Rivayet kipi)” olmak üzere üç başlığa ayrılmaktadır. Diller için Avrupa ortak metninde belirtilen A1 ve A2 seviyelerinde belirtilen dil bilgisi özelliklerine bakıldığında Türkçe bulunan bütün

⁵ Bu bilgi http://digm.meb.gov.tr/uaorgutler/AK/cefr_Turkce.pdf adresinden alınmıştır. (12.03.2011)

geçmiş zamanların ve bunlara bağlı birleşik zamanlı yapıların tek kitapta ilk kur için ve dört ay gibi bir sürede verilmesi öğrenmeyi zorlaştırıcı bir faktördür.

Zaman öğretiminde birçok teknik kullanılabilir. Öğretmen geçmiş zamanın daha kolay anlaşılabilmesi için öğrencilere ana dillerinde bu zamanın karşılığını söyleyebilir. “Geçmiş zamanın görülen (-DX) ve duyulan (-mXş)⁶ olmak üzere iki şekli vardır. Görülen ve duyulan geçmiş zamanlar aynı anda öğretilmemelidir. Çünkü bu seviyedeki öğrencilerin duyulan geçmiş zamanı kavramaları zordur ve öğrenciler bu iki zamanı birbirine karıştırabilirler. Duyulan geçmiş zaman daha sonra öğrencilerin bu zamanı kavrayabilecekleri bir seviyede öğretilmelidir.” (Arslan 2011: 45)

Çalışmaya konu olan geçmiş zaman yapılarının genel öğretim ilkeleri ışığında değerlendirilmesi aşağıdaki gibidir:

4.1.1. Geçmiş Zaman (Belirli)

“Görülen geçmiş zaman kipi, özel kullanımları dışında, genel olarak fiildeki oluş ve kılışın söylendiği andan yani içinde bulunulan zamandan daha önceki zamanda bitmiş, tamamlanmış olduğunu gösteren bir zaman kesimini içine alır.” (Korkmaz 2003: 584) Görülen geçmiş zaman Türkçedeki iki geçmiş zamandan biri ve ilk öğretilenidir. İncelenilen yabancılara Türkçe eğitiminde kullanılan ders kitabında görülen geçmiş zaman öğretimi için yapılan çalışmalar aşağıdaki gibidir:

Türkçe kitabında geçmiş zaman öğretimine dördüncü üniteye görülen geçmiş zamanın anlatımıyla başladığını görmekteyiz. Üniteye üst başlık olarak “Zaman Geçiyor”, alt başlık olarak ise “Ne zaman ne oldu?” cümleleri kullanılmaktadır. Türkçe kitabında şimdiki zamana bilinenden bilinmeyene hareket edildiğini göstermektedir. Üniteye Hiroşima’da atom bombasının patlaması, Titanik’in batması, Amerika kıtasının keşfi gibi tarihte yaşanan önemli olayların fotoğraflarıyla bir başlangıç yapılmaktadır. Böyle bir başlangıçla öğrenciye görelilik ve yine bilinenden bilinmeyene ilkelerinin tercih edildiği görülmektedir. Aynı zamanda buluş yoluyla öğrenmenin benimsendiği de görülmektedir. Kullanılan görseller tarihteki bu olayları bilenler için dikkat çekici

⁶ Ele aldığımız kaynakta geçmiş zaman ekleri -DI ve -mIş şeklinde verilmiştir. Tezimizde bu ekler dil bilgisi kısaltmalarında yaygın olarak kullanılan -DX ve -mXş olarak düzeltilmiştir.

olurken, bilmeyenler için ise genel kültürün zenginleşmesi sağlamaktadır. Böylece konu daha çok kişiye hitap eder hale gelirken, hedef kitle genişletilmektedir. Ayrıca kitabın hedef kitlesinin yetişkinler ve farklı milletlerden kişiler olduğunu düşünürsek tek bir millete ait olmayan tüm dünyayı ilgilendiren olayların görsellerinin seçilmesi öğrenciye görelilik ilkesinin benimsendiğini göstermektedir. İlk etkinlikte sırayla yukarıdaki fotoğraflardaki olayların tarihi ve olaylar yüklemi boş bırakılarak verilmekte ve boş bırakılan yüklemelerin dinlenilenden yola çıkılarak doldurulması istenmektedir. İlk etkinliğin ikinci kısmında ise yine verilen fotoğraflardan yola çıkılarak fotoğraflarda anlatılan olayların gerçekleşme zamanı, kim tarafından gerçekleştirildiği gibi her fotoğraf için bir soru sorulmakta ve bu sorulara cevap verilmesi istenmektedir. Fotoğraflara başvurularak görme duyusuna ve fotoğraflardaki olaylar dinletilerek işitme duyusuna başvurulduğu için açıklık ilkesinin benimsendiği görülmektedir. Birinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

1. Tamamlayalım, eşleyelim, yanıtlayalım

Hangi Yılda?

- ***1912: Titanic battı***
 - ***1945: 2. Dünya savaşı _____***
 - ***1996: Bilim adamları bir koyunu _____***
 - ***1969: İnsanoğlu Ay'a _____***
 - ***2004: Endonezya'da tsunami felaketinde 100 binden fazla insan _____***
-
- ***1999: Türkiye'de, Marmara Bölgesi'nde 7.4 büyüklüğünde deprem _____***
-
- ***1970: İnsanlar ilk kez cep telefonu _____***
 - ***1953: İki dağcı Everest'in zirvesine _____***
 - ***1986: Çernobil'de bir nükleer santral _____***

- **1492:** Kolomp Amerika Kıtası'nı _____
- **1885:** Wilhelm Conrad Rontgen X ışınlarını _____
- **1930:** Uruguay'daki ilk dünya kupasında kupayı Futbol takımı _____

1. Amerika'yı kim keşfetti?

Kristof Kolomp keşfetti.

2. İnsanlar Ay'a ne zaman gitti?

3. Çernobil'de nükleer santral ne zaman patladı?

4. 1996'da ne oldu?

5. İnsanlar ilk defa ne zaman cep telefonu kullandılar?

6. İlk dünya kupasını hangi takım kazandı?

7. X ışınlarını kim buldu?

8. Endonezya depreminde kaç kişi öldü?

9. 1953'te ne oldu?

10. Marmara depreminin büyüklüğü neydi?

11. 2. Dünya Savaşı ne zaman bitti?

12. Titanik 1912'de mi battı?

(Kurt, Aygün, Leblebici: Coşkun 2010: 44)

İkinci etkinliğe geldiğimizde bir dikkörtgen içinde görülen geçmiş zamana ait zaman zarflarının olduğunu görmekteyiz. Bunun altında da zaman zarfları boş bırakılmış on tane görülen geçmiş zaman cümlesi yer almaktadır. Bu cümlelerden sekiz tanesi olumlu, bir tanesi olumsuz ve bir tanesi de soru cümlesidir. Bu etkinlikten sonra görülen geçmiş zamanın cümle kurulumu tablo halinde adıl, eylem, zaman eki, kişi eki ve örnekler sütunlarına ayrılarak verilmektedir. Birinci etkinliğin ikinci bölümünde görülen geçmiş zamanın soru cümleleri görülmektedir fakat bu zamanın olumsuz cümle kalıplarının öğretimine yönelik bir etkinliğe veya örneğe yer verilmediği için bu etkinlikte olumsuz cümle kalıbının kullanılması öğrenme engeline yol açabilmektedir. Görülen geçmiş zamanda cümle kurulumu gösteren tablodan yararlanılması öğrenmenin kısa zamanda gerçekleşmesini sağladığı için ekonomiklik ilkesinin benimsendiğini göstermektedir. Bunun yanında doğru bilgiyi her yönüyle toplu olarak vermeyi amaçlayan görülen geçmiş zaman bilgisinin verildiği tabloda adıl ve karşısında verilen örneğin birbirine uymadığı yeşil renkle gösterilen bir örnek ve adıl; ayrıca kişi ekiyle adılın uymadığı bir örnek kırmızı renkte verilmektedir. İkinci etkinlik ve geçmiş zamana ait bilgilerin yer aldığı tablo aşağıdaki gibidir:

2. Yerleştirelim

- *Bir hafta önce*
- *Önceki gün*
- *Bugüne kadar*
- *Geçen sene*
- *Bu sabah*
- *Bu yıl*
- *Az önce*
- *Bugüne kadar hiç*
- *Bugün*
- *Dün*

1. _____ arkadaşımla piknik yaptık.
2. _____ yurt dışına çıktın mı?
3. _____ buraya yerleştik.
4. _____ üniversiteden mezun oldular.
5. _____ kuzenime uğradım.
6. _____ büyük bir gürültüyle uyandık.
7. _____ arabamı tamir ettim.
8. _____ böyle bir insanla tanışmadım.
9. _____ akşam tatilden döndük.
10. _____ elektrikler kesildi.

GEÇMİŞ ZAMAN					
-DX⁷					
Adıl	Eylem	-	Zaman Eki	Kişi Eki	Örnekler
Ben	al-	-ma	-dı/-tı	-m	Ben aldım.
Sen	çık-	-me	-di/-ti	-n	Sen okudun mu?
O	gel-		-du/-tu	-	O geldi mi?
Biz	git-		-dük/-tük	-k	Biz gitmedik.
Siz	oku-			-nız/-niz/-nuz/-nüz (-lar/-ler)	Siz düşündünüz mü? Onlar çıkmadılar.
Onlar	düşün-				

⁷ Kaynakta bu ek *-Dİ* olarak gösterilmiştir.

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 45)

Üçüncü etkinlikte konuşma becerisine yer verilmektedir. İlk önce tüm etkinlik için “Tatilin nasıl geçti?” sorusu yöneltilmekte, daha sonra birisinde “Nerede?, ne zaman?, neyle? niçin?, hangi?” gibi soruların olduğu; diğerinde “deniz kenarı, otel, ucuz, yakın, uçakla” gibi verilen sorulara karşılık gelebilecek cevapların olduğu iki dikdörtgene yer verilmektedir. Konuşmanın, bu soru ve cevaplar doğrultusunda yönlendirilmesi istenmektedir. Öğrenciye görelilik ilkesine, güzel bir örnektir. Bilginin bireysel olarak içselleştirilmesi amaçlanmaktadır; fakat bu etkinliğin ünitenin üçüncü etkinliğinde verilmesi amacına tam olarak ulaşmasına engel teşkil etmektedir. Üçüncü etkinlik aşağıdaki gibidir:

3. Konuşalım

Tatilin Nasıl Geçti?

<i>Deniz kenarı</i>	<i>Ucuz</i>
<i>Otel</i>	<i>Pahalı</i>
<i>Rafting</i>	<i>Uzak</i>
<i>Eğlenceli</i>	<i>Yakın</i>
<i>Uçakla</i>	<i>İki hafta</i>
<i>Nerede?</i>	<i>Kiminle?</i>
<i>Ne zaman?</i>	<i>Niçin?</i>
<i>Nasıl?</i>	<i>Ne kadar?</i>
<i>Hangi?</i>	<i>Neyle?</i>

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 45)

Dördüncü etkinlikte içinde geçmiş zamana ait zaman zarflarının olduğu ve yüklemeleri verilmemiş on tane cümleye gelmesi gereken doğru yüklem işaretlenmesi istenmektedir. On cümlenin üç tanesi soru cümlesi, iki tanesi ise olumsuz cümledir. Genel olarak daha önce görülen geçmiş zaman hakkında bilgi veren tabloyu destekler nitelikte bir etkinliktir. Dördüncü etkinlik aşağıdaki gibidir:

4. İşaretleyelim

1. Amcam dün Almanya'ya _____

Gitti gittiniz gidiyor

2. Biz geçen yıl tatile _____

çıkıyoruz çıktık çıktınız

3. Ben 1968'de Trabzon'da _____

doğduk doğdu doğdum

4. Dün hiç yemek _____

yedim yemedim yedim

5. Paranızı nerede _____?

kaybediyorsunuz kaybettiniz kaybettiniz mi

6. Dün seni çok _____ . Neredeydin?

aramadım aradım arıyorum

7. Siz geçen haftaki konsere _____ ?

gittik mi gitmediler mi gittiniz mi

8. Biraz önce annem telefon _____

etti ediyorum etmiyor

9. Sen dün akşam ödev _____ ?

yaptın yapmadı mı yapmadın mı

10. Geçen hafta sınava _____

girmiyorum giriyorum girmedim

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 45)

Beşinci etkinliğe geldiğimizde verilen olumlu cümlelere sorular yazılması istenmektedir. Daha önceki etkinliklerde ve tablo olarak verilen bilgi bölümünde belli oranda yer verilen görülen geçmiş zamanın soru kalıplarından sonra bu etkinlik tamamen soru kalıplarına ayrılmaktadır. Soru kalıbının öğretilmesindeki sıraya ve orana baktığımızda kademeli bir öğretimin tercih edildiği görülmektedir fakat bu etkinliğe

kadar soru kalıbının öğretimine ayrıca bir bölüm ayrılmaması öğrenme engeline yol açabilmektedir. Beşinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

5. Tamamlayalım

1. A: Dün nereye gittin / Dün ne yaptın?

B: *Dün sinemaya gittim.*

2. A: _____

B: *Bugün çarşıdan 1 kilo portakal ve 2 kilo elma aldım.*

3. A: _____

B: *Dün akşam balık lokantasında güzel bir yemek yedik.*

4. A: _____

B: *Ali geçen yıl üniversiteden mezun oldu.*

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 46)

Altıncı etkinlikte bir özgeçmiş formu verilmekte ve bu formun dinlenilenden yola çıkılarak doldurulması ve yine verilen bilgilerden yola çıkılarak verilen yanlış bilgilerin düzeltilmesi istenmektedir. Herkesin bildiği bir şey olan özgeçmiş formundan yola çıkılması bilinenden bilinmeyene ve öğrenciye görelilik ilkelerinin benimsendiğini göstermektedir. Ayrıca dinleme becerisine yer verilmesi açıklık ilkesinden de yararlandığını göstermektedir. Fakat bunun sonrasında yanlış bilgi verilen cümlelerin dinlenilenden yola çıkılarak düzeltilmesinin istenmesi altıncı etkinlik için üst düzey bir beceridir. Altıncı etkinlik aşağıdaki gibidir:

6. Tamamlayalım, düzeltelim

İş Görüşmesi

Özgeçmiş Formu			
Kişisel Bilgiler			
Adı Soyadı	: Ayça Yıldırım		
Cinsiyeti	: E ... K ...		
Doğum tarihi ve yeri	: 02.08 ____/____		
Medeni durumu	: Bekar		
Ev telefonu	: 0212 119 85 27		
Cep telefonu	: 0508 615 24 48		
Adres	: Çiçek Cad. 110/3 Çankaya / Ankara		
Eğitim Bilgileri			
Okul Türü	Okul Adı	Giriş Yılı	
Üniversite	Boğaziçi Üniversitesi		
Lise		1992	
Yabancı Dil Bilgisi			
Dil Adı	Konuşma	Anlama	Yazma
_____	çok iyi	çok iyi	çok iyi
İngilizce	çok iyi	çok iyi	çok iyi
Almanca	orta	iyi	orta
Kurslar ve seminerler			
Ankara Üniversitesi TÖMER : Diksiyon ve Hitabet Kursu			
Boğaziçi Üniversitesi : Bilgisayar Kursu			
Genel Bilgiler			
Hobiler: Seyahat etmek, sinemaya gitmek ve su altı sporları			

1. 1978' de İstanbul'da doğdu.

2. Ortaokuldan sonra burs aldı.

3. Fransa'da ders verdi.

4. Bir otelde staj yaptı.

5. 1996'da Boğaziçi Üniversitesi'ni bitirdi.

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 46)

Yedinci etkinlikte, Türkçe kitabında bir önceki etkinliği tamamlar nitelikte boş bir özgeçmiş formu verilmekte ve bu formu herkesin kendine göre tamamlaması istenmektedir. Bu etkinlikte öğrenciye görelilik ilkesinin benimsendiğini görmekteyiz. Ayrıca bir önceki etkinlikle birbirini tamamlaması öğrenmenin sistemli olarak gerçekleştirilmek istendiğinin kanıtıdır. Yedinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

7. Formu dolduralım

Özgeçmişim			
Kişisel Bilgiler			
<i>Adı Soyadı</i>	:	_____	
<i>Cinsiyeti</i>	:	_____	
<i>Doğum Tarihi ve Yeri:</i>	_____		
<i>Medeni Durumu</i>	:	_____	
<i>Cep Telefonu</i>	:	_____	
<i>Ev Telefonu</i>	:	_____	
<i>Adres</i>	:	_____	
Eğitim Bilgileri			
Okul Türü	Okul Adı	Giriş Yılı	
<i>Üniversite</i>	_____	_____	
<i>Lise</i>	_____	_____	
Yabancı Dil Bilgisi			
Dil Adı	Konuşma	Anlama	Yazma
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
Kurslar ve Seminerler			

Genel Bilgiler			
Hobiler :			

Üyelikler:			

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 46)

Sekizinci etkinliğine baktığımızda bir konuşma etkinliği görmekteyiz. Reklamcı, grafiker, fabrikatör, mühendis gibi verilen meslek sahipleriyle mülakat yapılması istenmektedir. Daha önce bununla ilgili bir örneğe yer verilmediğinden etkinliğin öğrenen tarafından gerçekleştirilmesi oldukça zordur. Kitabın Türkçe bilmeyen bir hedef kitleye hitap ettiğini ve bir başlangıç kitabı olduğunu düşünürsek öğrenen tarafından gerçekleştirilmesi oldukça güç bir etkinliktir. Sekizinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

8. Mülakat Yapalım

- *Reklamcı-Grafiker*
- *Fabrikatör-Şoför*
- *Firma yetkilisi- Mühendis*
- *Dershane yöneticisi-Öğretmen*

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 46)

Dokuzuncu etkinlikte bir önceki etkinlikte öğrenenden yapılması istenen mülakatın bir bayan taksiciyle yapıldığını görmekteyiz. Mülakata paralel verilen bazı bilgilerin, mülakatın içinde olup olmamama durumuna göre “var, yok” kutularına işaretlenmesi istenmektedir. Ayrıca mülakat yapılan bayan taksiciye ait verilen yanlış bilgilerin düzeltilmesi istenmektedir. Etkinlikte bayan bir taksiciye yer verilmesi yakından uzağa ilkesinin benimsendiğini göstermektedir. Bu mülakatın sekizinci etkinlikten önce verilmesi sekizinci etkinliğin amacına ulaşması bakımından daha doğru bir tercih olabilirdi. Etkinlikler arasında bir bağlantı söz konusudur fakat sıralama kolaydan zora olması gerekirken zordan kolaya bir yol tercih edilmiştir ve bu da öğrenmeyi zorlaştırmaktadır. Dokuzuncu etkinlik aşağıdaki gibidir:

9. İşaretleyelim, düzeltelim

BAYAN TAKSİCİ

Gazeteci: Nevin Hanım, çok ilginç bir işiniz var. Neden taksici oldunuz?

Nevin Sağlam: Taksicilikten önce pek çok iş yaptım. En son küçük bir konfeksiyon mağazası açtım. O zamanlar taksicilik hiç aklımda yoktu ama babam taksiciydi.

Gazeteci: Peki, bu mesleğe nasıl başladınız?

Nevin Sağlam: Mağazada işler kötüydü ve babam hastalandı. Ben de babamın arabasıyla taksiciliğe başladım.

Gazeteci: Mesleğinizi seviyor musunuz?

Nevin Sağlam: Her işin zorlukları var, ben işimi seviyorum ve hep bu işi yapmak istiyorum.

Gazeteci: Peki, müşterileriniz nasıl tepkiler veriyor?

Nevin Sağlam: Hiç olumsuz tepki almadım ama genellikle biraz şaşırıyorlar.

Gazeteci: Peki, ilginç olaylar yaşıyor musunuz?

Nevin Sağlam: Evet, geçen gün taksime bir çocuk bindi. Yolda annesine telefon etmek için benden telefonumu istedi, ben de verdim. O sırada kırmızı ışık yandı ve çocuk elinde telefonuyla kaçtı.

	Var	Yok
Nevin Hanım'ın taksiciliği seçişi	☐	☐
Nevin Hanım'ın telefonları	☐	☐
Taksiciliğin zorlukları	☐	☐
Ailesinin tepkisi	☐	☐
Babasının mesleği	☐	☐

<i>Müşterilerin düşüncesi</i>	☐	☐
<i>Taksiciliğin ilginç yönleri</i>	☐	☐
<i>Nevin Hanım'ın çocuğu</i>	☐	☐
<i>Babasının hastalığı</i>	☐	☐
<i>Nevin Hanım'ın eski eşi</i>	☐	☐

Nevin Sağlam

1. Taksicilikten önce bir kafede çalıştı.

Hayır, kuaförlerde ve mağazalarda çalıştı.

2. Eski işlerinden çok para kazandı.

3. Meslek hayatında ilginç bir olay olmadı.

4. İşinden memnun değil.

5. Müşterilerinden olumsuz tepki aldı.

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 47)

Onuncu etkinliğe geldiğimizde bir yazma etkinliğiyle karşılaşmaktayız. Verilen mülakattan yola çıkılarak bayan taksici hakkında hazırlanan sorulara cevaplar yazılması istenmektedir. Bu etkinliğin sona bırakılması ve mülakattan alınan cümlelerle yazılabilmesi etkinliğin amacına ulaşmasını kolaylaştırmaktadır. Onuncu etkinlik aşağıdaki gibidir:

10. Tanıtılm

Nevin Hanım kim?

Neden taksicilik yapıyor?

İşini seviyor mu?

Nevin Sağlam,

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 47)

4.1.1.1. Koşaç Tümcəsi (Hikâye Kipi)

On birinci etkinlikte Yıldız Kenter'in otobiyografisine yer verilmektedir. Metin yirmi beş cümleden oluşmakta ve bütün cümlelerin yüklemelerinde görülen geçmiş zaman kipi kullanılmaktadır. Parçada dört tane koşaç tümcésinin kullanıldığı görülmektedir. Parçadan çıkarılan yargıların doğru olup olmadığının işaretlenmesi istenmektedir. Metin Yıldız Kenter'in tiyatro sahnesindeki fotoğraflarıyla ve boş bir tiyatro fotoğrafıyla görsel olarak desteklenmektedir. Bu kısma kadar görülen geçmiş zaman öğretiminde öz geçmiş formu, mülakat ve otobiyografi gibi konuyla da ilişkilendirilerek farklı türlerde metin kullanılması dikkat çekiciliği arttırmaktadır. Aynı zamanda bilinen metin türlerinden yararlanılarak bilinmeyen bir konu olan öğrenilen geçmiş zamanın öğretimi tercih edildiğinden bilinenden bilinmeyene bir yol izlendiğini görmekteyiz. Bunun yanı sıra Yıldız Kenter'in hayatının anlatıldığı bir metne yer verilmesi yakından uzağa ilkesinin benimsendiğini göstermektedir. On birinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

11. İşaretleyelim

Yıldız Kenter

1928 yılında İstanbul'da doğdum. Babam Naci Bey diplomattı. Maddi durumumuz kötüydü ama masal gibi bir çocukluk geçirdim. Ben ailemin beşinci

çocuğuydum. Babam işinden ayrıldıktan sonra Ankara'ya taşındık ve ilkokula Ankara'da devam ettim.

Tiyatroya da Ankara Çocuk Kulübünde başladım. Çocukluk yıllarındaki en büyük mutluluğum tiyatroydu. Aile yaşamımızda insana ait komik ve trajik durumları öğreniyordum. İlkokuldan sonra Ankara Devlet Konservatuvarı'na kayıt yaptırdım. Çok başarılı bir öğrenciydim. Beş yıllık konservatuvarı dört yılda bitirdim. Profesyonel tiyatro hayatım 1948'de başladı. İlk oyunum Shakespeare'in "12. Gece" adlı oyunuydu.

1959 yılında kardeşim Müşfik Kenter ile İstanbul'a gittim. Bir yıl sonra birlikte "Kent Oyuncuları Topluluğu" nu kurduk. Sonraki yıllarda Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere'de eğitim ve oyunculuk üzerine çalışmalar yaptım. Bugüne kadar 100'den fazla oyunda yer aldım. Bu oyunlarda değişik **acılar**, heyecanlar ve aşklar yaşadım. Zaman zaman sinema filmlerinde de rol aldım. Sinema oyuncusu olarak üç kez "Altın Portakal" ödülü aldım. 1962'de "Yılın Kadını" seçildim. 1981'de devlet sanatçısı oldum.

Bana göre tiyatro ile **ilgilenmek** dünyanın ortasında durmak demektir. Her şeyimi mesleğime verdim. Yaşamak benim için her zaman savaşmak oldu (...)

	Doğru	Yanlış
• Yıldız Kenter ilk tiyatro eğitimini ailesinden aldı.	☐	☐
• Yıldız Kenter için tiyatro sinemadan daha önemli.	☐	☐
• Yıldız Kenter mutlu bir çocukluk dönemi geçirdi.	☐	☐
• Yıldız Kenter'e göre oyunculuk zor bir meslektir.	☐	☐
• Yıldız Kenter kalabalık bir ailenin çocuğuydu.	☐	☐
• Yıldız Kenter savaşla ilgili oyunlar oynadı.	☐	☐
• Yıldız Kenter için yaşamak, savaşmak demektir.	☐	☐
• Yıldız Kenter yoksul bir ailenin çocuğuydu.	☐	☐

- *Yıldız Kenter Amerika’da birçok kez sahneye çıktı.*
- *Yıldız Kenter ‘‘savaş’’ konulu oyunlardan nefret ediyor.*

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 48-49)

On ikinci etkinlikte metinde çıkarılan ‘‘acılar’’ ve ‘‘ilgilenmek’’ kelimelerinin yakın anlamlısının işaretlenmesi istenmektedir. Kitabın etkinlik temelli olduğunu düşünürsek öğrenen merkezli bir anlayışta öğrenenin öğretmen rehberliğinde dahi etkinliğin amacına ulaşması oldukça güçtür. Sadece iki kelime verilmesi ve etkinlik sonrası pekiştirmek amaçlı yine kelime öğretimine dayalı başka bir etkinliğe yer verilmemesi etkinliğin amacına ulaşmasını engellemekle birlikte etkinlikler arası ilişkiyi koparmaktadır. On ikinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

12. Yakın anlamlısını bulalım

Acılar:

Zorluklar *Hastalıklar* *Yanlışlıklar* *Sıkıntılar*

İlgilenmek

Uğraşmak *Çalışmak* *Oynamak* *Düşünmek*

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 48)

On üçüncü etkinlikte ise ‘‘12. Gece, Müşfik Kenter, 1959, Naci Bey...’’ gibi parçadan alınan bazı isim ve tarihlerin parçaya göre açıklanması istenmektedir. Bu etkinliğin okuma ve anlama becerilerine yönelik bir etkinlik olduğunu görmekteyiz. Metnin geçmiş zamana dayalı bir metin olması dışında ünitenin amacı olan geçmiş zaman öğretimine yönelik bir etkinlik olmadığını görmekteyiz. Ayrıca diğer etkinliklerde ilişkilendirme yapılmamıştır. On üçüncü etkinlik aşağıdaki gibidir:

13. Açıklayalım

12. gece Yıldız Kenter'in profesyonel tiyatrosu yaşamında ilk oyunu

Müşfik Kenter _____

Naci Bey _____

1948 _____

1959 _____

Altın Portakal _____

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 49)

On dördüncü etkinliğine geldiğimizde Yıldız Kenter'in hayatının anlatıldığı metnin verilen dört cümleden biriyle tamamlanması istenmektedir. Bu etkinliğin de okuma ve anlamaya yönelik bir etkinlik olduğunu görmekteyiz. On bir, on iki, on üç ve on dördüncü etkinlikleri birlikte değerlendirdiğimizde dört etkinliğin de okuma ve anlama becerilerine yöneliktir. Bu açıdan bakıldığında dört etkinlik arasında uyum görülmektedir; fakat etkinlikler ünitenin ve verilen metnin amacı olan geçmiş zaman öğretimine hizmet etmemektedir. On dördüncü etkinlik aşağıdaki gibidir:

14. Metne ekleyelim

- Ben bu savaşı sahnede yaptım. Ama savaşmak çok kötü.
 Bu yüzden savaşımlardan nefret ediyorum. Bu yüzden yaşamak istemiyorum.

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 49)

On beşinci etkinlikten önce “koşaç tümcesi (hikâye kipi)” adı altında isim cümlelerinin hikâye kipinde çekimi “adıl, ad/sıfat, olumsuzluk veren kelime (değil), soru edatı, zaman eki, kişi eki ve örnekler” sütunlarına ayrılarak tablo şeklinde

verilmektedir. Bu tablonun ardından on beşinci etkinlikte soru ve olumlu cümlelerden oluşan sekiz isim cümlesi yüklemelerinin kişi ve zaman ekleri boş bırakılarak verilmektedir. Bilgi etkinlikten önce verilmiş ve verilen bilginin etkinlikte kullanılması istenmiştir. Bu sıraya baktığımızda bilginin sezdirilme yolunun tercih edilmediğini, ekonomiklik ilkesine bağlı kalınarak kısa zamanda amaca ulaşılacak istendiği görülmektedir. Koşaç tümcelerinin soru kalıplarıyla ilgili hiçbir bilgi verilmemişken bu etkinlikte soru cümlelerine yer verilmesi de öğrenmeyi zor ve karmaşık hale getirmektedir. Ayrıca Türklere Türkçe öğreten kitaplarda ve Türkiye’de yaygın olarak kullanılan “isim cümlesi” adı yerine “koşaç tümcesi” adının tercih edilmesi kitabın özellikle Türkiye’de Türkçe konuşup anlamayı amaçlayan hedef kitlesinde kavram karmaşasına neden olabileceği düşünülmektedir. Bunun yanında doğru bilgiyi her yönüyle toplu olarak vermeyi amaçlayan koşaç tümcesi (hikâye kipinin) bilgisinin verildiği tabloda adıl ve karşısında verilen örneğin birbirine uymadığı yeşil renkle gösterilen bir örnek ve adıl; bunun yanında kişi ekiyle adılın uymadığı bir örnek kırmızı renkte verilmektedir. Koşaç tümcesi bilgisinin verildiği tablo on beşinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

KOŞAÇ TÜMCESİ (hikâye kipi)						-(y)DX (< i-di)⁸
Adıl	Ad/sıfat	—	?	Zaman Eki	Kişi Eki	Örnekler
<i>Ben</i>	<i>Evde</i>		<i>mi</i>	<i>-dı/-ydi/-tı</i>	<i>-m</i>	<i>Ben yorgun muydum?</i>
<i>Sen</i>	<i>Yorgun</i>				<i>-n</i>	<i>Sen çalışkan değildin.</i>
<i>O</i>	<i>Çalışkan</i>		<i>mi</i>	<i>-dı/-ydi/-tı</i>	<i>-</i>	<i>O evde değil miydi?</i>
<i>Biz</i>	<i>Hazır</i>					
	<i>Öğrenci</i>	<i>değil</i>	<i>mu</i>	<i>-du/-ydu/-tu</i>	<i>-k</i>	<i>Biz gençdik.</i>
<i>Siz</i>	<i>genç</i>		<i>mü</i>		<i>-nuz/ -nüz/</i>	<i>Siz hazır mıydınız?</i>
<i>Onlar</i>				<i>-dii/-ydii/-tü</i>	<i>(-lar/-ler)</i>	<i>Onlar öğrenci miydiler?</i>

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 50)

15. Tamamlayalım

1. *Dün çok yorgundunuz. Şimdi nasılsınız?*
2. *Geçen yaz tatilinde Alanya _____, hava çok güzel _____.*
3. *Üniversitede hiç çalışkan bir öğrenci _____.*
4. *Geçen ay kızım doğum yaptı ve ben dede _____.*
5. *Tatilin nasıl geçti? Otel kalabalık _____?*

⁸ Kaynakta bu ek *-(y)dİ (<i-di)* olarak gösterilmiştir.

6. *Sen dün evde yok_____?*

7. *Tarkan ilk şarkısıyla çok meşhur _____.*

8. *Dün akşam seni aradım. Evde yoktun. Nerede_____?*

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 50)

On altıncı etkinliğin ise daha önce tablo halinde verilen bilgilerle ve on beşinci etkinlikle ilişkili olduğunu görmekteyiz. Bu etkinlikte beş ayrı isim cümlesi verilmekte, bu cümleler kişi ve zaman eklerinin yazılmış ve yazılmamış olarak iki şekilde yazılmaktadır. Öğrenenden yazımı doğru olan cümlenin işaretlenmesi istenmekte ve bu yolla koşaç tümcelerinde kişi ve zaman eklerinin öğretilmesi amaçlanmaktadır. Beş cümleden bir tanesi ise soru cümlesidir ve yine buraya kadar koşaç tümcelerinde soru kalıplarıyla ilgili bir bilgiye rastlamamaktayız. On altıncı etkinlik aşağıdaki gibidir:

16. Doğrusunu işaretleyelim.

1. *Geçen kış hava çok soğuktu.*

Geçen kış hava çok soğuk.

2. *Serap iki yıl önce öğrenci.*

Serap iki yıl önce öğrenciydi.

3. *Dün akşam neredeydin?*

Dün akşam neredesin ?

4. *Geçen hafta hava güneşliydi.*

Geçen hafta hava güneşli.

5. *Dün hastaydım, şimdi iyiyim.*

Dün hastaydım, şimdi iyiydim.

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 50)

On yedinci etkinlikte, daha önce geniş zamanın koşaç tümcelerinden yararlanılmaktadır. Bir kişinin bugünkü yani altmış üç yaşındaki fiziksel ve sosyal

durumu ile kırk üç yıl önceki fiziksel ve sosyal durumu anlatılmaktadır. Parça bugün ve kırk üç yıl öncesi olmak üzere iki parçaya ayrılmaktadır. Parçanın öğretilmek istenen konu olan koşaç tümcesinin hikâye kipinden oluşturulmuş kısımda cümlelerin yüklemelerinin zaman ve kişi ekleri boş bırakılmakta ve öğrenenden tamamlanması istenmektedir. Etkinliği değerlendirdiğimizde bilinen bilgilerden yola çıkılarak yeni bilgiler öğretme yolunun seçildiğini görmekteyiz. Fakat bu etkinliğin koşaç tümcesi hikâye kipi konusunun ilk etkinliği olması bilginin sezdirilmesi bakımından daha yerinde bir seçim olabilirdi. Bunun yanında konu edilen kişinin bugünkü ve kırk üç yıl önceki fotoğraflarıyla da görsel olarak desteklenmesi açıklık ilkesinin benimsenerek konunun daha kolay anlaşılmasını sağlamaktadır. On yedinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

17. Tamamlayalım

Şimdi altmış üç yaşındayım. Evliyim ve anneyim. Saçlarım bembeyaz ve kiloluyum. Şimdi emekliyim ama bundan kırk üç yıl önce...

O zaman yirmi yaşında___, genç ve güzel___. Saçlarım simsiyah___ ve zayıf___. O yıllarda üniversite öğrencisi___. Çok neşeli ve hareketli___. Kırk üç yıl nasıl geçti anlamadım.

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 50)

On sekizinci etkinlikte öğrenenden bir önceki etkinlikteki parçadan yola çıkarak metinde konu edinilen kişinin şimdiki ve önceki hallerini karşılaştırması istenmektedir. Bu etkinliğin konuyla ilgili üç etkinlikten sonra verilmesi ve bir önceki etkinliği tamamlaması öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır. On sekizinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

18. Tümce oluşturalım

<i>şimdi</i>	<i>Önce</i>
<u>zayıftım</u>	<u>çocukken şişmandım</u>
_____	_____
_____	_____
_____	_____

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 50)

On dokuzuncu etkinlikte ise dinleme becerisinden yararlanılmıştır. Yüklemleri verilmemiş cümlelerin dinlenilenden yola çıkılarak tamamlanması istenmektedir. Dinleme becerisine yer verilmesi bakımından açıklık ilkesine bağlı kalındığını görmekteyiz. Metnin türüne baktığımızda ise günlük hayatta sık karşılaştığımız bir telefon konuşmasının tercih edilmesi yönünden yakından uzağa ilkesi benimsenmiştir. Tamamlanması istenen cümlelere baktığımızda ise daha önce anlatılan koşaç tümcelerinin yanı sıra yine öğrenilen geçmiş zaman kipinin kullanıldığı fiil cümlelerini görmekteyiz. Bu da öğrenilenlerin kenetlenmesini ve tekrarını sağlamaktadır. On dokuzuncu etkinlik aşağıdaki gibidir:

19. Tamamlayalım, yeniden anlatalım.

Eşimle Nasıl Tanıştık?

Serap: İyi ki bugün buluştuk Meralciğim. Seni, arkadaşları, Türkiye'yi çok

Meral: Evet, çok uzun zaman _____. Bana en son düğün fotoğraflarını _____.

Anlat bakalım, eşinle nasıl ____?

Serap: Bir gün Özlem'le birlikte bir partiye _____. Parti çok _____. Özlem'in orada çok arkadaşı _____. Özlem o gün de çok ____ ve _____. Tabii ki partide herkes Özlem'le dans etmek _____. Ben ise uzun bir süre yalnız _____.

Meral: Sonra ne _____?

Serap: Özlem bir ara bir arkadaşının yanına _____. Beni _____. Biraz sonra o genç yanıma _____. Benimle dans etmek _____. Biliyorsun, ben çok _____, teklifini kabul _____ ama o çok ısrar _____. Biraz dans _____. Adı Ali'ydi, benimle aynı _____ ve gerçekten çok _____. O akşam birbirimize aşık _____, bir yıl sonra da _____.

Meral: Çok _____. Bir gün eşinle de tanışmak isterim.

Serap: Tabii en yakın zamanda. Sen neler _____, anlat bakalım.

Meral: beni biliyorsun...

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 51)

Yirminci etkinliğe baktığımızda on dokuzuncu etkinlikle ilişkilendirildiğini görmekteyiz. Öğrenenden on dokuzuncu etkinlikte diyalog şeklinde anlatılan olayın kendi cümleleriyle tekrar anlatılması istenmektedir. Konuşma becerisi temelli ve üst düzey öğrenme gerektiren bir etkinliktir. Bu nedenle bu etkinliğe kadar konunun eksiksiz öğrenilmiş olması gerekmektedir. Yirminci etkinlik aşağıdaki gibidir:

20. Yeniden anlatalım.

O akşam bir arkadaşım evinde parti veriyordu. Partide Özlem ve arkadaşı da vardı. Herkes dans ediyordu. Bir ara Özlem yanıma geldi ve

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 51)

Yirmi birinci etkinlikte bir metin parçalarına ayrılmış ve bu parçalar karışık bir şekilde verilmiştir. Hep parça için de parçayı anlatan fotoğraflar sayılandırılarak verilmiştir. Öğrenenden metnin akışına göre fotoğraflarla cümlelerin eşleştirilmesi istenmektedir. Metinde anlatılan olayın görülen geçmiş zamanla anlatılması ve zaman öğretiminde görsellerden yararlanılması dikkat çekiciliği arttırmış ve aynı zamanda öğrenmeyi sıkıcılıktan kurtarmıştır. Bununla birlikte metnin her bir parçasının görsellerle desteklenmesi açıklık ilkesinin benimsendiği göstermektedir. Yirmi birinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

21. Eşleyelim

- *Diün gece en iyi arkadaşım bendeydi ve geç saatlere kadar sohbet ettik.*
- *Neyse ki tam zamanında havaalanına vardım.*
- *Hemen bir taksi çağırdım.*
- *İki saat vaktim vardı ve beklemek çok sıkıcıydı.*
- *Sabah saati duymadım ve çok geç kaldım.*
- *Trafik çok sıkıştı. “Geç kalıyorum.” diye düşündüm.*
- *Uçağımın kalkış saatinden on dakika önce hazırlandım. Ama son anda “Olumsuz hava şartları nedeniyle bütün uçuşlar iptal oldu.” anonsunu duydum.*
- *Uçağımın kalkış saatini kontrol etmek istedim ve panoya baktım. Panoda “Londra uçağı iki saat rötarlı” yazısını gördüm.*
- *Bir süre havaalanında dolaştım, mağazaları gezdim.*

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 51)

Yirmi altıncı etkinlikte eski bir fotoğraf makinesi ve radyo fotoğrafı altında geçmişte fotoğraf makinesinin ve radyonun hayatımızdaki yerini anlatan kısa bir metne yer verilmiştir. Metinde koşaç tümcelerinin yüklemelerindeki ek fiil yazılmamış ve

öğrenenden bunların yazılması istenmiştir. Bu etkinlik daha önce koşak tümcesi adı altında verilen ek fiil bilgisinin kullanılmasını ve aynı zamanda da öğrenilenlerin tekrarını sağlamıştır. Metnin görsellerle desteklenmesi açıklık ilkesinin benimsendiğini göstermektedir. Yirmi altıncı etkinlik aşağıdaki gibidir:

26. Tamamlayalım

Eskiden fotoğraf çekmek hiç kolay değil__. Çünkü fotoğraf makinelerini kullanmak çok zor__. Bazı makineleri kullanmak için uzun süre eğitim almak gerek__.

Tabi ilk fotoğraf makineleriyle fotoğraf çektirmek de zor__. İyi bir fotoğraf için çoğu zaman birkaç dakika hiç hareket etmeden durmak ve objektife bakmak önemli__.

.....
.....

Radyolar eskiden hayatımızın en önemli parçasıydı. Birçok insan için radyo teknolojisi harikası sihirli bir kutu__. Elbette o zamanlar dijital kanallı, taşınabilir radyolar yok__. Radyolar evin en güzel köşesinde duruyor, haberleri, müzik programlarını dinlemek için herkes onun etrafında toplan__.

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 53)

4.1.1.2. Şimdiki Zaman (Hikâye Kipi)

Şimdiki zamanın hikâye kipini öğretimine konuyla ilgili bilgilerin yer aldığı tabloyla başlanmaktadır. Şimdiki zamanın hikâye kipinde şahıs zamirlerine göre cümlelerin nasıl kurulacağı örneklerle zenginleştirilerek özet bilgi şeklinde tablo halinde verilmiştir. Bunun yanında doğru bilgiyi her yönüyle toplu olarak vermeyi amaçlayan görülen şimdiki zamanın hikâye kipinin bilgisinin verildiği tabloda adıl ve karşısında verilen örneğin birbirine uymadığı yeşil renkle gösterilen bir örnek ve adıl; bunun yanında kişi ekiyle adılın uymadığı bir örnek kırmızı renkte verilmektedir. Bilgilendirmeden sonra ise konuyla ilgili etkinliklere geçilmiştir. Bu sırayı göz önüne aldığımızda günümüzde birçok alanda benimsenen bilgiyi sezdirme yolunun tercih edilmediğini görmekteyiz. Hazır verilen bilginin kullanılarak öğrenilmesi yoluna gidilmiştir. Şimdiki zamanın hikâye kipinin bilgisinin verildiği tablo aşağıdaki gibidir:

ŞİMDİKİ ZAMAN (hikâye kipi)					-(I)yordu (<-(I)yor i-di)⁹		
Adıl	Eylem	—	Zaman Eki	?	Hikâye Kipi	Kişi Eki	Örnekler
<i>Ben</i>	<i>yap-</i>	<i>mi</i>	<i>-yor</i> <i>-ıyor</i>	<i>mu</i>	<i>-(y)du</i> <i>-du</i>	<i>-m</i>	<i>Ben çocukken süt sevmiyor muydum?</i>
<i>Sen</i>	<i>sev-</i>		<i>-iyor</i>			<i>-n</i>	<i>Sen az önce gülüyordun</i>
<i>O</i>	<i>bil-</i>	<i>mi</i>	<i>-uyor</i>			<i>-</i>	<i>O üç yıl önce İstanbul'da otuyordu?</i>
<i>Biz</i>	<i>otur-</i>					<i>-k</i>	<i>Biz dün saat üçte alışveriş yapmıyorduk mu?</i>
<i>Siz</i>	<i>gül-</i>					<i>-nuz</i>	<i>Siz Türkçe bilmiyor muydunuz?</i>
<i>Onlar</i>	<i>konuş-</i>	<i>mü</i>				<i>-lar</i>	<i>Onlar konuşmuyorlardı</i>

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 52)

Yirmi ikinci etkinlikte “Ben Çocukken” adlı bir metne yer verilmiştir. Metinde her cümle için iki yüklem verilmiştir ve cümlenin anlamına göre doğru kiplerin kullanılmadığı yüklemün üstünün çizilmesi istenmektedir. Yukarıdaki bilgilere göre şimdiki zamanın hikâye kipinde çekimlenmemiş yüklemün üstünün çizilmesi istenmektedir. Bu nedenle öğrenenin bilgiyi ezbere kullandığını, öğrendiği bilginin nerede, nasıl kullanıldığını öğrenmediğini görmekteyiz. Ayrıca daha önce öğrenilen görülen geçmiş zamanla da açık bir ilişkilendirme yapılmadığı için bilinenden bilinmeyene ilkesinin göz ardı edildiğini görmekteyiz. Yirmi ikinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

⁹ Kaynakta bu ek *-(I)yordu (<-(I)yor i-di)* şeklinde verilmiştir.

Ben Çocukken

Ben çocukken her şey daha güzeldi. Şimdiki çocuklar gibi imkânlarımız yoktu ama yine de çok mutluyduk.

Özellikle yaz akşamlarını hatırlıyorum/hatırlıyordum. Geç saatlere kadar dışarıda vakit geçirirdik/ geçiriyorduk. Oyunlar oynadık/ oynuyorduk. Bazen de sinemaya gittik/gidiyorduk.

Şimdi bilgisayarlar, televizyonlar gençleri yalnızlaştırıyor/yalnızlaştırıyordu. Çok fazla arkadaşları yok. Genellikle evde vakit geçiriyorlar/geçiriyorlardı.

Bizim zamanımızda ilişkiler de çok farklıydı. Akşam yemeklerinde bütün aile toplandık/toplanıyorduk. Yemekten sonra sohbet ettik/ediyorduk ve bazen birbirimize fıkralar anlattık/anlatıyorduk. Birlikte çok eğlendik/eğleniyorduk.

Şimdi insanlar yemeklerini bile televizyonun karşısında yiyorlar/yiyorlardı. Birbirleriyle konuşmuyorlar/konuşmuyorlardı. Çocuklar televizyonsuz ve bilgisayarsız bir hayat düşünmek istemiyorlar/istemiyorlardı. Bizim zamanımızda her şey bu kadar kolay değildi. Ama bazen düşünüyorum/düşünüyordum; biz daha şanslıydık.

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 52)

4.1.1.3. Ulaçlar **-(y)ken<i>i-ken**)

Buraya kadar öğrenilenin nerede kullanıldığını belirtmek amacıyla “-(y)ken,-(i)ken” ulaçlarının kullanımıyla ilgili bilgi tabloyla konuya başlanmaktadır. Tablodan sonra ise verilen bilgilerin kullanıldığı etkinliğe yer verilmiştir. Şimdiki zamanın hikâye kipinin verilisinde olduğu gibi yine ilk önce hazır bilgi verilmiş sonra bu bilginin kullanımına gidilmiştir. Bu doğrultuda yirmi üçüncü etkinlikte “-(i)ken” bağlacıyla kurulan cümlelerin yüklerle tamamlanması istenmektedir. Y<k değişiminin olması gerekirken yapılmadığı örnekler kırmızı renkte verilmektedir. Ulaçların bilgisinin verildiği tablo ve yirmi üçüncü etkinlik aşağıdaki gibidir:

ULAÇLAR		
-(y)ken (<i>i-ken)		
Ad(+Ek)	Ek	Örnekler
<i>Çocuk</i>	<i>-(y)ken</i>	<i>Çocukken çok şişmandım.</i>
<i>Öğrenci</i>		<i>Onunla öğrenciyken tanıştım.</i>
<i>Genç</i>	<i>iken</i>	<i>Gençken daha sık sinemaya gidiyordum.</i>
<i>.....</i>		<i>Öğrenciken çok çalışkan değildim.</i>
<i>arabada</i>		<i>Evdeyken çok mutluydum.</i>
<i>evde</i>		<i>Arabadaken sigara içmiyorum.</i>

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 52)

23. Tamamlayalım

1. *İnternet yokken* _____
2. *Televizyon yokken* _____
3. *Elektrik yokken* _____
4. *Otomobil yokken* _____
5. *Telefon yokken* _____
6. *Asansör yokken* _____
7. *Buzdolabı yokken* _____
8. *Çamaşır makinesi yokken* _____

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 52)

Yirmi dördüncü etkinlikte ise bir önceki etkinlikteki cümlelere benzer cümleler verilmiş fakat bu sefer “-(y)ken,-(i)ken” ulaçlarının olduğu yerler boş bırakılmış ve cümlelerin tamamlanması istenmiştir. Sıralamaya baktığımızda ulaçlara ait verilen bilgidan hemen sonra değil de bir etkinlik sonra ulaçların kullanımını öğretmeyi amaçlayan etkinliğin verilmesi öğrenmeyi daha karmaşık hale getirmektedir. Bu sıralama öğrenen üzerinde bir öğrenme engeli görevi yapmaktadır. Yirmi dördüncü etkinlik aşağıdaki gibidir:

24. Tamamlayalım

1. Saçların uzunken _____ daha güzeldi.
2. Sen banyo _____ bir arkadaşın ara _____, ama adını söyle _____.
3. Ben beş yaşında _____ bale kursuna git _____.
4. Müdür Bey, siz toplantı _____ misafiriniz gel _____ . Şu anda bekleme salonunda.
5. Ben küçük _____ annem çalış _____ . Bu nedenle bana anneannem bak _____.
6. Ayşe Hanım, biliyor musunuz? Siz tatil _____ komşunun evine hırsız gir _____.
7. Sen yok _____ cep telefonun çaldı.
8. Ben üniversite _____ dans kursuna git _____

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 52)

Yirmi beşinci etkinlikte toplam on beş cümleden oluşan ve içinde dört tane şimdiki zamanın hikâye kipinin kullanıldığı dört yüklem olduğu “Geçmişten Günümüze” adlı bir metne yer verilmiştir. Metnin içinde şimdiki zamanın hikâye kipinin bulunduğu yüklemelerin haricinde görülen geçmiş zaman ve şimdiki zaman kiplerinin kullanıldığı yüklemeleri de görmekteyiz. Bu durum bize bilinenden bilinmeyene bir yol izlendiğini göstermektedir. Fakat bu ilişkilendirme üstü kapalı yapılmıştır. Ayrıca şimdiki zamanın hikâye kipi konusuna başlanırken, konunun daha önce öğrenilen şimdiki zaman ve görülen geçmiş zaman konularıyla ilişkilendirilmesine yönelik bir etkinliğe yer verilmesi konunun ezbere dayalı değil de anlamlı bir şekilde ve eski bilgilerle yapılandırılarak öğrenilmesini sağlayabilirdi. Verilen metinden sonra metinle ilgili, bir tanesi görülen geçmiş zamanın hikâye kipinin kullanıldığı üç soruya yer verilerek etkinlik tamamlanmıştır. Görülen geçmiş zaman, şimdiki zamanın hikâyesi ve koşaç tümcesinin (hikâye kipi) bilgilerinin bu etkinlikte tekrar edildiği görülmektedir.

Yirmi beşinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

25. Yanıtlayalım, işaretleyelim.

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE

Bu yüzyılda gençler bilgisayar programları, internet, e-posta, mobil telefon ve plazma televizyon konusunda çok şey biliyor. Ancak tel dolap, odun sobası, kömür ütüsü hakkında hiç fikirleri yok. Bazen gençlere eski telefonlardan, süpürgelerden, siyah-beyaz televizyonlardan söz ediyorum. Örneğin geçen gün torunuma otuz yıl öncesinin ütülerini anlattım. Size de anlatayım.

Ben çocukken elektrikli ütüler yoktu. Annem pantolonlarımı yatağın altına koyuyordu. Pantolon sabaha kadar dümdüz oluyordu. Sonra bir gün babam eve bir ütü getirdi. Ütüyü ilk kez o gün gördüm. Son derece basit ama o zamanlar için önemli bir araçtı. Annem ütünün alt bölümüne kömür koyuyordu ve ütü iyice ısınıyordu. İlk ütü teknolojisi buydu işte! Daha sonra da kömürlü ütülerin yerini elektrikli ütüler aldı.

Zaman içinde diğer ev eşyaları da çok gelişti. Böylece şimdiki gençlerin işleri daha kolaylaştı.

1. Şimdiki gençler hangi konularda çok bilgili?

2. Eskiden pantolonları nasıl ütülüyorlardı?

3. İlk ütü teknolojisi nasıldı?

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 53)

Yirmi yedinci etkinlikte konuşma becerisine yer verilmiştir. Öğrenenden verilen “buzdolabı, televizyon, telefon, çamaşır makinesi, radyo” gibi makinelerin geçmişteki ve günümüzdeki halleriyle ilgili bir karşılaştırma yapması istenmektedir. Öğrenilen görülen geçmiş zaman, şimdiki zamanın hikâyesi ve koşaç tümcesi (hikâye kipi) bilgilerinin tekrarını amaçlayan bir etkinliktir. Bu etkinlikte bilinenden bilinmeyene ve açıklık ilkelerinin benimsendiğini görmekteyiz. Yirmi yedinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

27. Karşılaştırılm

Eskiden-Şimdi

. buzdolabı	. televizyon	. telefon
. çamaşır makinesi	. radyo	. soba

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 53)

Yirmi sekizinci etkinlikte “Anneannemin Fotoğraf Albümü” adlı bir metne yer verilmektedir. Yüklemleri görülen geçmiş zamana ait olan cümlelerden oluşan bu metinde öğrenenden kip ve kişi ekleri verilmemiş yüklemlerin tamamlaması istenmektedir. Yöntem yönüyle yirmi altıncı etkinliğe benzemektedir; fakat bu etkinlik hem fiil hem isim cümlelerine yer verilmesi açısından yirmi altıncı etkinliğe göre daha kapsamlıdır. Etkinlikler arası böyle bir ilişkinin olması kolaydan zora giden bir yolun tercih edildiğini göstermektedir. Öğrenilen görülen geçmiş zaman, koşaç tümcesi (hikâye kipi) ve şimdiki zamanın rivayeti bilgisinin tekrarı amaçlanmaktadır. Bu etkinlikten sonra bu üniteye görülen geçmiş zaman öğretimi sona ermiş ve “ile” bağlacının öğretimine geçilmektedir. Yirmi sekizinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

28. Tamamlayalım

Anneannemin

Fotoğraf Albümü

Anneannemi çok severim. Çok gülümlü ve konuşkan bir insandır. Onunla sohbet etmek çok güzeldir. Gece gün onu ziyarete git__ ve beraber çok güzel zaman geçir__.

Öğleyin, anneannem eski bir fotoğraf albümüyle odaya geldi. Bana eski resimlerini göstermek iste__.

Albümün ilk sayfasında genç bir hanımın fotoğrafı var__. “Anneanne, bu kim?” diye sor__. “Benim yavrum.” dedi. Çok şaşırdım. Anneannem “Niçin şaşırdın? Ben de bir zamanlar genç__.” dedi. Resimde anneannemin yanında bir adam vardı. “Peki, bu adam kim?” diye sordum. “ O da deden tanımadın mı? Çok yakışıklı bir adam__. Bak, şu resimde deden ve ben birlikteyiz” dedi. Anneannem başka bir siyah-beyaz fotoğraf gösterdi. Fotoğrafta anneannem bir sandalyede otur__, dedem ise onun yanında ayakta dur__. “Çok güzel bir fotoğraf.” dedim. Anneannem gül__. “Bu bizim birlikte ilk fotoğrafımız. Evlendikten üç-dört yıl sonra çektir__. O zamanlar çok fazla fotoğrafçı yok__. Fotoğraf çektirmek çok pahalı__. Ama deden bir gün bana sürpriz yap__ ve eve bir fotoğrafçı çağır__.” dedi. Anneanneme, “Deden gençken romantik __?” diye sor__. Anneannem güldü. “Elli yıl önce romantik olmak ayıp__ yavrum. Biz sokakta el ele gez__, pastanelerde otur__. Her şey gizli__. Ama evlenmeden önce deden bana sık sık mektup yaz__.” dedi. Anneannem anlatıyor, ben de dikkatle ve şaşkınlıkla dinliyordum. Saatler böyle geçti.

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 54)

4.1.1.4. Gelecek Zaman (Hikâye Kipi)

Görülen geçmiş zaman kipini daha sonraki ünitelerde, diğer zamanların öğretiminden sonra birleşik zamanlı fillerin öğretiminde görmekteyiz. Bu durum ilk olarak karşımıza yedinci ünite de çıkmaktadır. Yedinci ünitenin ilk yirmi üç etkinliğinde gelecek zaman öğretimine yer verildikten sonra yirmi dördüncü etkinlikte gelecek zamanın hikâye kipinin öğretimine yer verilmektedir. Konuyla ilgili hazır bilgi vermek yerine önceki etkinliklerde verilen gelecek zaman bilgisiyse de ilişkilendirilerek gelecek zamanının hikâye kipi bilgisini sezdirme yoluna gidilmiştir. Bunun için yirmi dördüncü etkinlikte Nil ve Selin adlı iki kişinin telefon konuşması yüklemeleri boş bırakılarak verilmiştir. Burada bilinenden bilinmeyene gidildiğini görmekteyiz. Öğrenenden dinlenilenden yola çıkarak boş bırakılan yerleri doldurması istenmektedir. Bu da bize açıklık ilkesinin dikkate alındığını göstermektedir. Bu etkinlikte konu önceki bilgilerle ilişkilendirilip sezdirildikten sonra gelecek zamanın hikâye kipi bilgisi tablo halinde örneklerle desteklenerek verilmektedir. Bunun yanı sıra gelecek zamanın hikâye kipiyle kurulan olumlu, olumsuz ve soru cümleleri aynı tablo içinde birlikte verilmektedir. Ayrıca doğru bilgiyi her yönüyle toplu olarak vermeyi amaçlayan gelecek zamanın hikâye kipinin bilgisinin verildiği tabloda adıl ve karşısında verilen örneğin birbirine uymadığı yeşil renkle gösterilen bir örnek ve adıl; bunun yanında kişi ekiyle adılın uymadığı bir örnek kırmızı renkte verilmektedir. Bilgilerin tablo halinde verilmesi ekonomiklik ilkesi doğrultusunda öğrenme zamanını kısaltmaktadır. Farklı cümle türlerinde aynı konunun karşılaştırmalı öğrenilmesi açısından ise öğrenmeyi kolaylaştırmaktadır; fakat aynı zamanda bilginin iyi anlaşılabilmesi ya da hazır buluşluk düzeninin iyi olmaması halinde öğrenmeyi karmaşık hale getirebilmektedir. Yirmi dördüncü etkinlik ve gelecek zamanın hikâye kipinin bilgisinin verildiği tablo aşağıdaki gibidir:

24. Yerleştirelim, dinleyelim

Planımız Neydi?

.Gidecektik . Kuracaktım . Arayacaktım . Çekecektim
.Verecektin . Konuşacaktım

Nil: Alo, Selin?

Selin: Hmm, efendim?

Nil: Sen hala uyuyor musun?

Selin: Evet, dün gece çok geç yattım.

Nil: Ama seninle bugün çok planımız vardı. Sabah erkenden alışverişe gidecektik. Unuttun mu?

Selin: Aaa, evet. Dün yatmadan önce saati _____ ama unutmuşum.

Nil: Bilmiyorum, onu da sen düşün.

Selin: Tamam, siz Özlem'le önceden buluşun, ben size sonra katılayım. Özlem de geliyor değil mi?

Nil: Bilmem. Ona sen haber _____, aramadın mı?

Selin: Dün tam onu _____, kapı çaldı. Arkadaşlarım geldi. Geç vakte kadar oturdular. Yani aramayı unuttum.

Nil: Sana inanmıyorum Selin. Aslında dün aklıma geldi. Özlem'le ben de _____ ama sonra vazgeçtim.

Selin: Ben şimdi ararım onu.

Nil: Tamam, gerek yok. Sen hemen hazırlan, taksiyle buraya gel.

Selin: Bir şey daha söyleyeceğim, ama kızacaksın. Ben dün işten sonra bankadan para _____ ama unutmuşum taksi için param yok. Ancak dolmuşla gelebilirim.

Nil: Selin, niye bu kadar unutkanısın? Tamam, o zaman ben seni alışveriş kapısında bekleyeceğim. Sen taksiyle kapıya gel. Ben paranı ödeyeyim.

Selin: Canım, çok iyisin. Tamam, kapatıyorum 15 dakika sonra oradayım.

GELECEK ZAMAN (hikâye kipi)				-(y) AcAkDI (<-(y)AcAk idi)¹⁰			
Adıl	Eylem	—	Zaman Eki	?	Hikâye Kipi	Kişi Eki	Örnekler
<i>Ben</i>	<i>çık-</i>		<i>-acak/</i>		<i>-(y)di</i>	<i>-m</i>	<i>Ben çıkacaktım.</i>
<i>Sen</i>	<i>al-</i>	<i>ma</i>		<i>ı</i>	<i>-(y)dı</i>	<i>-n</i>	<i>Sen uyuyacak mıydın?</i>
<i>O</i>	<i>dur-</i>		<i>-yacak</i>				<i>Onlar almayacaklar mıydı?</i>
	<i>görüŖ-</i>	<i>me</i>		<i>i</i>	<i>-tı</i>		
	<i>uyu-</i>		<i>-ecek/</i>		<i>-ti</i>		
<i>Biz</i>	<i>yürü-</i>		<i>-yecek</i>			<i>-k</i>	<i>Biz bugün görüşecek miydik?</i>
<i>Siz</i>						<i>-nız/</i>	<i>Siz durmayacaktınız mı?</i>
						<i>-niz</i>	
<i>Onlar</i>						<i>-lar/</i>	<i>Onlar almayacak mıydılar?</i>
						<i>-ler</i>	

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 88)

Yirmi beşinci etkinlikte yüklemi gelecek zamanın hikâye kipinde çekimlenmiş iki tane olumsuz, iki tane olumlu ve sekiz tane soru cümlesi olmak üzere toplam on cümleye yer verilmektedir. Bu etkinlikle etkinlik öncesi verilen bilgilerin kullanılması amaçlanmaktadır. Yani yine bilinenden bilinmeyene bir yol izlenmektedir. Konuyla ilgili bilgi verilirken olumlu, olumsuz ve soru cümleleri birlikte verilmektedir. Bu

¹⁰ Kaynakta bu ek *-(y)EcEktİ (<-(y)EcEk idi)* olarak verilmiştir.

durum konunun iyi kavranmasını zorlaştırmaktadır. Bilginin kullanılmasını sağlayan etkinliklerde cümle türlerinin ayrılmaması öğrenmeyi karmaşık hale getirmektedir. Yirmi beşinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

25. Tamamlayalım

1. *Dün hastaneye git#decektin, gittin mi?*
2. *Ağaç oldum burada! Hani zamanında gel__?*
3. *Dolaptaki pastanın hepsini yedim, sana bırakmadım. Sen de ye__?*
4. *Hatırlamıyorum, sen önümüzdeki sene mi mezun ol__?*
5. *Aslında dün hiç dışarı çık__ ama bir arkadaşım beni sinemaya davet etti.*
6. *Tam evden çık__, telefon çaldı.*
7. *Biz bugün mü buluş__?*
8. *Onunla bir daha hiç konuş____ ama benden özür diledi.*
9. *Öğretmenim, 4. Alıştırmayı da yap_____?*
10. *Geçen gün annemle size uğra__ ama telefon ettik, evde yoktunuz.*

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 88)

Yirmi altıncı etkinliğe geldiğimizde bir başka cümle türü olan bağlı cümleleri görmekteyiz. İki cümlenin bağlaçla bağlandığı ilk cümlede görülen geçmiş zamanlı yüklem tercih edilirken, ikinci cümlede yüklemde gelecek zamanın hikâye kipinin olduğu cümle tercih edilmektedir. Böylece yeni öğrenilen konunun daha önce öğrenilen konuyla ilişkilendirilmesi ve eski bilgilerin tekrar edilmesi amaçlanmaktadır. Yirmi altıncı etkinlik aşağıdaki gibidir:

26. Yerleştirelim

*İşten ayrılacaktım. ressam olacaktım. tatile çıkacaktım. yeni araba alacaktım.
diyete başlayacaktım. bu yıl mezun olacaktım. aslında yeni kursa devam
etmeyecektim. onu affetmeyecektim. işten erken çıkacaktım. seni arayacaktım*

1. İşten ayrılacaktım ama müdür maaşıma zam yaptı.
2. _____ fakat annem dün harika bir pasta yaptı!
3. _____ ama yurt dışından misafirlerimiz geldi.
4. _____ fakat ailem ‘‘O işte para yok.’’ dedi.
5. _____ ama almadım.
6. _____ ama benden özür diledi.
7. _____ fakat telefon numaranı kaybettim.
8. _____ ama final sınavından kaldım.
9. _____ fakat müdür beni toplantıya çağırdı.
10. _____ ama Türkem hala çok iyi değil.

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 89)

Yirmi yedinci etkinlikte yirmi altıncı etkinlikle paralel olarak görülen geçmiş zamanlı ve gelecek zamanlı yüklemelerin bulunduğu cümleler verilmekte, öğrenenden bu cümlelerin bağlaçla bağlanıp gelecek zamanın hikâye kipinin kullanıldığı yüklemelerin bulunduğu cümleler kurması istenmektedir. Yirmi yedinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

27. Yeniden yazalım

1. *Bu sabah kursa yürüyerek gelmek istiyordum ama geç kaldım, taksiyle geldim.*

Bu sabah kursa yürüyerek gelecektim ama geç kaldım, taksiyle geldim.

2. *Dün arkadaşlarımla sinemaya gitmek için plan yaptık ama sinemada bilet yoktu. Evde televizyon izledik.*

3. *Bugün planım alışveriş yapmaktı ama işte çok yoruldum. Alışverişe başka bir gün çıkacağım.*

4. *Geçen hafta bütün sınıf pikniğe gitmek istiyorduk ama yağmur yağdı. Gelecek hafta gideceğiz.*

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 89)

Yirmi sekizinci etkinlikte dinleme becerisine yer verildiğini görmekteyiz. Öğrenenden, verilen diyalogdaki cümlelerin yüklemelerinde boş bırakılan kip ve kişi eklerinin yazılması istenmektedir. Yazılması gereken kip ekleri öğrenilmesi istenen konuya uygun olarak gelecek zamanın hikâye kipidir. Bu uygulama bittikten sonra diyalogla ilgili dört yargıya yer verilmiş ve bu yargıların doğru olup olmadığının işaretlenmesi istenmiştir. Böylece bu etkinlikle hem dil bilgisi becerisine hem de anlama becerisine hitap edilmiştir. Bunun yanı sıra dinleme becerisinden de yararlanılması açıklık ilkesinin benimsendiğini göstermektedir. Yirmi sekizinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

28. Dinleyelim, işaretleyelim

Hayalim Bu Değildi

Ahmet: Üff! Sıkıldım her gün aynı işleri yapmaktan. Her sabah erken kalk, akşama kadar çalış, sonra yorgun argın eve dön...

Gizem: Hepimiz aynı şeyleri yapıyoruz ama senin kadar şikâye etmiyoruz.

Ahmet: Belki senin için bu hayat güzel ama benim hayalim bambaşkaydı.

Gizem: Öyle mi? Neydi ki?

Ahmet: Bir konservatuarda okumaktı ve sanatçı olmaktı. Çok ünlü ol___ . Bir sürü hayranım ol___ . Birçok ülke gör___ . Dünya turnesine çık___ . Konserlerde hayranlarım benim şarkılarımı söyle___.

Gizem: Bu hayalini niye gerçekleştiremedin?

Ahmet: Çünkü ailem konservatuarda okumama izin vermedi. Ben de bankacı oldum. Senin yok muydu bir hayalin?

Gizem: Aslında ben de küçük bir kasabada yaşamak istiyordum. Güzel, bahçeli bir evde otur___ . Çocuklarım rahatça oyna___ . Büyük şehrin gürültüsünü, sıkıntısını çekmeyecektik. Ama ben senin gibi hayalimden vazgeçmedim. Yalnızca erteledim. Belki emekli olduktan sonra...

Ahmet: Ne güzel senin hala bir hayalin var. Ama ben...

	Doğru	Yanlış
1. Gizem işinden memnun değil.	☐	☐
2. Ahmet sanatçı olmadı çünkü ailesi izin vermedi.	☐	☐
3. Gizem dünyayı dolaşmak istiyor.	☐	☐
4. Ahmet çok ünlü olmak istiyordu.	☐	☐
5. Gizem'in hayallerini gerçekleştirme şansı var.	☐	☐
6. Ahmet gelecekle ilgili hayaller kuruyor.	☐	☐

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 89)

Yirmi dokuzuncu etkinlikte her birinde farklı kiplerin bulunduğu iki yüklemi olan on iki adet cümleye yer verilmektedir. On iki adet cümlenin karşısında ise anlam olarak bu cümleleri tamamlayan cümleler verilmekte ve öğrenenden uygun kipe sahip yüklemine işaretlenerek cümlelerin eşleştirilmesi istenmektedir. Verilen yüklemelerin kiplerine baktığımızda gelecek zamanın hikâye kipinin yanı sıra daha önce öğrenilen, görülen geçmiş zaman kipine de yer verildiğini görmekteyiz. Bu durum bize daha önce öğrenilen konunun tekrarının yapılmasını sağlarken yeni öğrenilen konuyla da ilişkilendirilerek bilinenden bilinmeyene bir yol izlendiğini göstermektedir. Yirmi dokuzuncu etkinlik aşağıdaki gibidir:

29. Yanlışı çizelim, eşleyelim

1. *Yarın akşam Murat'ın doğum günü partisi olacak/olacaktı.* Ama iş bulamadı.
2. *Hafta sonu arkadaşlarla sinemaya gittik/gidecektik.* Ona bir hediye alalım.
3. *Ashında buraya daha erken geldim/gelecektim.* Yine elinde sigara var.
4. *Dün bana bir şey söyledin/söyleyecektin.* Acaba hasta mıydı?
5. *Bunu size daha önce de anlattım/anlatacaktım.* Ama film için bilet yoktu.
6. *Bu sabah saat 09.00'da seninle kütüphanede buluştuk/buluşacaktık.* Ama telefon kapalıydı.
7. *Düinkü sınav nasıl geçti/geçecekti.* Ama sadece bir taneydi.
8. *O geçen hafta okula hiç gelmedi/gelmeyecekti misin?.* Sence iyi bir not alacak

9. *Dün seni aradım/arayacaktım.* *Neden gelmedin?*
10. *Arkadaşım üniversiteden mezun oldu/olacaktı.* *Ama vazgeçtin. Merak ediyorum, neydi?*
11. *Hani artık sigara içmeyeceksin/içmeyecektin.* *Trafik kalabalık, geç kaldım.*
12. *Bu gömlekten sana da aldım/alacaktım.* *Unuttunuz mu?*

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 90)

Otuzuncu etkinlikte 20. yüzyılın ortalarında 2000’li yıllara ait tahminler verilmekte ve bu tahminlerin verilen ilgili fotoğraflarla eşleştirilmesi istenmektedir. Verilen cümlelerin yüklemeleri öğretilmek istenen gelecek zamanın hikâye kipindedir. Ele alınan konu itibariyle yakından uzağa ilkesinin; ele alınan somut konudan yola çıkılarak gelecek zamanın hikâye kipinin öğretilmesinin amaçlanması somuttan soyuta ilkesinin benimsendiğini göstermektedir. Otuzuncu etkinlik aşağıdaki gibidir:

30. Okuyalım, eşleyelim.

30. Yüzyılın Ortalarında 2000’li Yıllara Ait Tahminler

Geçen yüzyılın ortalarında bazı bilim adamları 2000’li yıllar için şu tahminleri yaptılar. Ona göre:

- *21. yüzyılda yeni bir buzul çağı başlayacaktı.*
- *Öğleye kadar yaz, öğleden sonra kış olacaktı.*
- *Meyve, sebze yetirmek mümkün olmayacaktı.*
- *Kapsüllerle beslenecektik.*
- *Nüfus hızla artacaktı.*
- *Gelişmiş ülkeler uzayda koloniler kuracaktı.*
- *Gezegenler arasında yolculuk mümkün olacaktı.*

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 90)

Otuz birinci etkinliğin bir konuşma etkinliği olduğunu görmekteyiz. Öğrenenden verilen “ulaşım, bitkiler, iletişim, hayvanlar...” gibi konularda gelecekle ilgili tahminlerini içeren bir konuşma yapması istenmektedir. Bu etkinlikle gelecek zamanın hikâye kipi konusu sona ermektedir. Zorluk derecesini değerlendirdiğimizde son etkinliğin diğer etkinliklere göre daha zor olduğunu görmekteyiz. Bu etkinliğin sona saklanması etkinlikler arası kolaydan zora bir yol tercih edildiğini göstermektedir. Otuz birinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

31. Tahmin edelim.

Gelecekte Nasıl Olacak?

. ulaşım . sağlık-yaşam .yaşam alanları .iletişim .yeme-içme

. bitkiler . giyim-kuşam . hayvanlar

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 90)

4.1.1.5. Geniş Zaman (Hikâye Kipi)

Gelecek zamanın hikâye kipinin öğretiminin ardından, dokuzuncu ünitenin üçüncü bölümünde geniş zamanın hikâye kipinin öğretimine yer verildiği görülmektedir. Bu konuya geçilmeden önce dokuzuncu ünitenin geniş zamanın öğretimiyle başlanmaktadır. Geniş zamanın öğretiminden sonra geniş zamanın hikâye kipinin öğretimine geçilmesi bilinenden bilinmeyene ve basitten karmaşığa bir yol izlendiğinin göstergesidir.

Geniş zamanın hikâye kipinin öğretimine yirmi ikinci etkinlikte başlanmaktadır. Bu etkinlikte dört adet paragrafa yer verilmiştir. Paragrafın bazı cümlelerinde boş bırakılan nesnelere öğrenen tarafından doldurulması istenmektedir. Daha sonra ise paragraflara ait yargılar verilmekte ve bu yargıların doğru olup olmadığının işaretlenmesi istenmektedir. Paragrafların konusunun eskiden benimsenen alışkanlıklar

ve yaşam şekilleri olması yönünden yakından uzağa ilkesinin benimsendiğini görmekteyiz. Paragraflarda geniş zamanın hikâye kipinin ve aynı zamanda geniş zamanın rivayet kipinin kullanıldığı yüklemeler bulunmaktadır. Bu etkinlikte geniş zamanın hikâye kipinin ve geniş zamanın rivayet kipinin hangi durumlarda kullanıldığı sezdirilmeye çalışılmaktadır. Birbirine benzeyen iki birleşik zamanın birlikte öğretilmeye çalışılması öğrenenin bu bilgileri karıştırmasına neden olabilmektedir. Öğretilmek istenen konunun sezdirilmesi amacıyla yer verilen bu etkinlikten sonra geniş zamanın hikâye ve rivayet kipinde cümlelerin nasıl kurulacağını gösteren iki ayrı tablo görmekteyiz. İki tablonun art arda verilmesi yirmi ikinci etkinlikte öğrenenin karşılaşılabileceği bilgi karmaşası sorununu çözmeye yardımcı olmakla birlikte ekonomiklik ilkesinin benimsendiğini göstermektedir. Birbirine benzeyen iki birleşik zamanın ayrı ayrı bölümlerde ve ayrı etkinliklerde verilmesi ise öğrenmenin daha sağlıklı olmasını sağlamaktadır. Bunun yanında doğru bilgiyi her yönüyle toplu olarak vermeyi amaçlayan geniş zaman hikâye ve rivayet kipinin bilgisinin verildiği tabloda adil ve karşısında verilen örneğin birbirine uymadığı yeşil renkle gösterilen bir örnek ve adil; bunun yanında kişi ekiyle adılın uymadığı bir örnek kırmızı renkte verilmektedir. Yirmi ikinci etkinlik ve geniş zamanın hikâye ve rivayet kipinin bilgisinin verildiği tablolar aşağıdaki gibidir:

22. Tamamlayalım, işaretleyelim

Eskiden Nasıldı?

a. Bütün çocuklar harçlık alır. Eskiden bana da her hafta annem harçlık verirdi. Küçük bir miktardı ama ben yine de paramın hepsini harcamaz, birazını biriktirirdim. Küçük bir _____ vardı. Paralarımı onun içinde saklardım.

b. Dedem klasik Türk müziğini çok severdi. Geniş bir plak koleksiyonu vardı. Sesi gençken çok güzelmiş. Müziğe merakı da oradanmış. Geçen hafta ondan kalma eski _____ çalıştırdım. Eski plaklardan birini koydum ve onu sevgiyle andım.

c. Bir yeni yıl sabahı babam eve elinde kocaman bir kutuyla geldi. Kutuyu yavaş yavaş açtı. İçinden gıcır gıcır bir ____ çıktı. Onu salonun en güzel köşesine koyduk. O zamanlar her evde televizyon yoktu, bu nedenle çok değerli bir eşyaydı.

d. Anneannem eskiden tek katlı, bahçeli bir evde yaşırdı. Artık bizimle birlikte sekiz katlı bir apartmanda oturuyor. Ama hayatından hiç memnun değil. “Bu kaloriferli evde hiç ısınamıyorum, yavrum. Ben ____ alışkınım. Onun sıcaklığı bambaşkaydı.” diyor.

	Doğru	Yanlış
1. Kaloriferlerin sıcaklık dereceleri sobalarınkinden farklıdır.	☐	☐
2. Bütün çocuklar gibi ben de çocukken harçlık alırdım.	☐	☐
3. Televizyon kutusunu salonun bir köşesine koyduk.	☐	☐
4. Dedem, sesi çok güzel bir müzisyendi.	☐	☐
5. Harçlıklarımın hepsini kumbaramda biriktirdim.	☐	☐
6. Dedemden kalma gramofon hala çalışıyor.	☐	☐

GENİŞ ZAMAN (hikâye kipi)						-(A/X)rdX (<-(A/X)r idi)¹¹	
Adıl	Eylem	—	Zaman Eki	?	Zaman Eki	Kişi Eki	Örnekler
<i>Ben</i>	<i>ara-</i>	<i>maz</i>	<i>-r</i>	<i>mi</i>	<i>-dı/-ydi</i>	<i>-m</i>	<i>Ben eskiden daha çok kitap okurdum.</i>
<i>Sen</i>	<i>giy-</i>	<i>mez</i>	<i>-ır/-ir/</i>	<i>mi</i>	<i>-dı/-ydi</i>	<i>-n</i>	<i>Sen beş yıl önce de futbol oynar mıydın?</i>
<i>O</i>	<i>okuy-</i>		<i>-ur/-ür</i>	<i>mu</i>	<i>-du/-ydu</i>	<i>-</i>	<i>O gençken çok iyi yüzerdi.</i>
<i>Biz</i>	<i>al-</i>		<i>-ar/-er</i>	<i>mü</i>	<i>-dii/-ydi</i>	<i>-k</i>	<i>Biz lisedeyken jean pantolon giymezdik.</i>
<i>Siz</i>						<i>-nız/</i>	<i>Bir kahve de siz alır mıydınız?</i>
<i>Onlar</i>						<i>-nüz/</i> <i>-nüz</i> <i>-lar</i> <i>/-ler</i>	<i>Onlar önceden bizi her gün arardılar.</i>

¹¹ Kaynakta bu ek *-(E/İ)rdi (<-(E/İ)r idi)* olarak verilmiştir.

GENİŞ ZAMAN (rivayet kipi)				-(A/X)rmXş (<-(A/X)r imiş)¹²			
Adıl	Eylem	—	Zaman Eki	?	Zaman Eki	Kişi Eki	Örnekler
<i>Ben</i>	<i>ara-</i>	<i>—</i>	<i>-r</i>	<i>mi</i>	<i>-miş/</i>	<i>-im/-im/</i>	<i>Ona göre ben araba kullanamazmışım.</i>
		<i>maz</i>	<i>-ır/-ir/</i>	<i>mi</i>	<i>-ymış</i>	<i>-um/-üm</i>	
<i>Sen</i>	<i>gir-</i>	<i>—</i>	<i>-ur/-ür</i>	<i>mu</i>		<i>-sın/-sin/</i>	<i>Sen bebekken çok ağlar mıymışsın?</i>
		<i>mez</i>	<i>-ar/-er</i>	<i>mü</i>	<i>-miş/</i>	<i>-sun/-sün</i>	
<i>O</i>	<i>kullan-</i>				<i>-ymış</i>	<i>—</i>	<i>O gençken çok iyi yüzermiş.</i>
<i>Biz</i>	<i>yüz-</i>				<i>-muş/</i>	<i>-ız/-iz/-</i>	<i>Görevli söyledi, bu odaya giremezmişiz.</i>
					<i>-ymuş</i>	<i>uz/-üz</i>	
<i>Siz</i>	<i>bin-</i>					<i>-sınız/</i>	<i>Doktorunuza göre uçağa binebilir miymişsiniz?</i>
					<i>-müşt/</i>	<i>-sunuz/</i>	
<i>Onlar</i>	<i>ağla-</i>				<i>-ymüş</i>	<i>-sünüz</i>	<i>Onlar önceden bizi her gün ararmıymışlar.</i>
						<i>(-lar/-ler)</i>	

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 112-113)

Yirmi üçüncü etkinlikte yüklemelerinin kipleri geniş zamanın hikâyesi ve rivayeti olması gereken on beş cümle, yüklemelerinin kipleri eksik olarak verilmektedir. Öğrenenden yüklemelerin gereken kiplerle tamamlanması istenmektedir. Etkinlikte tablolarda örneği verildiği gibi olumlu, olumsuz ve soru cümlelerine birlikte yer verilmektedir. Verilen bilgiler sonrasında bilgilere paralel etkinlikler verilmesi tutarlılığı sağlamaktadır; fakat geniş zamanın rivayeti, geniş zamanın hikâyesi ve bunların olumlu,

¹² Kaynakta bu ek *-(E/İ)rmİş (<-(E/İ)r imiş)* olarak verilmiştir.

olumsuz, soru kalıplarının birlikte verilmesi öğrenmeyi zorlaştırmakla birlikte daha karmaşık hale de sokmaktadır. Yirmi üçüncü etkinlik aşağıdaki gibidir:

23. Tamamlayalım

1. *Güzel havalarda oğlumla göl kenarında piknik yaparız. Ben de küçükken babamla göle gider ya da ormanda kamp yapardım.*

2. *Hatırlıyor musun? Lisedeyken sinemaya gitmek için okuldan kaç__.*

3. *Siz eskiden beni sık sık ziyaret et__.*

4. *Senin annen lisedeyken makyaj yap__ ____?*

5. *Gençken şişman değildim; çünkü sürekli spor yap__.*

6. *Ben çocukken çok yaramazlık yap__.*

7. *Dede, televizyon yokken insanlar nasıl zaman geçir__?*

8. *Ablam bebekken hiç süt iç__.*

9. *Annenden duyduğuma göre sen çok iyi yemek pişir__.*

10. *Evlenmeden önce bana her gün çiçekler gönder__.*

11. *Bir zamanlar, uzak ülkelerin birinde korkunç bir dev yaşa__.*

12. *Küçükken dedem bize çok güzel masallar anlat__.*

13. *Ona göre bu işi benden başka hiç kimse başar__.*

14. *Siz eskiden de tenis oyna__?*

15. *Esra Hanım, bir dilim kek daha ye__?*

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 113)

Yirmi dördüncü etkinlikte bir diyaloga yer verilmektedir. Diyalogdaki boş bırakılan yüklemelerin dinlenilenden yola çıkılarak doldurulması istenmektedir. Bu işlem bittikten sonra diyaloga ilgili verilen yargıların doğru ya da yanlış olma durumuna göre ilgili kutucuğun işaretlenmesi istenmektedir. Etkinlik değerlendirildiğinde bu etkinlik

dinleme ve yazma becerilerine hitap etmesi bakımından üst düzey bir etkinlik olmakla birlikte açıklık ilkesinin benimsendiğini göstermektedir. Yirmi dördüncü etkinlik aşağıdaki gibidir:

24. Dinleyelim, tamamlayalım

Çok Yorgunum

Aylin: Ay... Off...

Babaanne: Ne oldu Aylin? Hasta mısın?

Aylin: Hayır babaanneciğim. Hasta değilim. Çok yorulдум. Şurada biraz yatayım... Off...

Babaanne: Kızım, ne yaptın da yoruldun bu kadar?

Aylin: Çamaşırları astım kollarım koptu.

Babaanne: Aaa! Ben de iş yaptın sandım.

Aylin: Bu iş değil mi babaanne?

Babaanne: Değil tabii. Ben senin yaşındayken evi ____, camları ____, bulaşıkları ____... O zamanlar ne elektrik süpürgemiz vardı, ne bulaşık makinemiz. Her işimizi elimizde _____. En zor iş de çamaşırdı. Giysileri büyük kazanlarda kaynatırdık, sonra da saatlerce elimizde _____.

Aylin: İnanmıyorum! Çok yorucu!

Babaanne: Ya, şimdi tekrar düşün bakalım. Gerçekten yorgun musun?

	Doğru	Yanlış
1. Aylin kendini yorgun hissediyor, çünkü çamaşırları yıkadı.	☐	☐
2. Babaannesini Aylin'in yaşındayken evi elektrik süpürgesiyle süpürmezmiş.	☐	☐
3. Babaanne gençliğinde çamaşırları makinede yıkarmış.	☐	☐

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 113)

Yirmi beşinci etkinlik yine üst düzey beceri gerektiren bir etkinliktir. Bu etkinlikte de bir önceki etkinlik gibi dinleme becerisine yer verilmektedir; fakat bir önceki etkinlikteki gibi doldurulması gereken bir metin verilmemektedir. Bunun yanında konuyla ilgili görseller verilmekte ve verilen yargıların doğru olup olmama durumuna göre ilgili kutucukların işaretlenmesi istenmektedir. Görsellere başvurulması açıklık ilkesinin benimsendiğini göstermektedir. Ayrıca verilen yargıların yüklemelerine bakıldığında sadece geniş zamanın hikâyeye kipi görülmektedir. Bu da etkinliğin verilen bilgilerle ve önceki etkinliklerle tamamen örtüşmediğini göstermektedir. Yirmi beşinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

25. Dinleyelim, işaretleyelim

Eskinin Modası

1920'ler

1940'lar

	<i>Doğru</i>	<i>Yanlış</i>
<i>1. Geçmişte de insanlar modağa ilgi duymuştur.</i>	☐	☐
<i>2. 1920'li yıllarda bayanlar uzun kolyeler takarlardı.</i>	☐	☐
<i>3. 1920'lerde erkekler şapka takarlardı.</i>	☐	☐
<i>4. 1940'larda düğmeli elbise modası vardı.</i>	☐	☐

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 114)

Sadece geniş zamanın hikâyeye kipinin öğretimine dayalı bir başka etkinlik de otuzuncu etkinliktir. Etkinlikte yetmişli yıllardan küçük detayların verildiği bir parça bulunmaktadır. Öğrenenden parçayı okuduktan sonra parçayla paralel olarak kendi çocukluğundan, gençliğinden küçük detaylar vermesi istenmektedir. Bu yönüyle etkinliğin öğrenciye görelilik ilkesine hizmet ettiği görülmektedir. Bu etkinliğin son etkinlik olduğunu düşünürsek üst düzey becerilerin beklendiği bir etkinlik olduğu için yerinde

bir tercih yapılmıştır. Aynı zamanda da yirmi beşinci etkinliği destekler niteliktedir. Otuzuncu etkinlik aşağıdaki gibidir:

30. Okuyalım, örnek verelim.

70’li Yıllardan Küçük Detaylar

Biz çocukken yaşlılardan “Şimdiki çocuklar çok şanslı” sözünü sık sık duyardık. Bize sürekli “Bizim zamanımızda elektrik yoktu. Mum ışığında ders çalışırdık.” derlerdi. Biz gerçekten şanslı mıydık?

70’ler çocuklar için özgürlük yıllarıydı. Sokaklarda, bahçelerde oynardık. Bahçeler baharları bin bir çeşit yabani ota, çiçekle dolardı. Bazen bir ağaç dalını, bazen birkaç taşı, bazen de küçük bir yaprağı oyuncak yapardık.

O yıllarda okulda siyah önlük giyerdik. Kızlar saçlarına kocaman beyaz kurdeleler takardı. O zamanlarda karatahta ve tebeşir okulların simgesi ve en büyük eğlence aracıydı. Hepimiz teneffüslerde tebeşir savaşı yapar ya da tahtaya “Ali Ayşe’yi seviyor.” gibi okulun magazin haberlerini yazardık.

O zamanlarda aşklarımızı kolay kolay dile getiremezdik. Hemen yüzümüz kızarır, dilimiz dolanırdı. Bu nedenle birbirimize aşk mektupları yazardık. Zarfın içine de kuru çiçekler, bir tutam saç ya da fotoğraf koyardık. Bazı gençler “Aşkın beni yakıyor.” demek için mektup kâğıdının ucunu yakardı. Sevgilimizi biraz tanıdıktan sonra pastanede buluşur, sohbet ederdik.

Bir örnek de ben vereyim.

Eskiden _____

Gençken

Çocukken _____

Okuldayken

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 115)

4.1.2. Geçmiş Zaman (Belirsiz)

“Görülen geçmiş zaman kalıbı içinde olduğu halde, konuşan tarafından görülüp tanık olunmayan ve ancak duyuma veya sonradan öğrenime dayanan bilgi ve olaylar öğrenilen geçmiş zaman değerindedir.” (Korkmaz 2003: 597) Türkçede bulunan iki geçmiş zamandan biri olan öğrenilen geçmiş zaman hem ana dil öğretiminde hem de yabancı dil öğretiminde görülen geçmiş zamandan sonra gelmektedir. İncelenilen yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla kullanılan ders kitabında görülen geçmiş zaman öğretimi aşağıdaki gibidir:

Türkçenin bir diğer geçmiş zamanı olan duyulan geçmiş zaman öğretimini sekizinci ünite de görülmektedir. “Rivayet Odur Ki...” üst başlığıyla başlayan ünite de duyulan geçmiş zamanın kullanıldığı cümleye rivayet anlamı kattığı sezdirilmeye çalışılmaktadır. “Bir Zamanlar” alt başlığıyla ise rivayet anlamlı bir geçmiş zaman öğretimine yer verileceği sezdirilmektedir. Başlık sonrası “Kırmızı Başlıklı Kız”, “Kül Kedisi” gibi dört farklı masala ait görsellere yer verilmesi açıklık ilkesinin benimsendiğini göstermektedir. Birinci etkinlikte görselleri verilen masallardaki ana karakterlerin isimleri ve bu masallardan kesitler verilmektedir. Öğrenenden ilgili görsellerle verilen kesitlerin eşleştirilmesi ve kesitlerde boş bırakılan yerlere verilen karakterlerin isimlerinin yazılması istenmektedir. Bilinen masallardan bilinmeyen bir konu olan duyulan geçmiş zaman konusuna geçilmesi bilinenden bilinmeyene bir yol izlendiğini göstermektedir. Öğretilmek istenen konuyu sezdirmeye yönelik verilen bu etkinlikten sonra duyulan geçmiş zaman bilgisi “Geçmiş Zaman (belirsiz)” adı altında tablo şeklinde verilmektedir. Bilginin tablo halinde hazır olarak verilmesi ekonomiklik ilkesinin benimsendiğini göstermektedir. Bunun yanında genel olarak bilinen “Duyulan Geçmiş Zaman”, “Öğrenilen Geçmiş Zaman” veya “Geçmiş Zamanın Rivayeti” isimleri yerine “Geçmiş Zaman (belirsiz)” isminin kullanılması ise öğrenende dilin pratik kullanımı esnasında kavram kargaşasına yol açabilmektedir. Amacın hedef kitleye dili işlevsel kullanmayı öğretmek olduğunu düşünürsek isim konusunda böyle bir seçim yapılmasının doğru olmadığını görmekteyiz. Ayrıca doğru bilgiyi her yönüyle toplu olarak vermeyi amaçlayan geçmiş zaman (belirsiz) bilgisinin verildiği tabloda adıl ve karşısında verilen örneğin birbirine uymadığı yeşil renkle gösterilen bir örnek ve adıl;

bunun yanında kişi ekiyle adılın uymadığı bir örnek kırmızı renkte verilmektedir. Birinci etkinlik ve belirsiz geçmiş zaman bilgisinin verildiği tablo aşağıdaki gibidir:

Rivayet Odur Ki...

1. Bir Zamanlar

1. Yerleştirelim, eşleyelim

Evvel Zaman İçinde

Alice . Kl kedisi . Pamuk prenses . Kırmızı Başlıklı Kız

- *Bir gün prens sarayda bir balo düzenlemiş ve bütün bekr kızları bu baloya davet etmiş. Bizim iki üvey kardeş de hemen hazırlıklara başlamışlar. _____ de baloya gitmek istemiş ama üvey kardeşleri ona “Sen çok çirkinsin ve hiç güzel kıyafetin yok!” demişler. Onunla alay etmişler.*
- *Kk kız büyük annesinin evine gitmiş ve kapıyı çalmış. Kurt, içeriden yumuşak bir sesle seslenmiş : “Kim o?” Kk kız, “Benim, _____ . Sana rek getirdim.” demiş ama “Büyükannemin sesi ne kadar da garip böyle.” diye düşünmüş kurt o sırada “Kapı açık, hadi içeri gir.” demiş. O da hemen kapıyı açmış ve içeriye girmiş.*
- *Bir tavşan yolda telaşla koşuyormuş çünkü randevusuna geç kalmak istemiyormuş. Tavşan bir deliğe girmiş. _____ onu takip etmiş ve kendisini olağanıst bir serüvenin içinde bulmuş. Bu serüvenin içinde garip olaylar, tuhaf yaratıklar varmış. Bu dünyada önce ona çok cazip gelmiş ama sonra...*
- *Bir gün kraliçe yine aynaya sormuş: “Ayna, ayna! Söyle bana, var mı benden daha güzel biri bu dünyada?” Ayna cevap vermiş: “Kraliem siz de güzelsiniz ama _____ sizden bin kat daha güzel!” Kraliçe çok sinirlenmiş. Bunun zerine sarayın avcısını çağırmış ve ona “vey kızımı hemen ormana götür ve ldr.” demiş.*

GEÇMİŞ ZAMAN (belirsiz)						-mXş¹³
Adıl	Eylem	—	Zaman Eki	?	Kişi Eki	Örnekler
<i>Ben</i>	yaz-		-miş	<i>mi</i>	-ım/-im/	<i>Ben borcumu ödememiş miyim?</i>
	ver-	<i>ma</i>	-miş	<i>mi</i>	-um/-üm/	
	ara-		-muş	<i>mu</i>	-yım/-yim/	
	öde-	<i>me</i>	-müş	<i>mü</i>	-yum/-yüm	
<i>Sen</i>	iyileş-				-sın/-sin/	<i>Sen iyileşmemişsin.</i>
	anla-				-sun/-sün	
<i>O</i>					—	<i>Beni o aramamış mı?</i>
<i>Biz</i>					-ız/-iz/-uz/	<i>Biz, sana kitabını vermemiş miyiz?</i>
					-üz/-yüz/-yiz/	
					-yuz/-yüz	
<i>Siz</i>					-sınız/-siniz/	<i>Siz adınızı yazmamışsınız.</i>
					-sunuz/-sünüz	
					(-lar/-ler)	
<i>Onlar</i>						<i>Onlar anlamamış mılar?</i>

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 92-93)

¹³ Kaynakta bu ek *-mİş* şeklinde verilmiştir.

İkinci etkinlikte bir efsaneye yer verilmektedir. Efsanede “nergis” çiçeğinin isminin ortaya çıkışı anlatılmaktadır. Bundan sonra parçadan çıkarılan dört yargının doğru ya da yanlış olma durumuna göre karşısında verilen kutucukların işaretlenmesi istenmektedir. Bu etkinlikle daha önce verilen bilgilerin kullanımına örnekler görmekteyiz. Ayrıca öğrenene duyulan geçmiş zamanın masal türünün yanı sıra efsane türünde de kullanıldığı gösterilmektedir. Bilinen bir efsaneden yola çıkılarak bilinmeyen duyulan geçmiş zaman öğretiminin amaçlanması yine bilinenenden bilinmeyene bir yol izlendiğini göstermektedir. İkinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

2. Okuyalım, işaretleyelim.

Eski bir Yunan efsanesi nergisi diğer çiçeklerden ayırır. Bu çiçek adını efsaneden alır.

Efsaneye göre Eko adında bir kızı bir gün bir avcı görmüş ve ona hemen aşık olmuş, çünkü Narkissos adlı avcı çok yakışıklıymış. Ancak Narkissos Eko'nun aşkına karşılık vermemiş. Eko bu durum karşısında üzüntüden günden güne erimiş, bir deri bir kemik kalmış ve ölmüş. Kemik yığını vücudu kayalara, sesi de bu kayalarda yankıya dönüşmüş...

Olimpos Dağı'nda tanrılar Narkissos'a çok kızmışlar ve onu cezalandırmaya karar vermişler.

Günlerden bir gün Narkissos avda susamış ve bir su kenarına gelmiş. Su içmek için eğilmiş ama suda kendi yüzünü görmüş. Kendi güzelliği karşısında adeta büyülenmiş, öylece kalakalmış. O güzel vücudu da nergis çiçeklerine dönüşmüş.

	Doğru	Yanlış
1. Efsanenin ismi nergis çiçeğinden gelmiştir.	☐	☐
2. Tanrılar Narkissos'u Olimpos Dağı'nda cezalandırmış.	☐	☐
3. Eko Narkissos'un aşkını reddetmiş.	☐	☐
4. Narkissos suyu içememiş, çünkü adeta donmuş.	☐	☐

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 93)

Üçüncü etkinlikte duyulan geçmiş zamanda çekimlenmesi istenen, kip ve kişi ekleri verilmemiş, toplam on adet olumlu, olumsuz ve soru cümlelerine yer verilmektedir. Öğrenenden önceki iki etkinlikte örneklerini gördüğü ve tablo halinde verilen bilgileri kullanması istenmektedir. Tablo halinde bilgiler verilirken duyulan geçmiş zamanda çekimlenmiş olumlu, olumsuz ve soru cümlelerinin bilgileri birlikte verilmektedir. Bu etkinlikte de öğrenenden duyulan geçmiş zaman kipini olumlu, olumsuz ve soru cümlelerinde kullanması istenmektedir. Bilgi ve etkinliğin bu doğrultuda örtüştüğünü görmekteyiz; fakat duyulan geçmiş zaman kipinin cümle türlerine göre farklı kullanımlarının ayrı ayrı ele alınmaması öğrenmeyi güçleştirmektedir. Üçüncü etkinlik aşağıdaki gibidir:

3. Tamamlayalım

1. *Kilo almışsın. Artık spor yapmıyor musun?*
2. *Babam gençken şarkıcı olama iste__ ama dedem izin ver__.*
3. *Size “Bugün gelin.” demedim. Siz beni yanlış anla__.*
4. *Bana biraz borç verir misin? Cüzdanımı evde unut__.*
5. *Yemeklerimden yemiyor musun? Yoksa güzel yap__?*
6. *Bu saç modeli bana yakış__ __?*
7. *Televizyondan duyduğuma göre benzine zam gel__.*
8. *Çiçekleri vazoya koymadım. Hepsi sol__.*
9. *Ahmet beni ara__ ama ben telefonu duy__.*
10. *Yemeğe bak, piş__ __?*

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 93)

Dördüncü etkinliğin yazma becerisine yönelik bir etkinlik olduğunu görmekteyiz. Daha önceki etkinliklerde yer verilen masal ve efsanelerden yola çıkılarak öğrenenden verilen “prens, saray, prenses ve aşk” kelimeleriyle bir masal yazması istenmektedir. Öğrenenden daha önceki etkinliklerde örneğini gördüğü bir türden yararlanmasının istenmesi bilinenden bilinmeyene bir yol izlendiğini göstermektedir. Bunun yanında öğrenenden öğretimine yeni başlanan duyulan geçmiş zamanla çekimlenmiş cümlelerden oluşan bir masal yazmasının istenmesi dördüncü etkinlik için gerçekleştirilmesi zor bir beceridir.

4. Bir masal oluşturalım

Prens . saray . prenses . aşk

Bir gün ...

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 93)

4.1.2.1. Koşaç Tümcesi (Rivayet Kipi)

Koşaç tümcesi (rivayet kipi) öğretimi konuyla ilgili bilginin her yönüyle toplu olarak verildiği bir tabloyla başlamaktadır. Bu da ekonomiklik ilkesine bağlı kalınarak öğrenmenin kısa zamanda gerçekleşmesinin amaçlandığını göstermektedir. Tabloda yüklemeleri duyulan geçmiş zaman kipiyle çekimlenmiş isim cümlelerinin olumlu, olumsuz, soru ve olumsuz soru şekilleri birlikte verilmiştir. Duyulan geçmiş zaman kipinin öğretimine sadece dört etkinlikte yer verilmesi ardından da yine bu zamanın koşaç tümcelerine yer verilmesi öğrenmeyi güçleştirmektedir. Böyle bir durumda öğretmene daha çok rol düşmektedir. Dolayısıyla öğrenen merkezli ve yaparak yaşayarak öğrenme sağlanamamaktadır. Bunun yanında doğru bilgiyi her yönüyle toplu olarak vermeyi amaçlayan koşaç tümcesi (rivayet kipi) bilgisinin verildiği tabloda adıl

ve karşısında verilen örneğin birbirine uymadığı yeşil renkle gösterilen bir örnek ve adıl; bunun yanında kişi ekiyle adılın uymadığı bir örnek kırmızı renkte verilmektedir. Dördüncü etkinlik ve rivayet kipinin koşaç tümcesi bilgisini içeren tablo aşağıdaki gibidir:

KOŞAÇ TÜMCESİ (rivayet kipi)				-(y)mXş (<i-mXş)¹⁴		
Adıl	Ad/Sıfat	—	?	Zaman Eki	Kişi Eki	Örnekler
<i>Ben</i>	<i>Öğrenci</i>	<i>değil</i>	<i>mi</i>	<i>-muş/</i>	<i>-im/-im/</i>	<i>Ben küçükken çok</i>
	<i>Toplantıda</i>		<i>mi</i>	<i>-ymuş</i>	<i>-um/-üm/</i>	<i>sevimliymişim.</i>
			<i>mu</i>	<i>-miş/</i>	<i>-yum/-yim/</i>	
			<i>mü</i>	<i>-ymiş</i>	<i>-yum/-yüm</i>	
<i>Sen</i>	<i>Başarısız</i>			<i>-muş/</i>	<i>-sın/-sin/</i>	<i>Öğretmene göre sen</i>
				<i>-ymuş</i>	<i>-sun/-sün</i>	<i>başarısız mıymışsın?</i>
<i>O</i>	<i>Sevimli</i>			<i>-müş/</i>	—	<i>O pilot değilmiş.</i>
<i>Biz</i>	<i>Pilot</i>			<i>-ymüş</i>	<i>-ız/-iz/-uz/</i>	<i>Biz eskiden çok</i>
					<i>-üz/-yüz/</i>	<i>zenginmişiz.</i>
					<i>-yüz</i>	
<i>Siz</i>	<i>Zengin</i>				<i>-sınız/</i>	<i>Dün aradım, ama siz</i>
					<i>-sunuz/</i>	<i>toplantıdaymışsınız.</i>
					<i>-sünüz</i>	
<i>Onlar</i>					<i>(-lar/-ler)</i>	<i>Onlar öğrenciymişler.</i>

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 93-94)

¹⁴ Kaynakta bu ek *-(y)mİş (<i-mİş)* şeklinde verilmiştir.

Beşinci etkinliğin tabloda verilen bilgilerin kullanımına yönelik bir etkinlik olduğunu görmekteyiz. Etkinlikte olumlu, olumsuz ve soru olmak üzere toplam on tane cümleye yer verilmektedir. Cümlelerin yüklemelerindeki kişi ve zaman ekleri boş bırakılarak öğrenenden bu eklerin cümlenin anlamına uygun olarak yazılması istenmektedir. Etkinlikte tabloda verilen bilgilerin kullanılmasının istenmesi etkinlik ve bilgilerin örtüştüğünü göstermektedir. Beşinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

5. Tamamlayalım

1. *Dün akşam Okan ve Eray sinemaya gitmişler. Film çok korkunçmuş.*
2. *Annem gençken çok zayıf__.*
3. *Ben çocukken çok uslu___, hiç yaramaz_____.*
4. *Duyduğuma göre siz eskiden çok ünlü bir futbolcu___.*
5. *Benim babam gençken çok yakışıklı___, seninki de yakışıklı ___?*
6. *Akşam annemle konuştum. İstanbul'da hava hiç soğuk ___.*
7. *Aaa! Aslı evli ___?*
8. *Ceren ve Selin kardeş ___? Ben onları kardeş zannediyordum.*
9. *Bugün onun yaş günü ___? Hemen hediye alalım.*
10. *Ankara'daki en iyi lokanta burası _____?*

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 94)

Altıncı etkinliğin dinleme ve anlama becerilerine yönelik bir etkinlik olduğunu görmekteyiz. Dinleme becerisine yer verilmesi yönünden açıklık ilkesinin benimsendiğini görmekteyiz. Bu etkinlikte de yine masal türünden yararlanılmaktadır. Öğrenenden dinlediği masala ait yargıların doğru olup olmadığını işaretlemesi istenmektedir. Bu etkinliğin bir önceki etkinliğin amacı olan duyulan geçmiş zamanda kurulmuş koşaç tümcelerinin öğretimine doğrudan yönelik olmadığını ve beşinci etkinlikle altıncı etkinliğin birbirini tamamlamadığını görmekteyiz. Fakat bu etkinlik

ünitenin amacı olan duyulan geçmiş zaman kipinin öğretimine hizmet etmekte, dinleme ve anlama becerilerine yönelik olması bakımından da öğretimi beceriler yönünden tamamlamaktadır. Altıncı etkinlik aşağıdaki gibidir:

6. Dinleyelim, işaretleyelim.

Bana Bir Masal Anlat Anne

	<i>Doğru</i>	<i>Yanlış</i>
1. Kelebek adamla kalmak istemiş.	☐	☐
2. Kelebek başka biriyle dost olmuş.	☐	☐
3. Adam kelebeği evine almamış.	☐	☐
4. Kelebek bir süre sonra tekrar gelmiş.	☐	☐

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 94)

Yedinci etkinlikte bir diğer temel beceri olan yazma becerisine yer verildiğini görmekteyiz. Görülen geçmiş zamanda çekimlenmiş yüklemelerin bulunduğu metnin duyulan geçmiş zamanda kurulan cümlelerle tekrar yazılması istenmektedir. Görülen geçmiş zaman öğretiminin ele alındığı dördüncü üniteden sonra duyulan geçmiş zaman öğretiminin ele alındığı sekizinci ünite de görülen geçmiş zamana yer verilmesi hem bilgilerin tekrarlanarak pekiştirilmesini hem de geçmiş zamanlar arası anlam ilişkisinin kurulmasını sağlamaktadır. Bu etkinlik bize üniteler arası ilişkilendirme yapıldığını göstermektedir. Yedinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

7. Aktaralım

DÜN NE YAPTIM?

Dün sabah çok erken kalktım. Odanın penceresini açtım ve dışarı baktım. Hava çok güzeldi. Elimi yüzümü yıkadım, tıraş oldum. Eşofmanımı giydim ve karşıdaki parka gittim. O sabah park çok sessizdi. Sadece kuşların sesi vardı. Derin bir nefes aldım, burnuma çiçek kokuları geldi. Yaklaşık bir saat parkta yürüyüş yaptım. Sonra eve döndüm. Güzel bir kahvaltı yaptım. Daha sonra işe gittim.

Sabah çok erken kalkmış...

4.1.2.2. Şimdiki Zaman (Rivayet Kipi) ve Gelecek Zaman (Rivayet Kipi)

Şimdiki zamanın (rivayet kipi) ve gelecek zamanın (rivayet kipi) öğretimi sekizinci ünitenin sekizinci etkinliğiyle başlamaktadır. Sekizinci etkinlikte yine bir efsaneden yararlanılmaktadır. “Akdamar” adasının isminin efsanesine yer verilmiş, parçayla ilgili üç soru sorulmakta ve öğrenenden verilen dört seçenek arasından doğru olanı işaretlemesi istenmektedir. Duyulan geçmiş zaman çerçevesinde anlama becerisini geliştirmeye yönelik bir etkinliktir. Sekizinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

Ah Tamara!

Efsaneye göre, bugün Van Gölü’ndeki Akdamar adasında çok eskiden bir babayla kızı yalnız yaşıyorlarmış. Tamara adındaki kızın dillere destan bir güzelliği varmış ama babası onu bu adada herkeslerden uzak tutuyormuş.

Karşı kıyıda köylerin delikanlılarından biri bir gün çok merak etmiş, adaya yüzmüş. Delikanlı adaya çıkmış ve Tamara’ya karşılaşmış. İki genç göz göze gelmişler ve birbirlerine oracıkta aşık olmuşlar.

O günden sonra genç kız her gece kıyıda ateş yakıyormuş, delikanlı da ateşin ışığa doğru yüzüyor, kıyıya çıkıyor ve Tamara’yla gizli gizli buluşuyormuş ama kızın babası bu durumu fark etmiş. Öfke içinde bu görüşmeleri engellemenin yollarını düşünmüş.

Bir gece Tamara ateş yakmak için tam kıyıya incekmiş ama birden hava bozmuş, fırtına başlamış. Bu havada gölde yüzmek tehlikeli olur diye Tamara ateş yakmaktan vazgeçmiş, kendi kendine “Bugün de buluşmayız.” demiş. Ama babası kızından habersiz sinsice kıyıya gitmiş ve ateş yakmış. Delikanlı karşı kıyıda ateşi görmüş ve fırtınaya hiç aldırmadan kendini göle atmış. Fakat Tamara’nın babası ateşi bir süre sonra söndürmüştür.

Delikanlı artık fırtınalı havada ve karanlıkta yüzyormuş, bu nedenle yönünü yitirmiş. Bir türlü kıyıya çıkamıyormuş. Nihayet bütün gücü tükenmiş, ancak “Ah Tamara... Ah Tamara...” diyebiliyormuş. Tamara bu sesleri duymuş ve hemen kıyıya koşmuş ama artık çok geçmiş, sevgilisinin seslerini duyamıyormuş. Tamara durumu anlamış ve o da kendisini gölün azgın sularına bırakmış.

O günden sonra insanlar bu adaya “Ah Tamara” adası demişler. Bu ad zamanla değişmiş, “Akdamar” olmuş. Akdamar adasında bugün 10. yüzyıldan kalma kabartmalarla süslü, tarihi açıdan çok değerli bir kilise bulunmaktadır.

1. Bu efsanedeki olay nerede geçiyormuş?

Van Gölü'nde köylerde Akdamar Adası'nda karşı kıyıda

2. Aşağıdakilerden hangisi bu efsanenin asıl kahramanlarından biri değil?

Tamara Tamara'nın babası delikanlı köydekiler

3. Fırtınalı gecede ateşi kim yakmış?

Tamara Tamara'nın babası delikanlı köydekiler

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 95)

Dokuzuncu etkinlik sekizinci etkinlikle ilişkilendirilmiş bir etkinliktir. Öğrenenden sekizinci etkinlikte yer alan efsanenin tekrar yazması istenilmektedir. Anlama, anlatma ve yazma becerilerini içeren bir etkinliktir. Üç beceriyi de kapsamı bakımından aynı zamanda öğrenmenin ileri seviyede olacağı bir etkinliktir. Dokuzuncu etkinlik aşağıdaki gibidir:

9. Yeniden yazalım, anlatalım

Delikanlı artık fırtınalı havada ve karanlıkta yüzyormuş, bu nedenle yönünü yitirmiş. Bir türlü kıyıya çıkamıyormuş...

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 95)

Onuncu etkinlikte öğrenenden yüklemeleri eksik bırakılarak verilen bir diyalogun dinlenilenden hareketle doldurması istenmektedir. Dinleme becerisine yer verildiği için

bu etkinlikte açıklık ilkesinin benimsendiği görülmektedir. Yazılması istenen yüklemelerin şimdiki zamanın ve gelecek zamanın rivayeti kipleriyle çekimlendiklerini görmekteyiz. Etkinlik sonrası şimdiki zamanın rivayeti ve gelecek zamanın rivayeti kipleriyle kurulan cümlelere ait bilgilerin tablo halinde verildiği göz önüne alınırsa onuncu etkinlikle ele alınacak konunun sezdirildiği görülmektedir. Böylece yine duyulan geçmiş zamanla ilgili olan şimdiki zamanın rivayeti ve gelecek zamanın rivayeti konularına geçiş yapılmaktadır. Daha önce de olduğu gibi tablo halinde verilen bilgilerde konuya ait olumlu, olumsuz, soru ve olumsuz soru örneklerine yer verilmektedir. Bunun yanında doğru bilgiyi her yönüyle toplu olarak vermeyi amaçlayan şimdiki zaman (rivayet kipi) ve gelecek zaman (rivayet kipi) bilgisinin verildiği tabloda adıl ve karşısında verilen örneğin birbirine uymadığı yeşil renkle gösterilen bir örnek ve adıl; bunun yanında kişi ekiyle adılın uymadığı bir örnek kırmızı renkte verilmektedir. Onuncu etkinlikle şimdiki zaman ve gelecek zamanın rivayet kipinin bilgisinin olduğu tablolar aşağıdaki gibidir:

10. Tamamlayalım, dinleyelim

Tuğba Evleniyormuş

Nil: Alo! Eda, nasılsın?

Eda: İyiyim Nil. Televizyon seyrediyorum.

Nil: Biliyor musun? Az önce Tuğba aradı. Beni düğününe davet etti.

Eda: Öyle miymiş? Kiminle evleniyormuş?

Nil: Arda adında biriymiş. Ben tanımıyorum, İstanbulluymuş.

Eda: Ne iş _____?

Nil: Mühendismiş, bir şirkette yöneticilik _____.

Eda: Nasıl biriymiş? _____?

Nil: Evet. Esmer, uzun boylu, mavi gözlüymüş. Biraz Tom Cruise'a benziyormuş.

Eda: Düğün ne zamanmış? Nerede _____?

Nil: 3 Haziran'da Çırağan Sarayı'ndaymış.

Eda: Ne kadar güzel. Umarım mutlu olurlar. Gidecek misin düğüne?

Nil: Evet, gideceğim.

ŞİMDİKİ ZAMAN (rivayet kipi)					-(X)yormuş (<-(X)yor i-mXş)¹⁵		
Adıl	Eylem	—	Zaman Eki	?	Zaman Eki	Kişi Eki	Örnekler
<i>Ben</i>	<i>gel-</i>	<i>-mi</i>	<i>-(ı)yor</i>	<i>mu</i>	<i>-muş</i>	<i>-um</i>	<i>Ben uykuda</i>
	<i>konuş-</i>	<i>-mi</i>	<i>-(i)yor</i>		<i>-ymuş</i>	<i>-sun</i>	<i>konuşuyormuşum.</i>
<i>Sen</i>	<i>yaşa-</i>	<i>-mu</i>	<i>-(u)yor</i>				<i>Doktoruna göre sen</i>
	<i>beslen-</i>	<i>-mü</i>	<i>-(ü)yor</i>				<i>dengeli besleniyor</i>
	<i>iç-</i>						<i>muymuşsun?</i>
<i>O</i>	<i>çalış-</i>					—	<i>O eskden nerede</i>
							<i>yaşıyormuş?</i>
<i>Biz</i>						<i>-uz</i>	<i>Müdüre göre biz iyi</i>
							<i>çalışmıyormuşuz.</i>
<i>Siz</i>						<i>-sunuz</i>	<i>Anneniz söyledi, siz hiç</i>
							<i>süt içmiyormuşsunuz.</i>
<i>Onlar</i>						<i>-lar</i>	<i>Bu akşam onlar da</i>
							<i>geliyormuşlar.</i>

¹⁵ Kaynakta bu ek *-(İ)yormuş (<-(İ)yor i-miş)* şeklinde verilmiştir.

GELECEK ZAMAN (rivayet kipi)				-(y)AcAkmIş (<-(y)AcAk i-miş)¹⁶			
Adıl	Eylem	_	Zaman ?	Zaman	Kişi Eki	Örnekler	
			Eki	Eki			
<i>Ben</i>	<i>konuş-</i>	<i>-ma</i>	<i>-acak/</i>	<i>mi</i>	<i>-miş/</i>	<i>-im/-im</i>	<i>Ben bu ilaçtan her gün bir tane içecekmişim.</i>
<i>Sen</i>	<i>yap-</i>	<i>-me</i>	<i>-yacak</i>	<i>mi</i>	<i>-ymış</i>		<i>Yarın toplantıda sen konuşacakmışsın.</i>
<i>O</i>	<i>katıl-</i>		<i>-ecek/</i>		<i>-miş/</i>	<i>-sın/-sin</i>	<i>O bize katılmayacak mıymış?</i>
<i>Biz</i>	<i>bin-</i>		<i>-yecek</i>		<i>-ymış</i>		<i>Biz onu beklemeyecekmişiz.</i>
<i>Siz</i>	<i>iç-</i>					<i>-ız/-iz</i>	<i>Siz bu otobüse binmeyeceksinizmiş?</i>
<i>Onlar</i>	<i>bekle-</i>					<i>-sınız/</i> <i>-sınız</i> <i>(-lar/</i> <i>-lar)</i>	<i>Onlar bizim için de rezervasyon yapacaklarmış</i>

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 96)

¹⁶ Kaynakta bu ek *-(y)EcEkmiş (<-(y)EcEk i-miş)* olarak verilmiştir.

On birinci etkinlikte öğrenenden tablo halinde verilen bilgiler çerçevesinde sekiz farklı cümlede yüklemelerin boş bırakılan kip ve kişi eklerinin tamamlaması istenmektedir. Tamamlanması istenen kip eklerine baktığımızda şimdiki zamanının ve gelecek zamanın rivayeti kipleri olduğunu görmekteyiz. Bu açıdan değerlendirdiğimizde etkinlik ondan önce verilen bilgilerin uygulanmasına yöneliktir ve bilgilerle etkinlik birbirini tamamlamaktadır. On birinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

11. Tamamlayalım

1. *-Serpil sinemaya niçin gelmedi?*

-Yarın önemli bir sınavı varmış, ders çalışacaktım.

2. *Dün lisedeki arkadaşlarımdan biriyle karşılaştım. Şimdi bir şirkette yöneticilik yap___*

3. *Televizyondan öğrendiğime göre yakında havalarda soğu___.*

4. *Duyduğuma göre kardeşin yeni bir iş ara___.*

5. *Doktorum bana çok kızıyor. Bundan sonra bir sigara bile iç___.*

6. *Bu sabah öğretmenin aradı, söylediğine göre derslerine hiç git___.*

7. *İnsanlığın gelecek yüzyıldaki en büyük sorunu susuzluk ol___.*

8. *Yılbaşı için Deniz Restoran'a gidelim. Duyduğuma göre orada çok iyi bir grup çal___.*

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 96)

On ikinci etkinlik konuşma becerisine yönelik bir etkinliktir. Tarih öncesi devirlerde yaşayan bir insanın ateşle haberleşme görselinin yanında tarih öncesi devirlerde insanların nasıl haberleştiğini anlatan bir metin bulunmaktadır. Öğrenenden metinde verilen bilgiler doğrultusunda konuyla ilgili konuşması istenmektedir. Etkinliğin görsellerle desteklenmesi açıklık ilkesinin benimsendiğini göstermektedir. Metinde geçen yüklemelerin kiplerini baktığımızda ise görülen geçmiş zaman, şimdiki zamanın rivayeti ve duyulan geçmiş zaman kiplerinin bulunduğunu görmekteyiz. Bu yönüyle etkinlikte yer verilen metin öğrenene daha önceki konuyu hatırlatırken yeni

öğrenilen konunun da kavranması fırsatını vermektedir. Bunun yanında birbiriyle ilişkili konular arasında bağ kurulmaktadır. On ikinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

12. Bilgi verelim

O devirlerde...

O devirlerde mektup, telgraf, telefon gibi haberleşme araçları yoktu. Antropologlara göre tarih öncesi devirlerde insanlar haberleşmek için duman kullanıyormuş. Farklı duman şekilleri, farklı, farklı anlamlara geliyormuş. Tabi bu haberleşme aracını her zaman kullanmak mümkün değilmiş. Çünkü yağmurlu, karlı havalarda ateş yakmak, sisli havalarda dumanı görmek imkansızmış.

On üçüncü etkinlik on ikinci etkinliğin devamı niteliğindedir. Etkinlikte on ikinci etkinliğine benzer görsellerle desteklenerek mektubun tarihini anlatan bir metne yer verilmektedir. Metinde geçen yüklemelerin kip ve kişi ekleri boş bırakılmakta, öğrenenden boşlukları doldurması istenmektedir. Yazılması istenen kip eklerine baktığımızda on ikinci etkinlikte olduğu gibi görülen geçmiş zaman, şimdiki zamanın rivayeti ve duyulan geçmiş zaman kiplerinin olduğu görülmektedir. Bundan sonra yine öğrenenden görsellerle desteklenerek giriş kısımları verilen hesap makinesi ve ulaşım araçlarının tarihini anlatan bir metin yazılması istenmektedir. Etkinlik çok sayıda görselle desteklendiği için açıklık ilkesinin benimsendiği görülmektedir. Bunun yanında daha önce örnekleri verildiği için yapılması kolay bir etkinliktir fakat aynı metin içinde farklı kiplerin kullanılması dolayısıyla kipler arasındaki farkı anlamayan için yapılması güç bir etkinliktir. On üçüncü etkinlik aşağıdaki gibidir:

Tarihte ilk mektupları bundan 4000 yıl önce Anadolu'da Hititler kullan____. Ama bu mektuplar, bugünkü mektuplara hiç benze____. Bu mektupları yazmak da bir yere ulaştırmak da çok zor____. Çünkü o zamanlar kağıt yok____. İnsanlar bu mektupları kağıt taş üzerine yaz____.

Taşlara mektup yazmak birkaç gün, hatta birkaç hafta belki birkaç ay sür____. Bu yüzden Hititler sadece çok önemli durumlarda birbirlerine mektup gönder____.

*O devirlerde hesap makineleri
yoktu. Bilim tarihçilerine göre*

*Eskiden bugünkü hızlı ulaşım ve
taşıma araçları yoktu. Tarihçilere göre*

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 97)

On dördüncü etkinlik daha önceki etkinliklerde ele alınan kiplerin anlamlarına kullanımını öğretmeyi amaçlayan bir etkinliktir. Bir dikdörtgen içindeki “sanki, sözde, duydum ki, güya” kelimelerinin verilen dört cümlede boş bırakılan ilk kısmına uygun şekilde yazılması istenmektedir. Duyulan geçmiş zaman ve şimdiki zamanın rivayeti kiplerinin rivayet anlamı verdiği vurgulanırken ikisi arasındaki kullanım farklılığına da dikkat çekilmektedir. On dördüncü etkinlik aşağıdaki gibidir:

14. Yerleştirelim

Sanki • sözde • duydum ki • güya

1. _____ kendisi her şeyi doğru yapıyormuş gibi bana kızıyor.
2. _____ tatilde Paris'teymiş. Onun her zamanki yalanlarından biri bence.
3. _____ benimle bir daha görüşmek istemiyormuşsun. Doğru mu?
4. _____ aramış ama telefonum kapalıymış. Telefonum hep açıktı.

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 97)

On beşinci etkinlikte “Dedikodu İçin En Uygun Zaman” adlı bir parçaya yer verilmektedir. Dedikoduyla ilgili yapılan bir araştırmanın sonuçları maddeler halinde yazılmaktadır. Her biri bir cümle olan maddelerin şimdiki zaman kipi kullanılarak verildiği görülmektedir. Metinden sonra metinle ilgili şimdiki zamanın rivayeti kipi kullanılarak dört yanlış yargıya yer verilmektedir. Öğrenenden bu yanlış yargıların metinden hareketle düzeltilerek tekrar yazılması istenmektedir. Etkinliği değerlendirdiğimizde öğrenene şimdiki zaman ve şimdiki zamanın rivayeti kiplerinin kullanım alanlarını ve arasındaki farkın kavratılmasının amaçlandığı görülmektedir. Ayrıca metinde seçilen konunun çoğu kişi için yabancı bir konu olmaması yönünden etkinlikte yakından uzağa ilkesinin benimsendiği görülmektedir. On beşinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

15. Okuyalım, doğrusunu yazalım

DEDİKODU İÇİN EN UYGUN ZAMAN

İngiliz bilim adamları 2000 kişi üzerinde “dedikodu” hakkında bir araştırma yapmış. Araştırmaya göre insanların dedikodu alışkanlıkları şöyle:

- 1. İnsanlar dedikodu için en çok pazartesi gününü ve saat 16.00’ü tercih ediyorlar ve dedikoduların konusu çoğunlukla geçen hafta sonu oluyor.*
- 2. İnsanları %97’si, sırf dedikodu olsun diye dedikodu yapıyor. %5’i ise kötü niyetle dedikodu yapıyor.*
- 3. İnsanların %62’si boş zamanlarında dedikodu yapıyor.*
- 4. İnsanlar dedikodularında önemli olayları değil, magazin olaylarını konuşuyor.*
- 5. En önemli dedikodu konusu arkadaşlar ve aile çevresi.*
- 6. İnsanlar en çok iş yerinde, yemeklerde ve partilerde dedikodu yapıyor.*
- 7. İnsanların %17’si ilk randevuda dedikodu yapıyor.*
- 8. Erkekler dedikoduyu kadınlar daha çok seviyor.*

1. İnsanların çoğu kötü niyetle dedikodu yapmıyormuş.

2. İnsanlar en çok iş yerindeki olaylar hakkında konuşuyormuş.

3. Kadınlar dedikoduyu erkeklerden daha çok seviyormuş.

4. İnsanlar uzun dedikoduları hafta sonuna saklıyorlarmış.

(Kurt, Aygün, Lelebici, Coşkun 2010: 98)

On altıncı etkinlik yine duyulan geçmiş zaman ve şimdiki zamanın rivayeti kiplerini öğrenene kavratmayı amaçlayan bir dinleme etkinliktir. Türkiye'nin gündeminde olan Tarkan, Cem Yılmaz, Hülya Avşar ve İbrahim Tatlıses gibi ünlüleri konu alan bir dinleme metni sonrası öğrenenden duyulan geçmiş zaman ve şimdiki zamanın rivayeti kipinde verilen yargıların hangi ünlü isim için doğru olduğunun işaretlemesi istenmektedir. Etkinliğin dil bilgisi konularının kavranmasının yanı sıra Türkiye'nin popüler kültürü hakkında da öğrenene bilgi verdiği görülmektedir. Bunun yanında ele alınan duyulan geçmiş zaman ve şimdiki zamanın rivayeti kiplerinin öğretiminin dinleme becerisine düşen payı da tamamlanmış olmaktadır. Güncel konuların ele alınması bakımından yakından uzağa ilkesinin; dinleme becerisine yer verilmesi bakımından ise açıklık ilkesinin benimsediği görülmektedir. On altıncı etkinlik aşağıdaki gibidir:

16. Dinleyelim, işaretleyelim.

Magazin Haberleri

<i>Neler yapmış?</i>	<i>Tarkan</i>	<i>Cem Yılmaz</i>	<i>Hülya Avşar</i>	<i>İbrahim Tatlıses</i>
<i>Çok değişmiş</i>				
<i>Doğum gününü kutluyormuş.</i>				
<i>Okul yaptırıyormuş.</i>				
<i>Televizyon filmi varmış.</i>				
<i>Uzun zaman ABD'de yaşamış.</i>				
<i>Yaşını söylemek istemiyormuş.</i>				

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 99)

On yedinci etkinlikte cümlelerinin yüklemeleri, gelecek zamanın rivayeti kipinde çekimlenmiş üç okuma parçasında gelecekte gerçekleşecek değişiklikler anlatılmakta ve her bir parça ayrı ayrı görsellerle desteklenmektedir. Gelecek zamanın rivayeti kipinin anlamına göre kullanım alanları seçilen parçaların konularıyla da desteklenmiştir. Etkinliğin görsellerle desteklenmesi yönünden açıklık ilkesinin benimsendiği görülmektedir. On yedinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

17. Okuyalım, yazalım.

İster İnan, İster İnanma

1. Günümüzde insan hayatı için üst sınır 120 yıl ama tıptaki gelişmeler sayesinde artık insanların 150 yıl yaşaması mümkün olacakmış. Yakın gelecekte bilim adamları kanser, AIDS, gibi hastalıklara çare bulacakmış. Böylece insan ömrü uzayacakmış.

2. İngilizler trafik sorununun çözümünü göklerde bulmuş. Jetpod adlı hava taksileri 2010 yılından sonra hizmete girecekmiş. Bu taksilerle 40 km yolu 3-4 dakikalık bir zamanda gitmek mümkün olacakmış. Fiyatı da günümüz taksilerinden daha pahalı olmayacakmış. Ayrıca bu taksileri daha hızlı ve daha az gürültülüymiş.

3. Yakında köpek sahipleri, cep telefonlarından köpekleri ile ilgili mesaj alabilecekmiş. Bunun için telefona cip takmak yeterliymiş. Bu cip köpeklerin o anki durumunu yorumlayacak ve sahibine bilgi verecekmiş. Böylece sahibi o anda köpeğinin psikolojik durumunu öğrenecekmiş.

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 99)

On sekizinci etkinlikte öğrenenden gelecekle ilgili gelecek zamanın rivayet kipini kullanarak on yedinci etkinlikte benzer bir metin yazması istenmektedir. Bu etkinlik öğretilmek istenen gelecek zamanın rivayeti kipinin yazma becerisine dönüştürülmesini sağlarken, bilginin içselleştirilmesine de hizmet etmektedir. Aynı zamanda on yedinci etkinliği tamamlar niteliktedir ve bu durum bize etkinlikler arası bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Bu etkinlikle birlikte rivayet kipinin öğretimine ayrılan sekizinci ünite de geçmiş zaman öğretimi tamamlanmaktadır. On sekizinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

18. Bir tane de biz ekleyelim.

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 99)

4.1.2.3. Geniş Zaman (Rivayet Kipi)

Rivayet kipinin öğretimine kitabın bir diğer ünitesi olan dokuzuncu ünite de rastlanmaktadır. Geniş zaman kipinin öğretimine ayrılmış bu ünite de geniş zaman kipinin öğretilmesinden sonra geniş zamanın hikâye ve rivayet kipinin bilgisi tablo halinde art arda verilerek, yirmi üçüncü etkinlikte verilen iki ayrı bilginin kullanılması istenmektedir. Bilginin tablo halinde verilmesi ekonomiklik ilkesi doğrultusunda öğrenmenin kısa zamanda gerçekleşmesini sağlamaktadır. Bu etkinlikte olumlu, olumsuz ve soru olmak üzere yüklemelerinin kipleri yazılmayan toplam on beş cümleye yer verilmektedir. Öğrenenden geniş zamanın hikâye ve rivayet kiplerinin cümlelerin boş bırakılan yerlerine yazması istenmektedir. Birbirine benzer ve öğrenen tarafından karıştırılması muhtemel olan iki bilginin art arda verilmesi ve bu bilgilerin uygulanmasına ayrı ayrı etkinlikler hazırlanmaması öğrenmenin zorlaşmasına yol açabilmektedir. Bunun yanında öğrenilecek kipi olumlu, olumsuz ve soru cümlelerinde kullanımında öğrenilmesinin beklenmesi amaca ulaşmayı ayrıca zorlaştırmaktadır. Bunun yanında doğru bilgiyi her yönüyle toplu olarak vermeyi amaçlayan geniş zaman hikâye ve rivayet kipinin bilgisinin verildiği tabloda adıl ve karşısında verilen örneğin birbirine uymadığı yeşil renkle gösterilen bir örnek ve adıl; bunun yanında kişi ekiyle adılın uymadığı bir örnek kırmızı renkte verilmektedir. Geniş zamanın hikâye ve rivayet kiplerinin olduğu tablolar ve yirmi üçüncü etkinlik aşağıdaki gibidir:

GENİŞ ZAMAN (rivayet kipi)				-(A/X)mXş (<-(A/X)r imiş)¹⁷			
Adıl	Eylem	—	Zaman Eki	?	Zaman Eki	Kişi Eki	Örnekler
<i>Ben</i>	<i>ara-</i>	<i>—</i>	<i>-r</i>	<i>mi</i>	<i>-miş/-ymiş</i>	<i>-im/-im/</i>	<i>Ona göre ben</i>
	<i>gir-</i>	<i>maz</i>	<i>-ır/-ir</i>	<i>mi</i>	<i>-miş/-ymiş</i>	<i>-um/-üm</i>	<i>araba</i>
	<i>kullan-</i>	<i>mez</i>	<i>/-ur/-ür</i>	<i>mu</i>	<i>-muş/-ymuş</i>		<i>kullanamazmışım.</i>
<i>Sen</i>	<i>yüz-</i>		<i>-ar/-er</i>	<i>mü</i>	<i>-müş/-ymüş</i>	<i>-sın/-sin/</i>	<i>Sen bebekken çok</i>
	<i>bin-</i>					<i>-sun/-sün</i>	<i>ağlar mıymışsın?</i>
<i>O</i>	<i>ağla-</i>					<i>—</i>	<i>O gençken çok iyi</i>
							<i>yüzermiş.</i>
<i>Biz</i>						<i>-ız/-iz/</i>	<i>Görevli söyledi, bu</i>
						<i>-uz/-üz</i>	<i>adaya</i>
							<i>giremezmişiz.</i>
<i>Siz</i>						<i>-sınız/</i>	<i>Doktorunuza göre</i>
						<i>-siniz/</i>	<i>uçığa binebilir</i>
						<i>-sunuz/</i>	<i>miymişsiniz?</i>
						<i>-sünüz</i>	
<i>Onlar</i>						<i>(-lar/-ler)</i>	<i>Onlar önceden bizi</i>
							<i>her gün</i>
							<i>ararmışlar.</i>

¹⁷ Kaynakta bu ek *-(E/İ)mış (<-(E/İ)r imiş)* olarak verilmiştir.

23. Tamamlayalım

1. Güzel havalarda oğlumla göl kenarında piknik yaparız. Ben de küçükken babamla göle gider ya da ormanda kamp yapardım.

2. Hatırlıyor musun? Lisedeyken sinemaya gitmek için okuldan kaç_____

3. Siz eskiden beni sık sık ziyaret et____. Artık hiç kapımı çalmıyorsunuz.

4. Senin annen lisedeyken makyaj yap____ _____?

5. Gençken şişman değildim; çünkü sürekli spor yap_____.

6. Ben çocukken çok yaramazlık yap_____.

7. Dede, televizyon yokken insanlar nasıl zaman geçir____?

8. Ablam bebekken hiç süt iç_____.

9. Annenden duyduğuma göre sen çok iyi yemek pişir_____.

10. Evlenmeden önce bana her gün çiçekler gönder_____.

11. Bir zamanlar, uzak ülkelerin birinde korkunç bir dev yaşa_____.

12. Küçükken dedem bize çok güzel masallar anlat_____.

13. Ona göre bu işi benden başka hiç kimse başar_____

14. Siz eskiden de tenis oyna_____ _____?

15. Esra Hanım, bir dilim kek daha ye_____?

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 113)

Son olarak aynı ünitenin yirmi dördüncü etkinliğinde de yine geniş zamanın rivayet kipinin öğretimine yer verilmektedir. Diğer etkinlikte olduğu gibi geniş zamanın rivayeti kipine öğretimine geniş zamanın hikâyesi kipiyle birlikte yer verilmektedir. Öğrenenden yüklemli verilmemiş diyalogun dinlenilenden hareketle doldurması istenmektedir. Yazılması istenen yüklemli geniş zamanın rivayeti ve hikâyesi

kipindedir. Diyalogun doldurulmasının ardından yine öğrenenden diyalogla ilgili verilen üç yargının doğru ya da yanlış olma durumuna göre kutucukları işaretlemesi istenmektedir. Etkinliğin bu kısmında da geniş zamanın hikâye ve rivayet kiplerinin birlikte kullanılması bilginin veriliş şekline sadık kalındığını göstermektedir. Ayrıca dinleme becerisine yer verilmesi etkinlikte açıklık ilkesinin benimsendiğini göstermektedir. Yirmi dördüncü etkinlik aşağıdaki gibidir:

24. Dinleyelim, tamamlayalım.

Çok Yorgunum

Aylin: Ay... Off...

Babaanne: Ne oldu Aylin? Hasta mısın?

Aylin: Hayır, babaanneciğim. Hasta değilim. Çok yoruldu. Şurada biraz yatayım... Off...

Babaanne: Kızım, ne yaptın da yoruldu bu kadar?

Aylin: Çamaşırları astım kollarım koştum.

Babaanne: Aaa! Ben de iş yaptın sandım.

Aylin: Bu iş değil mi babaanne?

Babaanne: Değil tabii. Ben senin yaşındayken evi ____, camları ____, bulaşıkları ____... O zamanlar ne elektrik süpürge vardı, ne bulaşık makinemiz. Her işimizi elimizde _____. En zor iş de çamaşırdı. Giysileri büyük kazanlarda kaynatırdık, sonra da saatlerce elimizde _____.

Aylin: İnanmıyorum! Çok yorucu!

Babaanne: Ya, şimdi tekrar düşün bakalım. Gerçekten yorgun musun?

Doğru Yanlış

1. Aylin kendini yorgun hissediyor, çünkü çamaşırları yıkadı.

2. Babaannesi Aylin'in yaşındayken evi elektrik

süpürgesiyle süpürmezmiş.

3. Babaanne gençliğinde çamaşırları makinede yıkarmış.

(Kurt, Aygün, Leblebici, Coşkun 2010: 113)

4.2. TÖMER'de Yabancılara İngilizce Öğretiminde Kullanılan İngilizce Ders Kitabının Geçmiş Zaman Öğretiminin Genel Öğretim İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi

TÖMER'de yabancılara İngilizce eğitiminde kullanılan ilk kur ders kitabı diler için Avrupa ortak metninde belirtilen A1 ve A2 seviyelerine göre hazırlanmıştır. Geçmiş zaman öğretiminde sadece “past tense” konusunu ve türevlerini alması bakımından birinci bölümde belirtilen diler için Avrupa ortak metnindeki dil bilgisi bakımından A1 ve A2 seviyelerine uygundur. Bunun yanı sıra kitap ilköğretim seviyesinin üstündeki bireylerle üç ay zaman zarfında ve yüz yirmi ders saatinde işlenmektedir.

TÖMER'de yabancılara İngilizce öğretimde kullanılan İngilizce ders kitabında geçmiş zaman öğretimi “Geçmiş Zamanda Yardımcı Fiillerin (was/were, could) Öğretimi” ve “Basit Geçmiş Zaman (Simple Past Tense) Öğretimi” olmak üzere iki ana başlı başlıkta incelenecektir. “Basit Geçmiş Zaman Öğretimi” ise “Düzenli Fiillerin (Regular Verb) Öğretim”, “Düzensiz Fiillerin (İrregular Verb) Öğretimi” ve “Zaman Zarflarının (Time expressions) Öğretimi” olmak üzere üç alt başlıkta incelenmektedir.

4.2.1. Geçmiş Zamanda Yardımcı Fillerin (was/were, could) Öğretimi

İngilizce kitabında geçmiş zaman öğretimine ilk olarak altıncı ünitenin ikinci metninin verildiği kısımda rastlamaktayız. Altıncı ünite ilk olarak “can” kalıbı verilmektedir. Ardından ise “Where were you yesterday?” başlığıyla başlayan ikinci kısmın birinci etkinliğinde “be” ve “can” yardımcı fiillerinin geçmiş zamanda kullanılan

ikinci halleri geniş zamanla karşılaştırılmalı olarak verilmektedir. Birinci etkinlikte birisi renkli diğeri siyah-beyaz olan iki fotoğraf üzerinde altışar soru bulunmaktadır. Renkli fotoğraf üzerinde geniş zamanla sorulan altı sorunun siyah-beyaz fotoğraf üzerinde geçmiş zamanlı şekillerine yer verilmektedir. Soruların cevaplarında ise özne ve yüklem kısmı yazılmış, geri kalan kısmın dinlenilenden yola çıkılarak doldurulması istenmektedir. Hem “be” fiilinin hem de “can” kalıbının geçmiş zamanda kullanımını öğretmeyi amaçlayan bir etkinliktir.

Bu etkinlikte geniş zamandan yola çıkılarak geçmiş zamanın anlatılması bilinenden bilinmeyene bir yol izlendiğini ve yapılandırmacı bir yaklaşım gözetildiğini göstermektedir. Ayrıca etkinliğin görsellerle desteklenmesi açıklık ilkesinin benimsendiğini göstermektedir.

WHERE WERE YOU YESTERDAY?

Was/were, can/could

T 6.5 Read and listen to the questions. Complete the answers.

<p><i>Present</i></p> <p>1. What day is it today? It's _____</p> <p>2. What month is it now? It's _____</p> <p>3. Where are you now? I'm in/at _____</p> <p>4. Are you in England? _____</p>
<p>5. Can you swim? _____</p> <p>6. Can your teacher speak three languages? _____</p>

<p><i>Past</i></p> <p>What day was it yesterday? It was _____</p> <p>What month was it last month? It was _____</p> <p>Where were you yesterday? I was in/at _____</p> <p>Were you in England in 1999? _____. I was _____. I wasn't.</p>
<p>Could you swim when you were five? _____. I could _____. I couldn't.</p> <p>Could your teacher speak English when he/she was seven? Yes. _____ could. No. _____ could.</p>

(Soars, Wheeldon 2010: 46)

İlk etkilikten sonra “grammar spot” bölümü yer almaktadır. Bu bölümün ilk kısmında “be” yardımcı fiilinin ikinci halinin olumlu ve olumsuz halleri tablo halinde verilmektedir. “I” ve “you” zamirlerinin karşılıkları doldurulmakta, “he/she/it”, “we” ve “they” zamirlerinin karşılıkları boş bırakılarak doldurulması istenmektedir. Aynı bölümün ikinci kısmına “pronunciation” adı verilmekte “were, was, Monday, hot, tired, yes” gibi kelimelerin telaffuzlarının dinlenilerek tekrar edilmesi istenmektedir. Aynı bölümün üçüncü kısmı ise “what is the past of *can*?” sorusuyla başlamaktadır. “I/you/he/she/it/we/they” özneleri birlikte verilmekte ve “can” yardımcı fiilinin olumlu ve olumsuz şekillerinin yazılması istenmektedir. Daha sonra kitabın 141. sayfasının 6.1 ve 6.2 bölümlerine yönlendirme yapılmaktadır. Yönlendirilen sayfaya bakıldığında 6.1 bölümünde “can” yardımcı fiilinin zamirlere göre farklı şekillere girmediği, “to” edatını almadığı, geçmiş zaman şeklinin “could” olduğu, “do/does”la kullanılmadığı vurgulanmaktadır. Daha sonra bu yardımcı fiilin olumlu, olumsuz, soru, “What” soru zamiriyle kurulmuş soru ve kısa cevap cümlelerindeki kullanım şekli verilmektedir. 6.2 bölümünde ise “was” ve “were” yardımcı fiillerinin “am/is/are” yardımcı fiillerinin geçmiş zaman göre çekimi olduğu belirtilmekte, bu yardımcı fiillerle kurulan cümlelerin öznelere göre olumlu, olumsuz, soru, “where” soru zamiriyle kurulan soru ve kısa cevaplarda kullanım şekli tablolarla gösterilmektedir. Bilginin öğrenene hazır şekilde verilmesi öğrenme zamanını kısalttığı için ekonomiklik ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

GRAMMAR SPOT

1. Complete the table with the past of to be.

<i>Positive</i>		<i>Negative</i>
<i>I</i>	<i>Was</i>	<i>Wasn't</i>
<i>YOU</i>	<i>Were</i>	<i>Weren't</i>
<i>He/She/It</i>		
<i>We</i>		
<i>They</i>		

2. **T 6.6** Listen and repeat.

It was/ Monday yesterday. We were at school.

In short answer the pronunciation is different.

Was it hot?

Yes, it was

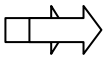
but

Were you tired?

Yes, we were

3. What is the past of can?

<i>Positive</i>	<i>Negative</i>
<i>I/You/He/She/It/We/They</i>	

Grammar Reference 6.1 and 6.2 p141

(Soars, Wheeldon 2010: 46)

6.1 can/ can't

Can and can't have the same form in all persons.

There is no do or does.

Can is followed by the infinitive (without to.)

Could/couldn't

Could is the past of can.

Could and couldn't have the same form in all persons.

Could is followed by the infinitive (without to.)

Positive

<i>I</i>		
<i>He/She/It</i>		
<i>We</i>	<i>Can</i>	<i>swim</i>
<i>You</i>	<i>could</i>	
<i>They</i>		

Negative

<i>I</i>		
<i>He/She/It</i>		
<i>We</i>	<i>Can't</i>	<i>dance</i>
<i>You</i>	<i>Couldn't</i>	
<i>They</i>		

NOT: He ~~doesn't can~~ dance

Questions

		<i>I</i>	
	<i>Can</i>	<i>You</i>	
<i>What</i>	<i>could</i>	<i>He/she/it</i>	<i>Do?</i>
		<i>We</i>	
		<i>they</i>	

Yes / No questions

<i>can</i>	<i>You</i>	<i>do?</i>
<i>could</i>	<i>She</i>	
	<i>they</i>	

Short answers

No, I can't./ No, we could.

Yes, she can/could.

Yes, they can/ could.

NOT: ~~*Do you can drive ?*~~

6.2 was/were

Was /were is past of am/is/are

Positive

<i>I</i>	<i>was</i>	<i>in Paris yesterday.</i> <i>in England last year.</i>
<i>He/She/It</i>		
<i>We</i>	<i>were</i>	
<i>You</i>		
<i>They</i>		

Negative

<i>I</i>		
<i>He/She/It</i>	<i>Wasn't</i>	
<i>We</i>	<i>Weren't</i>	<i>at school yesterday.</i>
<i>You</i>		<i>at the party last night.</i>
<i>They</i>		

Questions

<i>Where</i>	<i>was</i>	<i>I ?</i> <i>He/she/it ?</i>
	<i>were</i>	<i>We/you/they?</i>

Yes / No questions

<i>Was</i>	<i>He</i> <i>she</i>	<i>at work?</i>
<i>Were</i>	<i>You</i> <i>They</i>	<i>at home?</i>

Was born

<i>where</i>	<i>was</i>	<i>she</i> <i>he</i>	<i>born?</i>
	<i>were</i>	<i>you</i> <i>they</i>	

I was born in Manchester in 1980.

NOT: ~~I am born~~ in 1980.

(Soars, Wheeldon 2010: 141)

Tekrar altıncı üniteye geri döndüğümüzde “grammar spot” bölümünden sonra “practice” bölümünü görülmektedir. Bu kısmın birinci etkinliğinde “where were you...?” sorusu yarım bırakılarak verilmekte ve boş bırakılan yere gelebilecekler (“at eight o’clock this morning”, “at half past six yesterday morning”) ayrıca verilmektedir. Verilenlerden yola çıkılarak diğer öğrenenden diğer öğrenenlere sorular sorması ve sorulara uygun cevaplar alması beklenmektedir. Bu etkinlik konuşma becerisine hizmet eden bir etkinliktir. Özellikle kitabın yetişkinlere günlük hayatta ihtiyaçlarını karşılayabilmeye yönelik yabancı dil öğretmeyi amaçladığı göz önünde bulundurulursa amaca hizmet eden bir etkinliktir.

PRACTICE

Talking about you

I. Ask and answer questions with a partner.

Where were you...?

- *at eight o'clock this morning.*
- *at half past six yesterday evening.*
- *at two o'clock this morning.*
- *at this time yesterday.*
- *at ten o'clock last night.*
- *last Saturday evening.*

(Soars, Wheeldon 2010: 47)

Aynı bölümün ikinci etkinliğinde bir kız ve bir erkek fotoğrafına yer verilmekte, fotoğraftaki kişilerin isimlerinin Emma ve Marco olduğu belirtilmekte ve diyaloglarının boş bırakılan kısımlarının “was, were, wasn’t, weren’t” kullanılarak doldurulması istenmektedir. Bu işlem bittikten sonra dinlenilenden yola çıkılarak yapılan işlemin kontrol edilmesi ve telaffuzlara dikkat edilmesi istenmektedir. Bu etkinlik hem gramer bilgisi vermesi hem de dinleme ve konuşma becerisine hizmet etmesi yönünden çok yönlü bir etkinliktir. Ayrıca görsellerin kullanılması ve dinleme becerisine yer verilmesi bakımından açıklık ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

2. Complete Emma and Marco’s conversation, using was, were, wasn’t, weren’t or couldn’t.

E: _____ you at Charlotte’s party last Saturday?

M: Yes, I _____.

E: _____ it good?

M: Well, it _____ OK.

E: _____ there many people?

M: Yes, there _____.

E: _____ Pascal there?

M: No, he _____. And where _____ you ? Why _____ you there?

E: Oh...I _____go because I _____ at Sergio’s party! It _____ brilliant!

M: Oh!

T 6.7 Listen and check. Listen for the pronunciation of was and were. Practice with partner.

(Soars, Wheeldon 2010: 46)

Aynı bölümün üçüncü etkinliğinde Salvador Dali, Charlotte Bronte, Tiger Woods ve Albert Einstein’ın fotoğrafları verilmektedir. Bu kişilerin hangi alanda ün yaptıkları sorulmaktadır. Etkinlikte verilen kişilerin resim, edebiyat, golf ve bilim alanlarında ünlü

kişiler olması etkinlikte yakından uzağa ve açıklık ilkelerinin benimsendiğini göstermektedir. Etkinlik genel kültürü genişletirken aynı zamanda da farklı zekâ türlerine hitap etmektedir.

3. What are these people famous for? Discuss with a partner.

*Salvador
Dali*

*Charlotte
Bronte*

Tiger Woods

Albert Einstein

(Soars, Wheeldon

2010: 47)

Aynı bölümünü dördüncü etkinliğinde “ I was born in London in 1983. I could read when I was four. My sister couldn’t read until she was seven.” cümleleri verilmektedir. Daha sonra A, B, C sütunlarından oluşan ve A sütununda fotoğrafları verilen ünlü kişilerin isimlerinin; B sütununda ülke ve doğdukları tarihin; C sütununda ise yaptıkları işin ve kaç yaşında başladıklarının yazılı olduğu bir tabloya yer verilmektedir. Tablodaki bilgilerin doğru olarak eşleştirilip yukarıda verilen örnek cümle gibi cümleler kurulması istenmektedir.

4. Look at these sentences.

I was born in London in 1983. I could read when I was four.

My sister couldn’t read until she was seven.

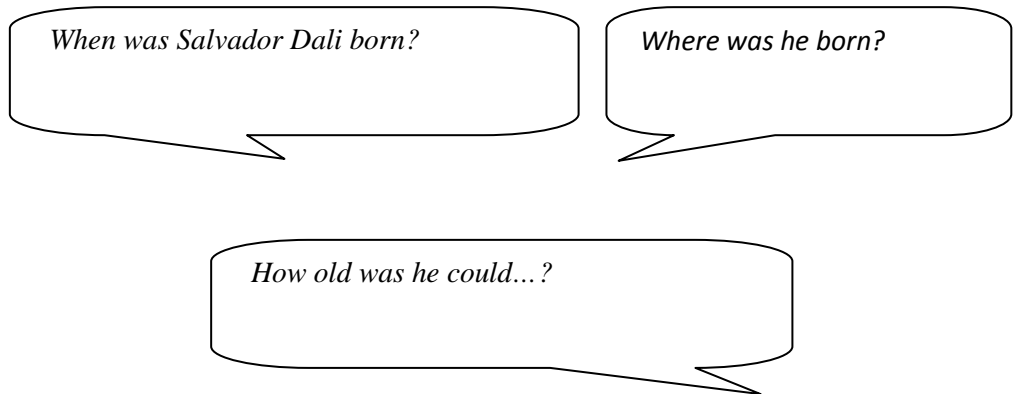
Match lines in **A**, **B** and **C** and make similar sentences about the four geniuses.

A	B	C
<i>Salvador Dali</i>	<i>The USA / 1975</i>	<i>Play golf / three</i>
<i>Charlotte Bronte</i>	<i>Germany / 1879</i>	<i>Paint / one</i>
<i>Tiger Woods</i>	<i>England / 1816</i>	<i>Write stories / four</i>
<i>Albert Einstein</i>	<i>Spain / 1904</i>	<i>Couldn't speak / eight</i>

(Soars, Wheeldon 2010: 47)

Aynı bölümün beşinci etkinliğinde “ When was Salvador Dali born?”, “Where was he born?”, “How old was he when he could...?” soruları verilmekte ve öğrenenden bu soruları her bir ünlü için uyarlayıp diğer bir öğrenene sorması istenmektedir.

5. Ask and answer questions with a partner about the geniuses.

(Soars, Wheeldon 2010: 47)

Aynı bölümün altıncı etkinliğinde “ Where were you born?”, “When were you born?” ve “How old were you when you could...? soruları verilmektedir. Üçüncü soruda boş bırakılan yere yazılabilecekler ise sorunun altında ayrıca “walk, talk, read, swim, ride a bike, use computer, speak a foreign language” şeklinde verilmektedir. Öğrenenden oluşturduğu grupla bu soruları birbirlerine sorup kendine göre cevaplar vermesi istenmektedir. Bu etkinlikte öğrenciye görelilik ilkesinin benimsendiğini ve öğrenilenlerin pratik kullanımının amaçlandığını görmekteyiz. Ayrıca grup çalışması olduğu için öğrenme yaşantısı sağlamaya elverişli bir etkinliktir.

6. Work in groups. Ask and answer the questions.

1. Where were you born?

2. When were you born?

3. How old were you when you could...?

. Walk . talk . read . swim

. Ride a bike . use a computer . speak a foreign language

(Soars, Wheeldon 2010: 47)

Yine practice bölümünün yedinci etkinliği “can” ve “could”un kullanımıyla ilgilidir. Altı farklı cümle, bunların bir doğru yazımı bir de yanlış yazımı verilmekte ve doğru olanın işaretlenmesi istenmektedir. “Practice” bölümünün son etkinliği diğer etkinliklere göre daha üst düzey bir öğrenmedir. Öğrencinin konuyu öğrendikten sonra yanlış şeklini de ayırt etmesi istenmektedir. Bu açıdan bakıldığında etkinliklerde kolaydan zora kademeli bir yol izlendiği görülmektedir.

Check it

7. Tick the correct sentence.

1. *I don't can use a computer.*

I can't use a computer.

2. *I can to speak English very well.*

I can speak English very well.

3. *I'm sorry. I can't g oto the party.*

I'm sorry. I no can g oto the party.

4. *He could play chess when he was five.*

He can play chess when he was five.

5. *Was they at the party ?*

Were they the party ?

6 *She was no at home.*

She wasn't at home.

(Soars, Wheeldon 2010: 47)

Daha sonra “Reading and Speaking” bölümü görülmektedir. Bu bölümün birinci etkinliğinde “Do you like singing?, Do you like reading?, What do you read?” sorularına yer verilmekte, metinlerin yanında verilmiş şarkıcı ve yazar fotoğraflarına bakılarak ne yaptıkları sorulmaktadır. Bu etkinlikten sonra bir şarkıcı ve bir yazarla ilgili iki metne yer verileceğinden metinleri okumadan önce bilinenden bilinmeye bu tür sorularla gidilmektedir.

READING AND SPEAKING

Talented teenagers

1. Do you like singing? Can you sing well?

Do you like reading? What do you read?

Look at the teenagers in the photographs.

What can they do?

(Soars, Wheeldon 2010: 48)

İkinci etkinlikte A ve B olmak üzere iki grup oluşturulması, A grubunun şarkıcıyla ilgili metni; B grubunun yazarla ilgili metni okuması istenmektedir. Bir şarkıcının biyografisine yer verilen metinde on sekiz cümle bulunmaktadır. Bu cümlelerden altısı “was, were ve could” kullanılarak geçmiş zamanla, on ikisi ise geniş zamanla kurulmaktadır. Bir yazarın biyografisine yer verilen metinde ise on yedi cümle bulunmaktadır. Bunların yedi tanesi yine “was, were ve could” kullanılarak kurulan geçmiş zamanlı cümlelerdir. Geçmiş zaman konusuna tam olarak bir sonraki üniteye geçileceği için metinlerde kullanılan geçmiş zamanlı cümle sayısı oldukça iyi ayarlandığını görmekteyiz.

2. Work in two groups.

Group A: *Read about the singer.*

Group B: *Read about the writer.*

THE SOUL SINGER

CAN WHITE GIRL SING SOUL? CAN A TEENAGER SING THE BLUES? PEOPLE THINK THAT JOSS STONE CAN.

Joss was born in Devon in the South of England. She lives with her family in a small village in the English countryside. But she also works in New York. She sings at the Bacon Theatre on Broadway. She is a shy seventeen-year-old with a fantastic voice.

Joss could sing very well when she was a little girl. Her parents couldn't believe it. She says 'No-one in our family can sing-only me. My mum can't sing a note!' Later, at school, her friends couldn't understand soul music. 'I love it, but they don't. They prefer pop music.'

Last month she was in New York to make a record. 'I was worried about it. But people like it, so I'm very happy at the moment.'

THE FANTASY WRITER

CAN A FIFTEEN-YEAR-OLD WRITE A BESTSELLER? CAN A TEENAGER'S BOOK SELL MORE THAN HARRY POTTER? CHRISTOPHER PAOLINI'S ANSWER IS YES.

Christopher was born in Montana, USA. He lives with his family in Paradise Valley. Then have a small house by the river. His parents teach him and his sister at home, they don't go to school. Christopher loves language and he loves books. Every day he sits for hours at his computer, he just can't stop writing.

This is surprising because when Christopher was very young he couldn't read very well. Then one day - 'It was magic; he says, 'I could read, I could see the characters.' Suddenly there were people, conversations and stories in his head. His first book was a fantasy called Eragon. His parents were surprised that it was so good.

Last month Christopher was in New York for interviews. Why? Because Eragon was number one in the bestseller lists!

(Soars, Wheeldon 2010: 48)

Üçüncü etkinlikte verilen bu iki metinle ilgili on tane soru sorulmaktadır. Bu soruların beş tanesi “was, were ve could” kullanılarak oluşturulmaktadır. Bir önceki etkinlikte yine geniş zamanla yapılandırılarak geçmiş zamanın olumlu ve olumsuz cümlelerine yer verilmesinden sonra bu etkinlikte soru cümlelerine yer verilmesi “grammar spot” bölümdeki sırayla etkinlikteki sıranın paralel olduğunu göstermektedir.

3. Answer the questions about Joss or Christopher.

- 1. How old is she/he?*
- 2. What can she/he do?*
- 3. Where was she/he born?*
- 4. Where does she/he live?*
- 5. Who does she/he live with?*
- 6. Does she/he go to school?*
- 7. What could or couldn't she/he do when she/he was very young?*
- 8. Why were her/his parents suprised?*
- 9. Where was she/he last month?*
- 10. Why was she/he there?*

(Soars, Wheeldon 2010: 48)

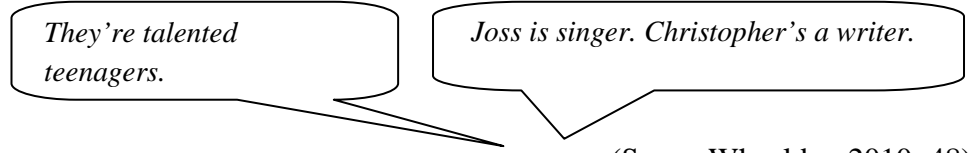
Dördüncü etkinlikte ikinci etkinlikte gruplara ayrılan kişilerin karşı gruptan bir kişiye üçüncü etkinlikteki cevaplardan yararlanılarak biyografisini okuduğu kişiyi tanıtmaları istenmektedir. Bu etkinlikte etkinlikler arası yapılandırma görülmektedir. Bu yönüyle etkinlikler birbirini tamamlamaktadır ve bir bütünlük görülmektedir.

4. Find a partner from the other group. Tell your partner about your teenager, using your answers.

(Soars, Wheeldon 2010: 48)

Beşinci etkinlikte biyografisi verilen şarkıcı ve yazarın karşılaştırılması, benzer ve farklı yönlerinin belirtilmesi istenmektedir.

5. What is the same about Joss and Christopher? What is different? Discuss with your partner.

(Soars, Wheeldon 2010: 48)

Altıncı etkinlikte ise yine karşılıklı konuşmaya yer verilmektedir. Bir kişinin gazeteci, bir kişinin ise metinlerdeki yazar ya da şarkıcı olması istenmektedir. Yine üçüncü etkinlikteki sorulara benzer sorular örnek verilerek karşılıklı konuşma yapılması istenmektedir. Bu etkinlikle birlikte altıncı ünite de past simple tense için hazırlanmış etkinlikler sona ermekte ve "Vocabulary And Pronunciation" bölümüne geçilmektedir. Altıncı ünite de yer verilen bu etkinliklerle "past simple tense" konusuna ön hazırlık yapılmaktadır. Yapılan bu ön hazırlığın ardından yedinci ünitenin tamamında "past simple tense" konusunun öğretilmesine yer verilmektedir.

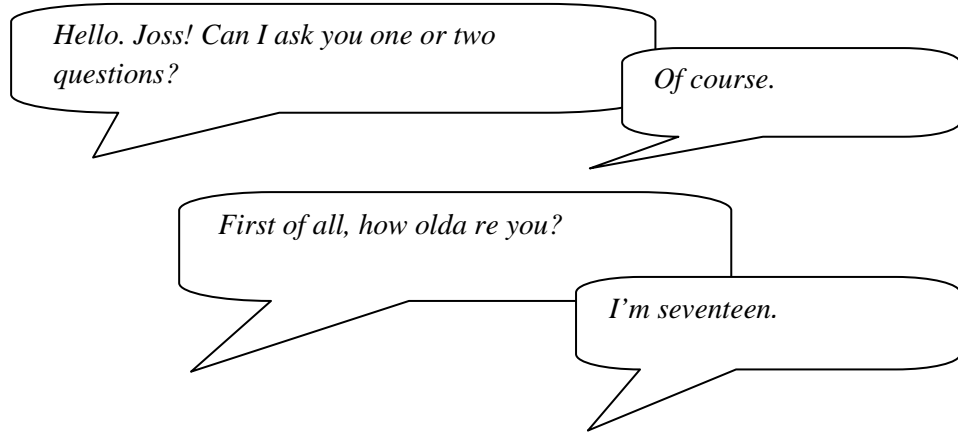
Roleplay

6. Work with a partner.

Student A is a journalist.

Student B is Joss or Christopher.

Ask and answer questions, using the questions in exercise 3 to help you.

(Soars, Wheeldon 2010: 48)

4.2.2. Basit Geçmiş Zaman (Simple Past Tense) Öğretimi

4.2.2.1. Düzenli Fiillerin (Regular Verb) Öğretimi

Yedinci ünite “Then and Now” üst başlığıyla başlamaktadır. Başlık sonrası “starter” bölümünde öğrenene “When were your grandparents and great-grandparents born?, Where were they born?, Do you know all their names?..” gibi kendisiyle ilgili bildiği sorular sorularak bir yandan bilinenden bilinmeyene bir yol izlenirken bir yandan da yakından uzağa ilkesi gözetilmektedir.

Then and Now

Past Simple 1- regular verbs -Irregular verbs-Words that go together-What's the date?

⇒ **Starter** *When were your grandparents and great-grandparents born? Where were they born? Do you know all their names? What were their names? What were their jobs? If you know, tell the class.*

(Soars, Wheeldon 2010: 52)

“When was young” alt başlığının ardından yine “Past Simple-regular verb” başlığıyla birlikte “Shirley Temple Black” adlı film yıldızının hayatı “A, B, ve C” bölümlerine ayrılarak ve yer yer öğrenen tarafından doldurulması istenen boşluklarla birlikte verilmektedir. Birinci etkinlikte öğrenenden metinle birlikte verilen film yıldızı Shirley Temple’ın fotoğrafına bakması istenmekte ve öğrenene kişiyle ilgili neler bildiği sorulmaktadır. Bu etkinlikle geçmiş zaman konusuna geçilmemekte, daha sonraki etkinliklerde metinle birlikte ele alınacak olan geçmiş zaman konusuna öğrenenin ön bilgileri yoklanarak giriş yapılmaktadır. Ayrıca görsellerden yararlanılması açıklık ilkesinin benimsendiğini göstermektedir.

WHEN I WAS YOUNG

Past Simple – regular verbs

Look at the photos. Do you know anything about the film star Shirley Temple?

(Soars, Wheeldon 2010: 52)

İkinci etkinlik bir dinleme becerisi etkinliğidir. Öğrenenden verilen metnin A bölümünün boş bırakılan fiil ve yardımcı fiillerle dinlenilenden hareketle doldurması istenmektedir. Metin geniş zaman üzerine kurulmaktadır. Dolayısıyla yazılması istenen fiil ve yardımcı fiiller de geniş zamanda çekimlenmiş şekliyle istenmektedir. İkinci

etkinlikte de geçmiş zaman öğretimine başlanmadığını, konuya başlanmadan önce daha önceki ünitelerde öğrenilen geniş zaman konusunun hem tekrar edildiğini hem de bilinenden bilinmeyene bir yol izlendiğini görmekteyiz. Ayrıca dinleme becerisinden yararlandığı için açıklık ilkesinin benimsendiğini görülmektedir.

1. T 7.1 Read and listen to Shirley Temple Black's life now. Complete text A with the verbs you hear.

A

Shirley Temple Black

Shirley Temple Black _____ a retired politician. She _____ with her husband in California. She _____ cooking and playing with her grandchildren. Also, she sometimes _____ at Stanford University for the Institute of International Studies. She _____ there every month and _____ foreign ministers. They _____ world problems.

(Soars, Wheeldon 2010: 52)

Üçüncü etkinlikte öğrenenden parçanın B bölümün okunarak dinlenilmesi istenmektedir. Bu bölümde hayatı ele alınan film yıldızının çocukluğu anlatılmaktadır. Dolayısıyla metin geçmiş zaman üzerine kurulmakta ve geçmiş zaman öğretimine bu etkinlikte birlikte başlandığı görülmektedir. Ayrıca aynı metnin devamında geçmiş zaman kullanılması daha önce öğrenilen geniş zaman ve öğrenilecek olan geçmiş zaman arasında bağ kurulmasını, yeni öğrenilenlerin eski öğrenilenlerle yapılandırılmasını sağlamaktadır. Bunun yanında geçmiş zaman hakkında bilgi verilmemesi, sadece geçmiş üzerine kurulmuş bir metnin dinlenilmesinin ve okunmasının istenmesi konunun öğrenene sezdirildiğini göstermektedir. Dinleme becerisinden yararlanması ise açıklık ilkesinin benimsendiğini göstermektedir.

1. T.7.2 Read and listen to text B about Shirley Temple's life a long time ago.

B

THE CHILD STAR

When she was very young, Shirley was a famous movie star. She started in films when she was only three years old! She could act, she was a good singer and she also danced well. She liked acting very much, and worked in over 50 films. But when she was 20, she retired from the cinema.

Üçüncü etkinlikle öğretilecek konu sezdirildikten sonra “Grammar Spot” bölümüyle konu hakkında bilgi verilmektedir. Bu bölüm de kendi içinde etkinlik biçiminde üç maddeye ayrılmaktadır. Bu durum bize bilginin öğrenene hazır verilmediğini, öğrenen merkezli bir anlayışın benimsendiğini, bilginin öğrenene buldurma yoluna gidilerek buluş yönteminin tercih edildiğini göstermektedir. Birinci maddede öğrenenden parçanın B bölümünde geçen “is” ve “can” yardımcı fiillerinin geçmiş zamanda kullanım şekillerinin bulunması istenmektedir. Bu etkinlikte daha önce öğrenilen geniş zaman bilgilerinden yola çıkılarak yeni bilgilere ulaşılması bakımından bilinenden bilinmeyene bir izlendiği, yapılandırmacı yaklaşımın benimsendiği ve buluş yönteminin tercih edildiği görülmektedir. Aynı bölümün ikinci maddesinde yüklemi eksik şekilde geniş zamanda ve geçmiş zamanda iki cümle verilmektedir. Öğrenenden verilen cümlelerin boş bırakılan kısımlarının “work” fiiliyle uygun şekilde doldurulması istenmektedir. Burada da bilinenden bilinmeyene bir yol izlendiği ve yeni bilgilerin eskilerle yapılandırıldığı görülmektedir. Bölümün üçüncü maddesinde öğrenenden parçanın B bölümünden “start, dance, like ve retire” fiillerinin geçmiş zamanda kullanım şekillerinin bulunması istenmekte ve geçmiş zamanda düzenli fiillerin nasıl kullanıldığı sorulmaktadır. Üçüncü maddede de bilgiyi buldurma yoluna gidilmektedir. Ayrıca konunun başında sadece düzenli fiillerin ele alınması ve daha sonra düzensiz fiillere geçilecek olunması kolaydan zora gidildiğini göstermektedir. Bu üç maddeyle bilgi sezdirildikten ve buldurulduktan sonra öğrenen kitabın 142. sayfasına yönlendirilmektedir. Bu kısımda ise düzenli fiilin alacağı şeklin bilgisi sesli harfle, sessiz harfle ve y harfiyle bitme durumuna göre üç maddede örneklerle verilmektedir. Geçmiş zaman bilgisinin verilmesine ayrılan “Grammar Spot” bölümünü genel olarak değerlendirdiğimizde bilginin ilk önce sezdirildiğini sonra öğrenene buldurulduğunu ve aynı zamanda da eski bilgilerle yeni bilgilerin yapılandırıldığını görmekteyiz. Ayrıca bu bölümle öğrenme süresi kısaltılmaya çalışıldığı için ekonomiklik ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

GRAMMAR SPOT

1. Find examples of past of *is* and *can* in text **B**.

2. Complete the sentences with *work* in the correct form.

Now she _____ at Stanford University.

When she was a child she _____ in films.

3. Find the Past Simple of *start*, *dance*, *like* and *retire* in text **B**.

How do we form Past Simple of regular verbs?

Grammar Reference 7.1 p142

(Soars, Wheeldon 2010: 52)

7.1 Past Simple-spelling of regular verbs

1. The normal rule is to add *-ed*.

Worked *started*

If the verb ends in *-e*, add *-d*.

2. If the verb has only one syllable and one vowel and one consonant, double the consonant.

Stopped *planned*

3. Verbs that end in a consonant + *-y* change to *-ied*.

Studied *carried*

(Soars, Wheeldon 2010: 142)

Dördüncü etkinlikte bir dikdörtgen içinde verilen “like, look, work, earn...” gibi düzenli fiillerin geçmiş zamanda kullanımı dinleme ve konuşma becerilerinden yararlanılarak öğretilmeye çalışılmaktadır. Öğrenenden verilen fiillerin geçmiş zamanda kullanılan ikinci hallerinin dinlenilerek telaffuz edilmesi istenmektedir. Bu etkinlikle daha önce “Grammar Spot” bölümüyle verilen dil bilgisi becerisi dinleme ve konuşma becerileriyle desteklenmeye çalışılmıştır. Dinleme becerisinden yararlanılması açıklık ilkesinin benimsendiğini göstermektedir.

4. T 7.3 What is the past form of these verbs? Listen and practice saying them.

	<i>Like</i>	<i>look</i>	<i>work</i>	<i>earn</i>
<i>love</i>				
	<i>Study</i>	<i>act</i>	<i>decide</i>	<i>want</i>
<i>start</i>				

(Soars, Wheeldon 2010: 53)

Beşinci etkinlikte üç parça halinde verilen metnin son parçası olan C bölümünün okunması ve dördüncü etkinlikte verilen fiillerin ikinci hallerinin metnin ilgili yerlerine yazılması istenmektedir. Metnin bölümlerini incelediğimizde A bölümünün geniş zaman, B ve C bölümlerinin ise geçmiş zaman üzerine kurulmuş olduğu görülmektedir. Metnin veriliş şeklinde de etkinliklerde olduğu gibi bilinenden bilinmeyene bir yol izlendiği görülmektedir. Ayrıca metnin A bölümü öğrenilen geçmiş zamanın hatırlatılmasına, B bölümü geçmiş zamanın olumlu cümle yapısının öğretimine, C bölümünün ise geçmiş zamanın olumsuz ve soru cümlelerinin öğretimine yöneliktir. Bu sırayı değerlendirdiğimizde ise bilinenden bilinmeyene ve kolaydan zora bir yol tercih edildiği görülmektedir.

5. T 7.4 Read and listen to text C. Complete the text, using the Past Simple form of the verbs in exercise 4.

C

WHY DID SHE STOP ACTING?

From the age of three Shirley _____ very hard for 20th Century Fox.

'I _____ in three or four movies every year. Fortunately I _____ acting!' And the public _____ her and her films. Teh films _____ over \$35 million.

She says, 'I didn't g oto school. I _____ at the studio and my mother _____ after me there.'

So why did she stop acting? When she was 12, she finally _____ school. She was a good student and seh _____ to go to university. She was still a good actor, but her films weren't so popular, because she wasn't a little girl any more. She _____ to change her career. It was a big change-from actor to population.

She says, 'I was a politician for 35 years, but people only remember my movies!'

(Soars, Wheeldon 2010: 53)

Beşinci etkinlikten sonra yine bir "Grammar Spot" bölümü görülmektedir. Bir önceki "Grammar Spot" bölümünde geçmiş zamanda düzenli fiillerle kurulan olumlu cümleler ele alınırken bu bölümde geçmiş zamanda kurulan soru ve olumsuz cümleler ele alınmaktadır. Bu bakımdan "Grammar Spot" bölümlerinde kendi içinde değerlendirildiğinde kolaydan zora bir yol tercih edildiği görülmektedir. Bu "Grammar Spot" bölümü de kendi içinde üç bölüme ayrılmaktadır. Birinci bölümde öğrenenden "did" yardımcı fiilinin soru ve olumsuz cümlelerinde kullanımının bulunması istenerek bilginin bulundurulması yoluna gidilmektedir. İkinci bölümde soru kalıbında birisi geniş zamanda diğeri ise geçmiş zamanda iki cümle verilmektedir ve "did" yardımcı fiilinin "does" yardımcı fiilinin geçmiş zamanda kullanım şekli olduğu bilgisi öğrenene verilmektedir. Üçüncü kısımda ise "didn't" yardımcı fiilinin olumsuz cümlelerde kullanıldığı bilgisi bir örnekle birlikte verilmektedir. Bu üç kısımdan sonra öğrenen

kitabın 142. sayfasına yönlendirilmekte ve burada da geçmiş zamanda kurulan olumlu, olumsuz, “did” yardımcı fiiliyle ve soru zarfıyla kurulan soru cümlelerinin ve bu sorulara verilecek kısa cevapların kurulmasıyla ilgili bilgiler tablo halinde öğrenene hazır olarak verilmektedir. Bilgilerin hazır olarak öğrenene verilmesi öğrenme zamanını kısalttığından ekonomiklik ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

GRAMMAR SPOT
<p>1. Find a questions with did and a negative with didn't in text C.</p> <p>2. Look at these questions.</p> <p style="text-align: center;"><i>Where does she work now?</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Where did she work in 1950?</i></p> <p style="text-align: center;"><i>Did is the past of do and does. We use did to form a questions in the Past Simple.</i></p> <p>3. We use didn't (=did not) to form the negative.</p> <p style="text-align: center;"><i>She didn't g oto school.</i></p> <p> Grammar Reference 7.2 p142</p>

(Soars, Wheeldon 2010: 53)

7.2 Past Simple

The Past Simple expresses a past action that is finished.

*I **lived** in Rome when I was six.*

*She **started** work when she was eight.*

The form of the Past Simple is the same in all persons.

Positive

<i>I</i>			
<i>He/She/It</i>			
<i>We</i>	<i>Moved</i>		<i>to London in 1985.</i>
<i>You</i>	<i>went</i>		
<i>They</i>			

Negative

We use didn't + infinitive (without to) in all persons.

<i>I</i>			
<i>He/She/It</i>			
<i>We</i>	<i>didn't</i>	<i>move</i>	<i>to London.</i>
<i>You</i>		<i>go</i>	
<i>They</i>			

Questions

We use did + infinitive (without to) in all persons.

<i>When</i>		<i>I</i>	
<i>Where</i>	<i>did</i>	<i>You</i>	
		<i>He/she/it</i>	<i>got?</i>
		<i>We/they</i>	

Yes/ No questions

Did	You		
	She	like	the film?
	they	enjoy	the party?
	etc.		

Short answers

No, I didn't.

No, we didn't.

Yes, she did.

No, they didn't.

There is list of irregular verbs on the back cover.

(Soars, Wheeldon 2010: 142)

Altıncı etkinlik ise "Grammar Spot" bölümünde verilen bilgilerin kullanımıyla ilgilidir. Metinle ilgili yardımcı fiilleri ve fiilleri verilmeden verilmiş soru cümlelerinin yine verilen cevaplara göre tamamlanması istenmektedir. Bu etkinlikle öğrenene öğrendiklerini uygulama fırsatı verilmektedir.

6. Complete the questions about Shirley.

1. When did she start in films?

When she was only three years old.

2. How many films ____ she _____ in?

Over 50.

3. Who ____ she ____ for?

20th Century Fox Films Studios.

4. How much money ____ her films _____?

Over \$35 million.

5. Where ____ she _____?

At the film studio. She didn't go to school.

6. When ____ she _____ school?

When she was 12.

7. What ____ she ____ to do?

Go to university.

8. Why ____ she _____ acting?

Because her movies weren't so popular any more.

(Soars, Wheeldon 2010: 53)

Yedinci etkinlik altıncı etkinlikle ilişkilendirilmekte ve öğrenenden altıncı etkinlikte yaptıklarını dinlediğinden yola çıkarak kontrol etmesi istenmektedir. Bu etkinlik bize etkinlikler arası ilişkini olduğunu ve etkinliklerin birbirini tamamladığını göstermektedir.

7. T 7.5 Listen and check. Practice the questions and answers with a partner.

(Soars, Wheeldon 2010: 53)

Yedinci etkinlikten sonra öğrenilenlerin uygulanmasına yönelik olan “Practice” bölümüne yer verilmektedir. Ayrıca öğrenenden öğrendiklerini uygularken kendinden yola çıkması istenmektedir. Bu durum da öğrenciye görelilik ilkesinin benimsendiğini göstermektedir. Bölümün birinci etkinliğinde öğrenenle ilgili sorular “was, were, did” yardımcı fiilleri eksik olarak verilmekte ve öğrenenden bu eksikliklerin doldurulması istenmektedir.

PRACTICE

Talking about you

1. Complete the sentences with *did, was, or were*.

1. Where ___ you born?
Where ___ your mother born?
2. When ___ you start school?
3. When ___ you learn to read and write?
4. Who ___ your first teacher?
5. What ___ your favorite subject?
6. Where ___ you live when you ___ a child?
7. ___ you live in a house or flat?

(Soars, Wheeldon 2010: 54)

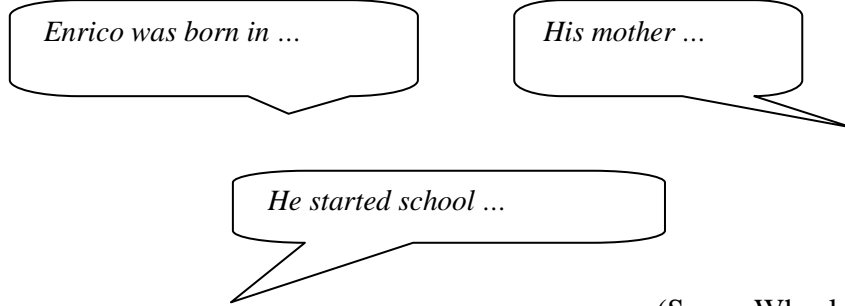
İkinci etkinlikte öğrenenden ayağa kalkarak birinci etkinlikteki soruları iki ya da üç arkadaşına sormasına istenmektedir. Bu etkinlik kitabın amacı olan öğrenenin İngilizceyi ihtiyaçları doğrultusunda işlevsel olarak kullanmasına yönelik bir etkinliktir.

2. Stand up! Ask two or three students the questions in exercise 1.

(Soars, Wheeldon 2010: 54)

Üçüncü etkinlikte öğrenenden bir önceki etkinlikte arkadaşlarından sorular yoluyla öğrendiklerini sınıfa anlatması istenmektedir. Öğrenene yardımcı olmak amacıyla kuracağı cümlelerin başlangıçları üç örnek halinde verilmektedir. “Practice” bölümündeki üç etkinlik değerlendirildiğinde üç etkinliğin birbiriyle ilişkili olduğunu, birbirini tamamladığı görülmektedir.. Ayrıca öğrenene daha önceki bölümde öğrendiği geçmiş zamanda olumlu, olumsuz ve soru cümlesi kalıplarının pratik olarak uygulama fırsatı vermektedir.

3. Tell the class some of the information you learned.

(Soars, Wheeldon 2010: 54)

Öğrenenin dili ihtiyaçları doğrultusunda işlevsel kullanmasını amaçlayan “Practice” bölümde dil kullanımında önemli yeri olan telaffuza da yer verilmektedir. “Pronunciation” adı altında ele alınan düzenli fiillerin geçmiş zamandaki telaffuzu iki etkinlikle öğrenene verilmektedir. Birinci etkinlikte geçmiş zamanda kullanımında sonu “t”, “d” ve “ıd” sesiyle biten üç düzenli fiil verilmekte ve öğrenenden bu fiillerin telaffuzlarını dinleyerek tekrar etmesi istenmektedir. İkinci etkinlikte ise yine bu üç farklı telaffuza ait bir tablo verilmekte ve öğrenenden dinlediği fiilleri telaffuzlarına göre tabloda uygun yerlere yazması istenmektedir. Böylece düzenli fiillerin geçmiş zamanda kullanımının öğretimi sona erdirilmekte ve düzensiz fiillerin geçmiş zamanda kullanımının öğretilmesine geçilmektedir.

Pronunciation		
1. T 7.6 Listen to three different pronunciation of –ed.		
/t/	/d/	/ıd/
<i>Worked</i>	<i>Lived</i>	<i>started</i>
2. T7.7 Listen and write the Past Simple verbs on the chart.		
/t/	/d/	/ıd/

(Soars, Wheeldon 2010: 54)

4.2.2.2. Düzensiz Fiillerin (Irregular Verb) Öğretimi

“THE YEAR I WAS BORN” üst başlığıyla, “Irregular verb” alt başlığıyla düzensiz fiillerin geçmiş zamanda kullanımı öğretimine başlanmaktadır. Birinci etkinlikte bir dikdörtgen tablo içinde on üç tane fiil verilmekte ve öğrenenden kitabın 158. sayfasındaki listeye bakarak verilen fiillerin ikinci hallerinin yazılması istenmektedir.

THE YEAR I WAS BORN

Irregular verb

1. Look at the list of irregular verb on p 158. Write the Past Simple form of the verb in the box. Which one isn't irregular?

<i>Be</i> ____	<i>begin</i> ____	<i>come</i> ____	<i>get</i> ____	<i>sing</i> ____
<i>Leave</i> ____	<i>have</i> ____	<i>die</i> ____	<i>become</i> ____	
<i>Win</i> ____	<i>make</i> ____	<i>buy</i> ____	<i>sell</i> ____	

(Soars, Wheeldon 2010: 54)

İkinci etkinlikte öğrenenden birinci etkinlikte verilen fiillerin geçmiş zamanda kullanımlarını dinleyip tekrar etmesi istenmektedir. Böylece bir etkinlik içinde hem dil bilgisi hem dinleme hem de konuşma becerilerine yer verilmektedir. Dinleme becerisine yer verilmesi açıklık ilkesinin benimsendiğini göstermektedir.

1. T 7.8 Listen and repeat the Past Simple forms.

(Soars, Wheeldon 2010: 54)

Üçüncü etkinlikte geçmiş zaman cümleleriyle oluşturulmuş bir metne yer verilmektedir. Metinde James adlı kişinin doğduğu yıl olan 1984 yılında politikada, sporda, bilimde ve müzikteki önemli gelişmeler anlatılmaktadır. Öğrenenden parçada verilmeyen düzensiz fiilleri parçayı dinleyerek yazması istenmektedir. Hedef kitlenin yaş grubu göz önüne alındığında 1984 yılındaki gelişmelerin metne konu edilmesi ve metnin görsellerle desteklenmesi yakından uzağa ve açıklık ilkelerinin benimsendiğini göstermektedir. Ayrıca öğrenen tarafından bilinen politika, spor, müzik gibi alanlarda yaşanan önemli gelişmelerden yola çıkılarak bilinmeyen düzensiz fiillerin geçmiş zamanda kullanımının öğretilmesi yoluna gidilmesi bize bilinenden bilinmeyene bir yol izlendiğini göstermektedir.

3. T 7.9 James was born in 1984. Listen to his conversation with his parents and complete the sentences. Then listen again and check.

1984

...the year I was born

James was born on 24 January, 1984 in Hong Kong. His parents _____ Hong Kong that year and _____ back to Britain. His father _____ a job in London.

POLITICS

In Britain, Margaret Thatcher _____ Europe's first woman prime minister. US President Ronald Reagan _____ another four years in the White House. The Soviet leader Yuri Andropov _____ after only a year as leader.

SPORTS

American athlete Carl Lewis _____ four gold medals at the Los Angeles Olympics. The Soviet Union didn't go to the Olympics that year Tiger Woods _____ junior golf champion at the ages of eight.

SCIENCE

Apple Macintosh _____ a new personal computer and millions of people _____ one.

MUSIC

Michael Jackson's *Thriller* _____ 43 million albums. Madonna _____ *Holiday*. And Paul McCartney, Tina Turner and David Bowie all _____ hit records that year.

(Soars, Wheeldon 2010: 54)

Dördüncü etkinlikte düzensiz fiillerin soru cümlelerinde kullanımının öğretimi amaçlanmaktadır. Öğrenenden metinle ilgili yardımcı fiilleri eksik olarak verilmiş soruların tamamlanarak diğer bir öğrenene sorması ve onun da soruları cevaplaması istenmektedir. Fiillerin verilip sadece yardımcı fiillerin verilmemesi öğrenene düzensiz fiillerin soru cümlelerinde birinci hallerinde kullanıldığını, değişmediğini göstermektedir.

4. Work with a partner. Ask and answer questions about the year James was born.

1. When/James and his parents leave Hong Kong?

2. Where/his father get a job?

3. How many medals/Carl Lewis win?

4. What / Apple Macintosh make?

5. Which song / Madonna sing?

6. How many albums / Michael Jackson's Thriller sell?

(Soars, Wheeldon 2010: 55)

Beşinci etkinlikte öğrenenden doğduğu yılda meydana gelen önemli gelişmeleri not etmesi ve sınıfa anlatması istenmektedir. Bu etkinlikte yakından uzağa ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

5. Make notes about the year you were born. Write about it. Tell the class.

(Soars, Wheeldon 2010: 55)

Beşinci etkinlikten sonra öğrenilenlerin işlevsel olarak kullanılmasını amaçlayan "Practice" bölümüne yer verilmektedir. Bölümün birinci etkinliğinde öğrenenden tarihte yaşanan önemli olayların listesini yapması, daha sonra kurduğu gruba verilen örnek soru cümleleri doğrultusunda listesini yaptığı olayların ne zaman gerçekleştiğini

sorması istenmektedir. Yakından uzağa ve öğrenciye göre ilkelerinin benimsendiği görülmektedir.

PRACTICE

When did it happen?

1. Work in groups. Think of important events in history. When did they happen?

Make a list, then make questions to ask the other groups.

When did the first person walk on the moon?

*When did the Second
World War begin / end?*

(Soars, Wheeldon 2010: 55)

Bu etkinlikten sonra tablo halinde geçmiş zaman zarfları bilgisi verilmektedir. Bu bilgiyle öğrenilen geçmiş zaman yapısının hangi zaman dilimlerini kapsadığı öğretilmektedir. Öğrenme zamanını kısalttığı için ekonomiklik ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

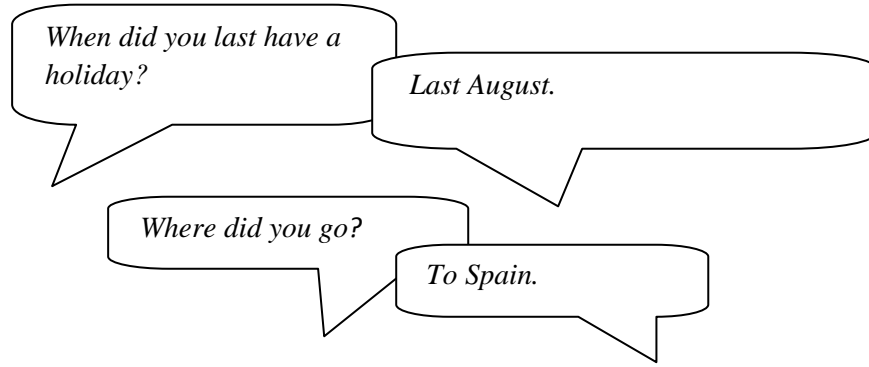
What did you do?

	<i>Night</i>	
	<i>Monday</i>	<i>Morning x last afternoon</i>
<i>Last</i>	<i>Week</i>	<i>Afternoon x last evening</i>
	<i>yesterday</i>	<i>evening</i>
	<i>year</i>	

(Soars, Wheeldon 2010: 55)

İkinci etkinlikte öğrenenden etkinlik öncesi verilen zaman zarflarının verilen örnek soru kalıpları ve fiiller doğrultusunda başka bir arkadaşına sorarak kullanması, daha sonra öğrendiklerini anlatması istenmektedir. Böylece öğrenene bu etkinliğe kadar geçmiş zamana ait öğrendiği tüm cümle kalıplarını, zaman zarflarını ve fiilleri işlevsel olarak yönlendirmeler doğrultusunda kullanabilme fırsatı verilmektedir. Öğrenciye görelilik ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

2. *Work with a partner. Ask and answer questions with When did you last...? Ask another question for more information.*

- *Have a holiday*
- *take a photograph*
- *write an email*
- *Watch a DVD*
- *go to a party*
- *get a present*
- *Go shopping*
- *talk on a mobile*
- *eat in a restaurant*

Tell the class some things you learned about your partner.

Yukio had a holiday last August and she went to Italy.

(Soars, Wheeldon 2010: 55)

Üçüncü etkinlikte geçmiş zamanda kurulmuş sekiz farklı olumlu ve soru cümlesi verilmektedir. Verilen her cümle doğru ve yanlış olmak üzere iki farklı şekilde verilmekte ve öğrenenden doğru cümlenin işaretlenmesi istenmektedir. Bu etkinlikle öğrenenin doğru cümle kurabilmesinin yanında yanlış kurulan cümleyi de fark etmesi amaçlanmaktadır. Bu sayede öğrenenin konuyla ilgili yapabileceği yanlışları fark etmesi ve doğruyu pekiştirmesi sağlanmaktadır.

Check it

3. Tick the correct sentence.

1. ... *He bought some new shoes.*

... *He buyed some new shoes.*

2. ... *Where did you go yesterday?*

... *Where you went yesterday**

3. ... *You see Jane last week?*

... *Did you see Jane last week?*

4. ... *Did she get the job?*

... *Did she got the job?*

5. ... *I went out yesterday evening.*

... *I went out last evening.*

6. ... *He studied French at school.*

... *He studyed French at school.*

7. ... *What had you for breakfast?*

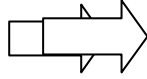
... *What did you have for breakfast?*

8. ... *I was in New York the last week.*

... *I was in New York last week.*

(Soars, Wheeldon 2010: 55)

Üçüncü etkinlikten sonra öğrenen kitabın 118. sayfasına yönlendirilmektedir.

WRITING Describing a holiday p118

118. sayfaya bakıldığında birbirini tamamlayan beş etkinlik görülmektedir. Birinci etkinlikte dört sütundan oluşan bir tablo bulunmaktadır. Birinci sütunda soru cümlelerinin oluşturulacağı soru kelimeleri ve fiiller, ikinci ve üçüncü sütunda Robert ve Daniella'nın soru sütunundaki sorulara verdiği cevaplar verilmektedir. Son sütunda ise öğrenenden aynı sorulara kendi cevaplarını yazması istenmektedir. Bu etkinlikte bilinenden bilinmeyene ve öğrenene görelilik ilkelerinin benimsendiği görülmektedir. Ayrıca öğrenenin kendi tatilinin anlatılması da yakından uzağa ilkesinin benimsendiğini göstermektedir.

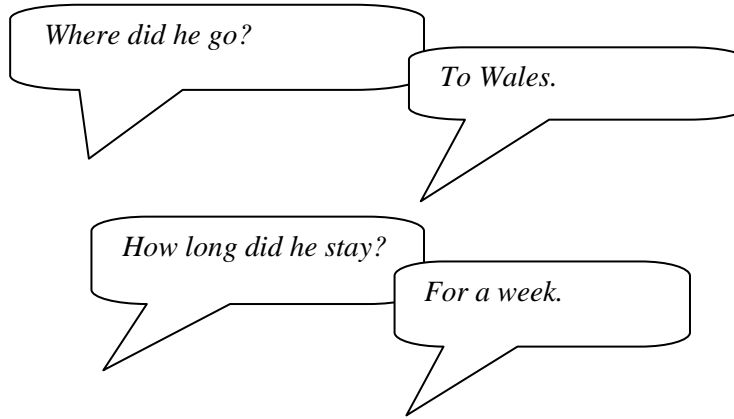
1. Read the information about Robert and Daniella. Make notes about your last holiday.

<i>Questions</i>	<i>Robert</i>	<i>Daniella</i>	<i>Me</i>
<i>Where/go?</i>	<i>Wales</i>	<i>Japan</i>	
<i>When/go?</i>	<i>Last June</i>	<i>Last October</i>	
<i>How long/stay?</i>	<i>A week</i>	<i>Three weeks</i>	
<i>How/travel?</i>	<i>Train</i>	<i>Plane</i>	
<i>Where/stay?</i>	<i>A bed and breakfast</i>	<i>With friends</i>	
<i>What/do?</i>	<i>Went walking in the countryside</i>	<i>Visited Tokyo and Kyoto</i>	
<i>What/see?</i>	<i>Some beautiful mountains and rivers; not any people!</i>	<i>Some beautiful temples; not Mount Fuji</i>	
<i>Enjoy the holiday?</i>	<i>Yes</i>	<i>yes</i>	

(Soars, Wheeldon 2010: 118)

İkinci etkinlikte verilen soru ve cevap kalıplarından yararlanılarak öğrenenden partneriyle Robert'ın tatiliyle ilgili konuşması istenmektedir. Daha önce verilen bilgilerden yararlanılması dolayısıyla bilinenden bilinmeyene, görme ve işitme duyularına hitap edilmesi dolayısıyla açıklık ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

2. Ask and answer the questions about Robert with a partner.

(Soars, Wheeldon 2010: 118)

Üçüncü etkinlikte soru kelimeleri verilen soruların tamamlanması ve Danielle'nın bilgilerine göre sorulara cevaplar verilmesi istenmektedir. Bilinenden bilinmeyene ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

1. Where did _____? To Japan. _____
2. When _____? _____
3. How long _____? _____
4. How _____? _____
5. Where _____? _____
6. What _____? _____
7. What _____? _____
8. Did _____? _____

(Soars, Wheeldon 2010: 118)

Dördüncü etkinlikte Daniella'nın tatili paragraf halinde verilmektedir. Metinde geçen fiiller ilk halleriyle ve parantez içinde verilmektedir. Öğrenenden boşluklara fiillerin ikinci hallerini yazması istenmektedir. Daha önce verilen bilgilerin kullanılması dolayısıyla bilinenden bilinmeyene ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

4. Read about Daniella's holiday. Put the verbs in the Past Simple.

My exciting holiday

Last October I (1)____(have) a very exciting holiday. I (2)____(go) to Japan for three weeks to stay with friends. I (3)____(travel) by plane. It (4) ____ (be) a long journey but fortunately my friends (5) ____ (meet) me at the airport and (6) ____ (drive) me straight to their house near Tokyo. I (7) ____ (stay) with my friends for the first week. In the second week I (8) ____ (visit) Tokyo and then in the third week I (9) ____ (take) the train to Kyoto where I (10) ____ (see) some beautiful temples and gardens. I (11) ____ (enjoy) the holiday very much indeed but I (12) ____ (not see) Mount Fuji. Next time I want to climb it with my friends.

(Soars, Wheeldon 2010: 118)

Beşinci etkinlikte ise öğrenenden partnerine kendi tatilini anlatması ve daha sonra anlattıklarını yazması istenmektedir. Bu etkinlikte bilinenden bilinmeyene ve yakından uzağa ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

5. Talk to a partner about your last holiday. Then write about it.

(Soars, Wheeldon 2010: 118)

“Practice” bölümünden sonra “Reading and Speakin” bölümü yer almaktadır. Bu bölümde düzenli ve düzensiz fiillerin öğretimine okuma ve konuşma dil becerileri çerçevesinde karışık olarak yer verilmektedir. Bölümün birinci etkinliğinde içinde isimlerin, fiillerin ve sıfatların bulunduğu üç dikdörtgen verilmektedir. Öğrenenden verilen kelimeleri, çevirmesi istenmektedir. Öğrenenin kelime hazinesini zenginleştirmeyi amaçlayan bir etkinliktir.

READING AND SPEAKING

Two famous firsts

1. Translate these words.

Noun	Verbs	Adjectives
<i>Airshow</i>	<i>Break a record</i>	<i>Excellent</i>
<i>Fighter jet</i>	<i>Travel</i>	<i>Dangerous</i>
<i>Flight</i>	<i>Disappear</i>	<i>Secret</i>
<i>Experiences</i>		

(Soars, Wheeldon 2010: 56)

İkinci etkinlikte öğrenenden Atlantik’i geçen ilk kadın pilotun ve uzaya çıkan ilk astronotun biyografilerine bakarak “Amelia Mary Earhart was the first ...” ve “Yuri Gagarin was the first...” cümlelerinin tamamlanması istenmektedir. Böylece verilen okuma metninin içeriği sezdirilerek metne geçiş yapılmakta, bu yapılırken de geçmiş zaman bilgilerinden yararlanılmaktadır. Metnin konusu bakımından yakından uzağa ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

2. Look at the texts and complete these sentences.

Amelia Mary Earhart was the first _____

Yuri Gagarin was the first _____

(Soars, Wheeldon 2010: 56)

Üçüncü etkinlikte iki grup oluşturulması A grubunun Amelia Mary Earhart'ın; B grubunun ise Yuri Gagarin'in biyografisini okuması istenmektedir. Geçmiş zaman cümleleriyle kurulan metinlerde daha önce öğrenilen geçmiş zaman konusunun okuma becerisiyle pekiştirilmesi sağlanmaktadır.

3. Work in two groups.

Groups A *Read about Amelia Earhart.*

Groups B *Read about Yuri Gagarin.*

Two famous firsts

Amelia Mary Earhart AMERICAN (1897-1937)

The first woman to fly across the Atlantic

Her early years

Amelia was born in her grandparents' house in Kansas. Her parents didn't have any Money, but her grandparents were rich and sent her to the best schools. At 20 she decided to study nursing and worked in a hospital in World War I. When she was 23, she visited an airshow and went up in plane. At that moment, she knew that she wanted to be pilot.

What she did

In 1920 flying was dangerous and people didn't think it was an activity for women. But Amelia had flying lessons, and a year later, she broke her first record – she flew up to 14,000 feet. She married at 34, but never had children. The next year she became the first woman (and the second person) to fly alone across the Atlantic. She was now famous, and she travelled around the world to talk about her experiences. And in 1935, when she was 38, she she became the first person to fly alone across the Pacific.

Her last flight

When she was nearly 40, Amelia wanted to be the first woman to fly around the world. She began the 29,000 mile flight in Miami on June 1937. on 2 July she was nearly at the end of her journey, when she and her plane disappeared near Howland Island in the Pacific Ocean.

Yuri Gagarin RUSSIAN (1934-1968)

The first man in space

His early years

Yuri was born on a farm and his family was very poor. As a boy in Worl War II, he saw his first plane- a Russian fighter jet. At that moment, he knew taht he wanted to be a pilot. He studied hard so that he cold join a flying club. His teachers thought he was a natural pilot and told him to join the Russian Air Force.

What he did

He became an excellent pilot. And he was now a husband and father. But when the first Russian satellite went into space, he wanted to become an astronaut. After two years of secret training, the doctors chose Yuri because he was the best in all the tests. On 12 April 1961, when he was 27, he finally went into space. It was very dangerous, because the doctors didn't know if Yuri could survive the journey. when he came back to Earth he was famous, and he travelled around the world to talk about his experiences.

His last flight

He wanted to go into space again, so in 1967 he began training for his next space flight. He was also a test pilot for new Air Force aeroplanes. But the next year he died when his fighter jet crashed on a test flight. He was only 34.

(Soars, Wheeldon 2010: 56)

Dördüncü etkinlikte “She/he” şeklinde iki özneli yargılar verilmekte ve öğrenenden bir önceki etkinlikte dahil olduğu gruba göre okuduğu metin için yargıları doğru ve yanlış olarak değerlendirmesi istenmektedir. Verilen yargılara baktığımızda geçmiş zaman kalıplarıyla kurulmuş yargılar olduğu görülmektedir. Öğrenenin okuduğu metinle ilgili çıkarılan geçmiş zaman kalıbıyla kurulan yargıları anlayıp bununla ilgili karara varması üst düzey bir beceridir.

4. Are the sentences true or false about your person?

Correct the false sentences .

1. He/She came from a rich family.

2. He/She had a short but exciting life.

3. He/She fought in a World War.

4. He/She wanted to be a pilot when he/she was a child.

5. *He/She flew fighter jets.*

6. *He/She married, but didn't have any children.*

7. *He/She travelled to Europe to talk about his/her experiences.*

8. *He /She died in plane crash.*

(Soars, Wheeldon 2010: 56)

Beşinci etkinlikte öğrenenden kendine diğer gruptan bir eş bulması istenmekte ve biyografisi konu edilen iki kişinin karşılaştırılması istenmektedir. Bu etkinlik de yine üst düzey anlama ve dili kullanma becerisi gerektirmektedir. Öğrenilen geçmiş zaman kalıplarının pekiştirilmesini sağlamaktadır.

5. *Find a partner from the other group. Compare Amelia Earhart and Yuri Gagarin, using your answer them with your partner.*

(Soars, Wheeldon 2010: 56)

Altıncı etkinlikte biyografisi verilen iki kişi ile ilgili yardımcı fiilleri eksik verilmiş soru kalıplarının doldurularak karşı gruptan diğer bir öğrenene sorulması istenmektedir. Bu etkinlikle hem daha önce öğrenilen geçmiş zamanda soru kalıpları tekrar edilirken hem de yine geçmiş zaman cümleleriyle oluşturulan metinden yargılar çıkarılmaktadır.

6. Complete the questions about the other person. Then ask and answer them with your partner.

About Amelia Earhart

1. Where ...she born?
2. What ...she study first?
3. When ...she first ... up in plane?
4. When ...she ...her first record?
5. ...she marry? ... she ...any children?
6. What ...she do in 1935?
7. Where ... her plane disappear?

About Yuri Gagarin

8. Where ... he born?
9. When ...he see his first plane?
10. Why ...he ...the Russian Air Force?
11. Why ...the doctors choose Yuri to be an astronaut?
12. What...he do in 1961?
13. Why ...he ...around the world?
14. How ...he die?

(Soars, Wheeldon 2010: 56)

“Reading and Speaking” bölümü son olarak öğrenenden tarihe adını yazdırmış ünlü kişilerin yaptıklarının anlatılmasının istenmesiyle bitmektedir. Bu etkinlik de üst düzey beceri gerektiren ve yakından uzağa ilkesiyle birlikte öğrenciye görelilik ilkelerinin benimsendiği bir etkinliktir.

What do you think?

Name some famous people from history. What did they do?

(Soars, Wheeldon 2010: 56)

“Reading and Speaking” bölümünün ardından “Vocabulary And Listening” bölümü gelmektedir. Bölümün amacı başlıktan da anlaşıldığı gibi öğrenene dinleme becerisinden de yararlanarak yeni kelimeler öğretmektir. Bu amaca ulaşılırken daha önce öğrenilen geniş ve geçmiş zaman bilgisinden yararlanılmaktadır. Bölümün birinci etkinliğinde A ve B olmak üzere iki sütunda fiiller ve isimler verilmekte ve öğrenenden uygun fiil ve isimleri eşleştirmesi istenmektedir. Bunun ardından biri geniş zamanda biri de geçmiş zamanda sütunlarda bulunan kelimelerden yararlanılarak iki örnek soru kalıbı ve cevabı verilmekte, öğrenenden bu kalıpları ve yukarıda verilen kelimeleri kullanarak yeni soru ve cevaplar türetmesi istenmektedir. Bu sayede yeni öğrenilenlerle eski öğrenilenler kaynaştırılarak öğrenilenler işlevsel hale getirilmektedir. Aynı zamanda dinleme becerisinden yararlanıldığı için açıklık ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

Bölümün ikinci etkinliği edatların öğretimine yönelik bir etkinliktir ve burada da geniş ve geçmiş zaman bilgilerinden yararlanılarak bilinenden bilinmeyene bir yol izlenmektedir. Edatların öğretimi için edatları eksik olarak verilmiş on cümlenin dördü geçmiş zaman kalıbıyla kurulmaktadır. Diğer etkinlikte olduğu gibi bu etkinlikte de bilinen geniş ve geçmiş zaman konusundan bilinmeyen edatlar konusunun öğretimi amaçlanmaktadır. Böylece yeni bilgiler eski bilgilerin üstüne yapılandırılmaktadır. Bu etkinlikle geçmiş zaman kalıbı kullanılarak kurulan cümleler sonlanmaktadır.

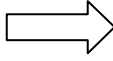
Geçmiş zaman öğretiminin amaçlandığı diğer ünite sekizinci ünedir. “A date to remember” üst başlığıyla başlayan ünitenin “Starter” bölümünde “eat, drink, watch...” gibi düzenli ve düzensiz fiiller verilmekte ve öğrenene bu fiillerin geçmiş zamanda kullanımı sorulmaktadır. “Starter” bölümünün ardından “FAMOUS INVENTIONS” üst başlığıyla, “Past Simple negatives-ago” alt başlığıyla yeni bir bölüme başlanmaktadır.

A date to remember

Past Simple 2 – negatives – ago • Spelling and silent letters • Special occasions

(Soars, Wheeldon 2010: 60)

Bölümün birinci etkinliğinde öğrenenden görselleriyle birlikte verilen isimlerin önüne “Starter” bölümünde verilen fiillerin birinci hallerinin yazılması istenmektedir. Bu etkinlikte geçmiş zaman konusuna henüz geçilmediği, daha önce öğrenilen geniş zaman konusundan yararlanılarak fiillerin kullanımının öğretiminin amaçlandığı görülmektedir. Ayrıca fotoğraftaki somut nesnelere yararlanılarak soyut fiil kullanımına gidilme somuttan soyuta ilkesinin benimsendiğini göstermektedir. Starter bölümü ve birinci etkinlik aşağıdaki gibidir:

Starter *What is the Past Simple of these verbs? Most of them are irregular*

Eat drink drive fly listen to make ride take watch wear

FAMOUS INVENTIONS

Past Simple negatives – ago

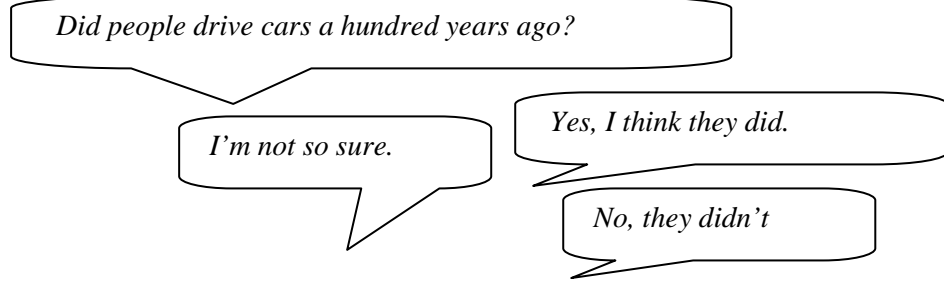
1. Match the verbs from the Starter with the photos.

(Soars, Wheeldon 2010: 60)

İkinci etkinlikte yine görsellerden faydalanılarak geçmiş zaman öğretimine geçildiği görülmektedir. Etkinlikte öğrenene görsellerde verilen kola, telefon, uçak gibi icatların yüz yıl öncesi sorulmakta ve öğrenenden bir grup oluşturularak konuyla ilgili diğer bir öğrenene sorular sorması ve kısa cevaplar vermesi istenmektedir. Yanlış uygulama ve öğrenmenin önüne geçmek için öğrenene “Did people drive cars a hundred years ago?”, “Yes, I think they did.”, No, they didn’t” gibi örnek soru ve cevap kalıpları verilmektedir. Aynı zamanda bölümün amacı olan geçmiş zamanda olumsuz cümle kalıplarının öğretimine de daha önce öğrenilen geçmiş zamanın olumlu cümle ve soru cümlesi kalıplarından yararlanılarak geçildiği, yani eski bilgilerle yeni bilgilerin yapılandırıldığı görülmektedir. Amaca ulaşılırken grup çalışmasının yapılmasının istenmesi öğrenciye görelilik ilkesinin, bilinen konulardan yola çıkıldığı için yakından

uzağa ilkesinin ve görsellere yer verildiği için açıklık ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

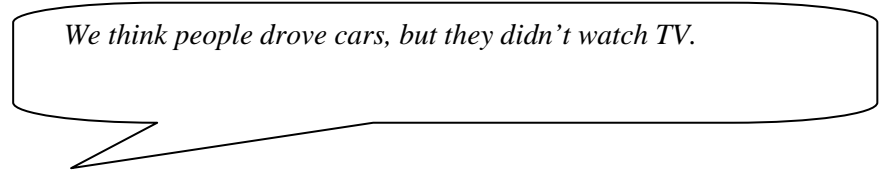
2. *Work in groups. What year was it a hundred years ago? Ask and answer questions about the things in the photos. What did people do? What didn't they do?*

(Soars, Wheeldon 2010: 60)

Üçüncü etkinlikte öğrenenden ikinci etkinlikte konuşulanlardan yola çıkarak iki grubun görsellerle ilgili düşüncelerini karşılaştırması istenmektedir. Yine yanlış öğrenmenin önüne geçilmek için “We think people drove cars, but they didn't watch TV.” şeklinde kurulması istenen cümle kalıbı örnek olarak verilmektedir

3. *Tell the class the things you think people did and didn't do.*

(Soars, Wheeldon 2010: 60)

Dördüncü etkinlikte öğrenende yine görsellerden yararlanarak diğer bir öğrenenle görsellerdeki icatların ne zaman icat edildiği konusunda diyalog kurması istenmektedir. Bunu yaparken öğrenen yardım alması için kitabın 149. ve 150. sayfalarına yönlendirilmektedir. Bu etkinlikle bir yandan geçmiş zaman kalıplarının kullanımı sağlanırken bir yandan da öğrenenin genel kültür bilgisine katkı sağlanmaktadır. Görsellerden yararlanıldığı için açıklık ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

Getting information

4. *When were the things in the photos invented? Ask and answer with a partner.*

Student A *Go to p149*

Student B *Go to p 150*

A *When were cars invented?*

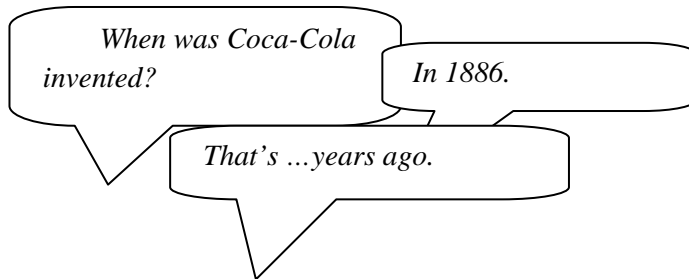
B *In ...*

A *That's ... years ago.*

(Soars, Wheeldon 2010: 60)

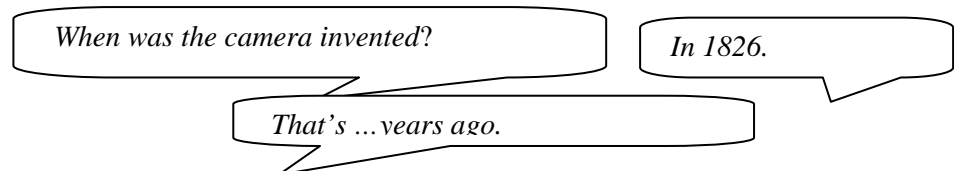
Famous inventions

When were things invented? With a partner, ask and answer questions.

1. Coca-Cola was invented in _____
2. The camera was invented in 1826
3. The record player was invented in _____
4. The first plane was invented in 1903
5. Jeans were invented in _____
6. Hamburgers were invented in _____
7. Cars were Invented in _____
8. The telephone was invented in 1876
9. The television was invented in _____
10. Bicycles were invented in about 1840 (Soars, Wheeldon 2010: 149)

When were things invented? With a partner, ask and answer questions.

1. Coca-Cola was invented in 1886.
2. The camera was invented in _____.
3. The record player was invented in 1878.
4. The first plane was invented in _____.
5. Jeans were invented in 1873.
6. Hamburgers were invented in _____.
7. Cars were invented in 1893.
8. The telephone was invented in _____.
9. The television was invented in 1926.
10. Bicycles were invented in about _____

(Soars, Wheeldon 2010: 150)

Dördüncü etkinlikten sonra eski bilgilerle yeni bilgilerin yapılandırılarak genel tekrarın yapılmasını amaçlayan “Grammar Spot” bölümünü görmekteyiz. Bölümde iki etkinlik görmekteyiz. Birinci etkinlikte tablo şeklinde geniş zamanın olumlu, olumsuz ve soru kalıplarında altı cümle verilmektedir. Öğrenenden verilen cümleleri aynı cümle kalıbında geçmiş zamanda yazması istenmektedir. Bu sayede geniş ve geçmiş zaman bilgileri tekrar edilirken bilgiler arası yapılandırma sağlanmaktadır.

Bölümün ikinci etkinliğinde “The year 2000 was ... years ago” ve “The year 1984 was ... years ago.” olmak üzere iki cümle verilmekte ve öğrenenden içinde bulunduğu yıla göre bir matematik hesabı yaparak cümleleri uygun şekilde doldurması istenmektedir. Yakından uzağa ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

GRAMMAR SPOT

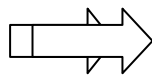
1. Write the Past Simple forms.

Present Simple	Past Simple
<i>I live in London.</i>	<i>I lived in London.</i>
<i>He lives in London.</i>	
<i>Do you live in London?</i>	
<i>I don't live in London.</i>	
<i>Does she live in London?</i>	
<i>He doesn't live in London.</i>	

2. Complete these sentences.

The year 2000 was _____ years ago.

The year 1984 was _____ years ago.

Grammar Reference 8.1 and 8.2 p142

(Soars, Wheeldon 2010: 61)

Bölümün son kısmında öğrenen kitabın 142. sayfasına yönlendirilmektedir. Burada geçmiş zamanlı cümlelerin olumsuz kalıplarının ve geçmiş zaman zarflarının kullanımı “Prepositions” bilgisiyle birlikte verilmektedir. Öğrenme süresi kısaltılmaya çalışıldığı için ekonomiklik ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

8.1 Past Simple

Negative

Negative in the Past Simple are the same in all persons.

<i>I/He/She</i>		<i>go out</i>	
<i>We/You/They</i>	<i>didn't</i>	<i>see Tom</i>	<i>last night.</i>

Ago

<i>I went to the USA</i>	<i>ten years/two weeks/a month</i>	<i>ago.</i>
--------------------------	------------------------------------	-------------

8.2 Time expressions

<i>in</i>	<i>the twentieth century/ 1924 / the 1990s.</i>
<i>On</i>	<i>10 October/ Christmas Day/Saturday/Sunday evening.</i>
<i>At</i>	<i>Seven o'clock/weekends/night.</i>

(Soars, Wheeldon 2010: 142)

4.2.2.3. Zaman Zarflarının (Time expressions) Öğretimi

Düzenli ve düzensiz fiillerin öğretiminin ardından “Practice” bölümüyle birlikte zaman zarflarının öğretime geçilmektedir. Zaman zarflarının öğretimi esnasında daha önce öğrenilen geçmiş zaman cümle yapıları, düzenli ve düzensiz fiiller konularından da yararlanılmaktadır. Bölümün birinci etkinliği “Prepositions” ve zaman zarflarının kullanımını öğretmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda geçmiş zaman bilgisinden yararlanılmamaktadır.

PRACTICE

Time expressions

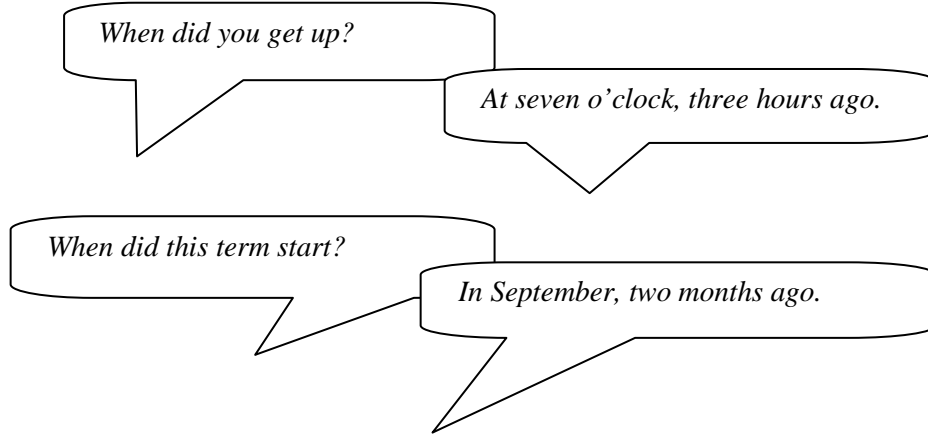
1. Make correct time expressions.

	_____ <i>seven o'clock</i>	_____ <i>the morning</i>
	_____ <i>Saturday</i>	_____ <i>Sunday evening</i>
<i>In</i>	_____ <i>night</i>	_____ <i>September</i>
<i>On</i>	_____ <i>2002</i>	_____ <i>weekends</i>
<i>At</i>	_____ <i>summer</i>	_____ <i>the teh nineteenth centruy</i>

(Soars, Wheeldon 2010: 61)

İkinci etkinlikte öğrenenden diğer bir öğrenene “When” soru zarfını kullanarak geçmiş zaman soru kalıbı cümlesinde soru sorması, diğer öğrenenin de “ago” zaman zarfını kullanarak cevap vermesi istenmektedir. Öğreneni yönlendirmek amacıyla örnek diyalog ve diyalogun devamında kullanılacak anahtar kelimeler verilmektedir. Bu etkinlikle daha önce öğrenilen geçmiş zaman cümle kalıplarıyla yeni öğrenilen zaman zarfları yapılandırılmaktadır. Yani bilinenden bilinmeyene gidilmektedir.

2. Work with a partner. Ask and answer questions with *When...?* Use a time expression and *ago* in the answer.

When did...?

- *you get up*
- *you have breakfast*
- *you arrive at school*
- *you start learning English*
- *you start at this school*
- *this term start*
- *you last use a computer*
- *you learn to ride a bicycle*
- *your parents get married*
- *you last have a coffee break*

(Soars, Wheeldon 2010: 62)

Üçüncü etkinlikte öğrenenden yine geçmiş zaman cümle kalıplarını ve zaman zarflarını kullanarak bir gününü anlaması istenmektedir. Böylece öğrenciye görelilik ve yakından uzağa ilkelerinin benimsendiği görülmektedir.

3. Tell the class about your day so far. Begin like this.

I got up at seven o'clock and had breakfast. I left the house at...

(Soars, Wheeldon 2010: 61)

Üçüncü etkinliğin ardından yine bir “Practice” bölümü görülmektedir. Bu “Practice” bölümü okuma metinleriyle desteklenmektedir. Bölümün birinci etkinliğinde öğrenene görselleriyle birlikte verilen ve metinde hakkında bilgi verilen icatların neler olduğu sorulmaktadır. Bu etkinlikle verilen metinlerin konusuyla ilgili öğrenenin ön bilgi sahibi olması amaçlanmaktadır. Görsellerle desteklemesi bakımından açıklık ilkesinin, bilinen icatların görsellerinin kullanılması bakımından ise yakından uzağa ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

PRACTICE

Three inventions

1. Look at the texts. What are the three inventions?

The photograph

LOUIS DAGUERRE FROM FRANCE

Louis Daguerre was a partner for he French opera. But he wanted to make a new type of Picture. He make a new type of picture. He started his experiments in the 1920s. Twelve years later he invented the photograph. He sold his idea to the Frech goverment gave it to the world. Daguerre called the first photograps ‘daguerreotypes.’ They became popular very fast. By 1940, there were 70 daguerreotype studios in New York City.

The windscreen wiper

MARY ANDERSON FROM THE USA

MARY Anderson often visited New York City by car. In winter she noticed that when it rained or snowed, drivers got out of their cars all the time to clean their Windows. In 1893 she began designing something to clean the Windows from inside the car. People, especially men, laguhed at her idea. But they didn't laugh for long. She invented the windscreen wiper in 1925. and by 1960 all American cars had them

The bicyle

KIRKPATRICK MACMILLIAN FROM SCOTLAND

Long ago in 1540, Leonardo da Vinci drew a design fort he modern bicyle. But the first person to make a bicyle was Kirkpatrick Mcmillian in 1789. He lived in Scotland, so people didn't hear about his invention for a long time. Twenty years later, another bicyle came from France. In 1825 the bike became cheap and everyone could have one. Now people, especially women, could travel to the next town. It helped them find someone to marry!

(Soars, Wheeldon 2010: 62)

İkinci etkinlikte öğrenenden okuma metinlerini dinlemesi ve yazılı olan metinle karşılaştırarak yanlışları bulup verilen örnek cümlede olduğu gibi yazması istenmektedir. Öğrenenden yaptığı karşılaştırma sonucu yazması istenen cümleler geçmiş zamanda hem olumlu hem olumsuz cümlelerdir. Dolayısıyla bu etkinlik dil bilgisi becerisinin yanında okuma, dinleme ve anlama becerilerine de hitap etmektedir. Dinleme becerisinin yer verilmesi bakımından açıklık ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

2. T 8.1 The dates in the texts are all incorrect. Read and listen, and correct the dates.

Daguerre didn't start his experiments in the 1920s. He started them in the 1820s.

(Soars, Wheeldon 2010: 62)

Üçüncü etkinlikte okuma metinleriyle ilgili altı tane olumlu cümle verilmekte ve öğrenenden bu cümleleri olumsuz hale getirmeleri, ardından konuyla ilgili doğru bilgiyi içeren cümleyi yazması istenmektedir. Bu işlem bittikten sonra da tekrar metnin dinlenerek yapılanların kontrol edilmesi istenmektedir. Bu etkinlik de birçok beceriyi kapsayan geniş çaplı bir etkinliktir. Dinleme becerisine yer verilmesi bakımından açıklık ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

3. *Make these sentences negative. Then give the correct answers.*

1. *Daguerre invented the bicycle.*

He didn't invent the bicycle.

He invented the photograph.

2. *Daguerre gave his idea to the French government.*

3. *Mary Anderson lived in New York City.*

4. *All cars had windscreen wipers by 1916.*

5. *Leonardo Da Vinci made the first bicycle.*

6. *Kirkpatrick Macmillian came from France.*

T 8.2 Listen and check. Practice the stress and intonation.

(Soars, Wheeldon 2010: 62)

Dördüncü etkinlik öğrenilenlerin üst düzeyde kullanılmasına yönelik bir etkinliktir. Bu etkinlikte öğrenenden metinle yanlış bilgiler içeren cümleler yazması ve diğer bir öğrenenin bu yanlışları düzeltmesi istenmektedir. Öğrenciye görelilik ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

4. *Work with a partner. Make more incorrect sentences about the texts.*

Give them to a partner to correct.

(Soars, Wheeldon 2010: 62)

Beşinci etkinlikte verilen diyalogların öğrenen tarafından okunması, dinlenmesi ve tekrar edilmesi istenmektedir. Diyalogda Napolyon ve Marco Polo gibi isimlerin bilinmeyen yönleri anlatılarak dikkat çekicilik artırılmaya çalışılmaktadır. Dinleme becerisine yer verilmesi yönünden açıklık ilkesinin, herkes tarafından bilinen karakterlere yer verilmesi bakımından yakından uzağa ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

Did you know that?

4. T 8.3 *Read and listen to the conversations. Then listen and repeat.*

C *Did you know that Napoleon was afraid of cats?*

D *He wasn't! I don't believe it!*

C *Well, it's true!*

(Soars, Wheeldon 2010: 62)

Altuncu etkinlik yine iki öğrenenle yapılacak bir etkinliktir. Birinci öğrenen kitabın 149. sayfasına, ikinci öğrenen kitabın 151. sayfasına yönlendirilmektedir. Öğrenenlerin yönlendirildikleri sayfalara baktığımızda beşinci etkinlikte verilen diyaloglara benzer diyaloglar ve bu diyalogların sürdürülmesi için anahtar kelimeler verildiğini görmekteyiz. Bölümün bu son etkinliğiyle öğrenilenlerin pratik olarak kullanılması sağlanmaktadır. Öğrenme hızı öğrenene bağlı olduğu için öğrenciye görelilik ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

6. Work with a partner.

Student A *Go to p149*

Students B *Go to p151*

Make similar conversations.

(Soars, Wheeldon 2010: 62)

Did you know that?

A *Did you know that Marco Polo brought spaghetti back from China?*

B *Really? He didn't! That's incredible!*

A *Well, it's true.*

B *Did you know that Napoleon was afraid of cats?*

A *He wasn't! I don't believe it!*

B *Well, it's true!*

With a partner, make similar conversations.

Did you know that...

... Vincent van Gogh sold only two of his paintings while he was alive?

... the actress Shirley Temple was a millionaire before she was ten?

... Shakespeare spelled his name in eleven different ways?

... in 1979 it snowed in the Sahara desert?

... King Louis XIV of France had a bath only three times in his life?

(Soars, Wheeldon 2010: 149)

Did you know that?

With a partner, make similar conversations.

A *Did you know that Marco Polo brought spaghetti back from China?*

B *Really? He didn't! That's incredible!*

A *Well, it's true.*

B *Did you know that Napoleon was afraid of cats?*

A *He wasn't! I don't believe it!*

B *Well, it's true!*

Did you know that...

... it took 1,700 years to build the Great Wall of China?

... Walt Disney used his own voice for the character of Mickey Mouse?

... Shakespeare and Cervantes both died on 23 April 1616?

... King Francis I of France bought the painting Mona Lisa to put in his bathroom?

... when Shakespeare was alive, there were no actresses, only male actors?

(Soars, Wheeldon 2010: 151)

Altuncu etkinliğin ardından ‘‘Listening and Speaking’’ bölümüne geçilmektedir. ‘‘How did you two meet?’’ alt başlığıyla başlayan bölümün ilk etkinliğinde ğrenenden tanışmayla ilgili gemiş zamanda kurulmuş cümlelerden doğru olanı işaretleme si istenmektedir. Bu etkinlikle bölümde konusu tanışma olan metinlere n hazırlık yapılmaktadır. Bilinenden bilinmeyene bir yol izleneceği görülmektedir.

LISTENING AND SPEAKING

How did you two meet?

1. Put the sentences in the correct order. There is more than one answer!

- *They got married.*
- *They went out for a year.*
- *They fell in love.*
- *They had two children.*
- *Jack and Jill met at a party.*
- *They got engaged.*
- *They got divorced.*

(Soars, Wheeldon 2010: 63)

İkinci etkinlikte öğrenenden metinlerle ilgili verilen görsellere bakması ve yarım bırakılarak verilmiş metinlerin sonlarını tahmin etmesi istenmektedir. Verilen metinlerin ilk cümleleri geniş, sonraki cümleleri geçmiş zamanda kurulmaktadır. Böylece öğrenilenler zihinde birleştirilmekte ve yapılandırılmaktadır. Ayrıca bu etkinlikle metinle birlikte işlenecek konuya giriş yapılmaktadır. Geçmiş zaman cümleleriyle birlikte geniş zaman cümlelerinin de kullanılması bilinenden bilinmeyene gidildiğini göstermektedir.

2. Look at the photos of two couples and read the introductions to their stories.

What do you think happened next?

My very first love

Many people never forget the first person they fall in love with. Carly was 10 years old when she fell in love with sixteen-year-old Ned, but...

Do mothers know best?

*Parents usually want their children to meet a nice person and get married.
Eric's mom wanted to help him meet someone, so...*

(Soars, Wheeldon 2010: 63)

Üçüncü etkinlikte öğrenenden verilen metinlerin eksik bırakılmış kısımlarını dinlemesi ve bir önceki etkinlikte yaptığı tahminlerle dinlediklerini karşılaştırması istenmektedir. Bu etkinlikle öğrenilenlerin dinleme becerisine aktarımı sağlanmaktadır. Ayrıca etkinliğin bir önceki etkinlikle bağlantılı olması etkinliklerin birbirini desteklediğini ve tamamladığını göstermektedir. Dinleme becerisine yer verilmesi açıklık ilkesinin benimsendiğini göstermektedir.

3. T 8.4 Listen to them talking. Were your ideas correct?

(Soars, Wheeldon 2010: 63)

Dördüncü etkinlikte altısı geçmiş zamanda biri geniş zamanda metinlerle ilgili toplam yedi soru verilmektedir. Öğrenenden dinlediğinden hareketle bu yedi soruyu cevaplaması istenmektedir. Bu etkinlik dinleme ve anlama becerisini temel almakla birlikte daha önce öğrenilen geçmiş zaman bilgilerinin de tekrarını sağlamaktadır. Dinleme becerisine yer verilmesi bakımından açıklık ilkesinin benimsendiğini göstermektedir.

4. Answer the questions about Carly and Ned, and Eric and Lori.

- 1. When did both couples meet?*
- 2. What did Carly think of Ned?*
- 3. What did Ned's girlfriend think of Carly? Why?*
- 4. Where did Eric and Lori's mothers meet?*
- 5. Why didn't Eric and Lori want to meet?*
- 6. What did Eric and Lori think when they met?*
- 7. Do both couples have children?*

(Soars, Wheeldon 2010: 63)

Beşinci etkinlikte parçalarla ilgili yargılar verilmektedir. Öğrenenden yine dinlediğinden hareketle bu yargıları kimin söylediğini cümlelerin başında verilen kutucuklara yazması istenmektedir. Yine dinleme ve anlama becerilerine dayalı bir etkinliktir. Dinleme becerisine yer verilmesi bakımından açıklık ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

5. *Who said these sentences? What was it about? Write C, N, E or L in the boxes.*

a *I cried and cried.*

b *Our story is easy. We didn't do anything.*

c *It was a big mistake.*

d *I just thought, 'No way.'*

e *... all the old feelling came back.*

f *I took my sister with me.*

g *That was three years ago. Now I'm twenty-four, we're married...*

h *...our wedding is in the fall.* (Soars, Wheeldon 2010: 63)

Beşinci etkinliğin ardından "Speaking" alt başlığıyla konuşma becerisine dayalı etkinlikler yer almaktadır. Altıncı etkinlikte öğrenenden evli olduğunu hayal ederek eşiyile nasıl tanıştığını anlatması istenmektedir. Etkinlikle öğrenenin hayal gücü geliştirilirken konuşma becerisini kullanarak öğrenilenlerin ihtiyaçlar doğrultusunda kullanılması sağlanmaktadır. Yakından uzağa ve öğrenciye görelilik ilkelerinin benimsendiği görülmektedir.

Speaking

6. *Imagine you are one of the people. Tell teh story of how you met your husband/wife.*

(Soars, Wheeldon 2010: 63)

Yedinci etkinlikte öğrenene kendisi ve ailesiyle ilgili yine tanışma konusu çevresinde iki soru yöneltilmektedir. Öğrenenden bir arkadaşına bu soruları yönelterek konuyla ilgili konuşması istenmektedir. Bu etkinlik de yine öğrenilenlerin ihtiyaçlar doğrultusunda konuşma becerisiyle kullanılmasına yönelik bir etkinliktir. Yakından uzağa ve öğrenciye görelilik ilkelerinin benimsendiği görülmektedir.

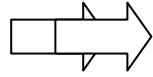
7. Look at these questions. Tell a partner about you and your family.

1. Are you married or do you have a girlfriend/ boyfriend? How did you meet?

2. When did your parents or grandparents meet? Where? How?

(Soars, Wheeldon 2010: 63)

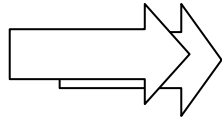
Yedinci etkinliğin ardından öğretmen kitabının 144. sayfasında bulunan şarkının söylenmesi istenmektedir. Bu etkinlikle öğrenme daha eğlenceli hale getirilmeye çalışılmaktadır. Açıklık ilkesinin benimsendiği görülmektedir.

SONG I just called to say I love you

(Soars, Wheeldon 2010: 63)

Daha sonra “Writing” yan başlığıyla öğrenen kitabın 119. sayfasına yönlendirilmektedir. Bu sayfada sekizinci ünite için hazırlanmış, yazma becerisine dayanan toplam dört etkinliğin bulunduğu bir bölüm bulunmaktadır. Bölümün birinci etkinliğinde A sütununda geçmiş zamanda kurulmuş cümlelerin, B sütununda bağlaçların, C sütununda yine geçmiş zamanda kurulmuş cümlelerin bulunduğu bir tablo yer almaktadır. Öğrenenden bu üç sütunda bulunan cümle ve bağlaçları uygun şekilde birleştirerek bağlı cümleler elde etmesi istenmektedir. Etkinlikte bilinen geçmiş zaman bilgisinden bilinmeyen bağlı cümlelerin öğretimi amaçlanmaktadır.

WRITING ABOUT A FRIEND

(Soars, Wheeldon 2010: 63)

1. Make sentences with a line in **A**, a word in **B**, and a line in **C**.

A	B	C
1 I left the party early		a she was thirty.
2 Peter couldn't speak		b they cam efor diner.
3 Tim didn't see the Colosseum	because	c I was at school.
4 Eva didn't start learning English	when	d she couldn't afford them.
5 I didn't enjoy maths lessons	until	e after midnight.
6 Sally didn't buy the red shoes		f he was nearly four.
7 They didn't g oto bed		g I didn't feel well.
8 We met Ken's wife last Saturday		h he was in Rome.

(Soars, Wheeldon 2010: 119)

İkinci etkinlikte üç tanesi geniş zamanda iki tanesi geçmiş zamanda toplam beş adet soru verilmektedir. Öğrenenden soruları yazılı olarak cevaplaması istenmektedir. Geniş zaman ve geçmiş zaman bilgilerinin tekrar edilmesini amaçlayan bir etkinliktir.

2. Write notes about an old friend. Use these questions to help.

- What is his/ her name?
- How often do you meet now?
- Where did you meet?
- What do you do when you meet?
- What did you do together?

(Soars, Wheeldon 2010: 119)

Üçüncü etkinlikte bağlaçları verilmemiş bir metne yer verilmektedir. Yazılması istenen bağlaçlar metninden önce dikkörtgen içinde yazılmaktadır. Öğrenenden verilen bağlaçları metindeki boşluklara uygun şekilde yazması istenmektedir. Bağlaçlarının kullanımının öğretimine dayalı bir etkinliktir. Bağlaçların öğretimi yapılırken yine daha önce öğrenilen geçmiş zaman bilgisinden yola çıkılmaktadır. Aynı zamanda birinci etkinliği tamamlayıcı niteliktedir.

3. Read the text about 'My oldest friend.' Complete the text with words from the box.

And but because so when until

My oldest friend

My oldest friend is called Sandy. We met thirty years ago (1)_____ we were both five years old. It was my first day at school (2)_____ I was very unhappy (3)_____ I wanted my mother. Sandy gave me a sweet (4)_____ we became friends immediately. We were together nearly every day (5)_____ we left school twelve years later.

Then I went to university. (6)_____ Sandy didn't. She married (7)_____ she was just eighteen (8)_____ had three children. I studied for eight years (9)_____ I wanted to be an accountant. I had a lot of new friends, (10)_____ I didn't see Sandy very often. Sometimes we didn't meet for months, (11)_____ we often talked on the telephone.

Now I'm married, too. I live near Sandy (12)_____ we meet every week. She's a student now, (13)_____ I have a baby, (14)_____ we can give each other a lot of advice!

(Soars, Wheeldon 2010: 119)

Dördüncü etkinlik de ikinci etkinlikle ilişkilendirilmekte ve onu tamamlamaktadır. Öğrenenden ikinci etkinlikteki sorulara verdiği cevaplar doğrultusunda bir arkadaşıyla ilgili yazı yazması istenmektedir. Öğrenilenlerin ihtiyaçlar doğrultusunda yazarak kullanılmasını amaçlayan bir etkinliktir. Bu son etkinliğin ardından tekrar sekizinci üniteye kalınan yere geri dönülmektedir. Öğrenciye görelilik ve yakından uzağa ilkelerinin benimsendiği görülmektedir.

4. Write about your friend. Used your notes to help.

(Soars, Wheeldon 2010: 119)

Sekizinci üniteye geri döndüğümüzde yeni kelime ve bunların telaffuzunun öğretimini amaçlayan “Vocabulary and Pronunciation” bölümüne yer verildiği görülmektedir. Dört etkinlikten oluşan bölümünde sadece dördüncü etkinlikte geçmiş zaman bilgisinden yararlanılmaktadır. Dördüncü etkinlikte daha önceki etkinliklerde öğretilmek istenen kelimelerin bulunduğu altı adet cümle verilmektedir. Bu cümlelerden üç tanesi geçmiş zaman kalıbındadır. Bu durum bize kelime öğretiminde daha önce öğrenilen geçmiş zaman bilgisinden yararlanılarak yeni kelime öğretme yoluna gidildiğini göstermektedir.

VOCABULARY AND PRONUNCIATION

4. Read these sentences aloud.

1. He bought his daughter eight white horses for Christmas.

2. I know you know the answer.

3. They walked and talked for hours and hours on the island.

4. Listen and answer the questions.

5. The girl took the wrong flight.

6. The world is lovely in autumn.

(Soars, Wheeldon 2010: 64)

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dil en genel anlamıyla temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış, canlılar arasında iletişimi sağlayan gizli anlaşmalar sistemidir. Geçmişten günümüze birçok alanda olduğu gibi dil alanında da büyük gelişmeler meydana gelmiştir. Özellikle günümüzde teknoloji ve iletişimin gelişmesiyle dünyamız artık küçük bir köy halinde gelmiştir. Bu durumu sağlayan muhakkak ki insanların birbirlerinin dillerini konuşmasıdır. Hal böyle olunca yabancı dil öğretimine duyulan ihtiyaç kaçınılmaz hale gelmiştir. Bu doğrultuda ilk olarak dil öğretiminde hedef ve ihtiyaçların iyi belirlenmesi gerekmektedir. Dil öğretimindeki hedef ve ihtiyaçları şöyle sıralayabiliriz:

1. Bireye duygu ve düşüncelerini ifade edecek derecede dil öğretmek.
2. Bireye günlük hayatta ihtiyaçlarını giderebilecek ve hayatını başkalarından yardım almadan idame ettirecek seviyede dil öğretmek.
3. Bireye okuduğunu, dinlediğini anlayacak ve kendini yazılı olarak ifade edebilecek kadar dil öğretmek.

Yabancı dil öğretimindeki başarı bu hedeflere ulaşım ulaşılamamasıyla doğru orantılıdır. Yabancı dil eğitimi günümüzde üzerinde çokça düşünülen ve çalışılan bir alandır. Yabancı dil eğitiminde henüz istenilen başarı düzeyi elde edilememiştir. Buna rağmen, uygulanan çeşitli yöntemler ile sınırlı da olsa başarılar elde edilmektedir. Esasında, uygulanacak herhangi bir dil öğretimi yöntemi ile belli bir oranda başarı elde etmek mümkündür. Önemli olan nokta ise bu yolda harcanan zaman ve güç karşılığında istenen derecenin tutturulup tutturulmadığıdır.

Bu çalışmada yabancılara dil öğretimi alanında çalışan TÖMER'in Türkçe ve İngilizce eğitiminde kullandığı ders kitaplarındaki geçmiş zaman öğretimi, genel öğretim ilkeleri açısından değerlendirilmiştir.

TÖMER’de yabancılara okutulan ilk kur Türkçe ve İngilizce ders kitaplarının geçmiş zaman öğretimini, genel öğretim ilkeleri açısından karşılaştırmalı olarak değerlendirmeden önce Türkçe ve İngilizcedeki geçmiş zaman sayısı ve incelenen kitaplarda hangi geçmiş zamanların öğretimine yer verildiği tespit edilmelidir.

Bilindiği gibi İngilizcede past simple tense, past continuous tense, past perfect tense ve past perfect continuous tense olmak üzere toplam dört tane geçmiş zaman bulunur. Türkçede ise görülen geçmiş zaman ve duyulan geçmiş zaman olmak üzere iki geçmiş zaman bulunur. Bu iki geçmiş zamana bağlı olarak şimdiki zamanın hikâyesi, gelecek zamanın hikâyesi, geniş zamanın hikâyesi ve geniş zamanın rivayeti, şimdiki zamanın rivayeti, gelecek zamanın rivayeti olmak üzere birleşik zamanlı fiiller de geçmiş zaman öğretimi içine dahil edilebilir. İncelenen İngilizce ilk kur ders kitabında sadece dört geçmiş zamandan biri olan past tense üç ay gibi bir zaman zarfında ve yüz yirmi ders saatinde öğrenene verilirken, Türkçe ders kitabında görülen geçmiş zaman ve duyulan geçmiş zamanla birlikte şimdiki zamanın hikâyesi, gelecek zamanın hikâyesi, geniş zamanın hikâyesi ve geniş zamanın rivayeti, şimdiki zamanın rivayeti, gelecek zamanın rivayeti olmak üzere birleşik zamanlı fiiller dört ay gibi bir zaman zarfında yüz altmış ders saatinde öğrenene verilmiştir.

Diller için Avrupa Ortak Başvuru metninde belirtilen genel dil düzeylerinden incelenen Türkçe kitabı A1, A2 düzeyinde hazırlanmıştır. TÖMER’de ilk kur için kullanılacak kitapta iki dil düzeyinin benimsendiği görülmüştür. Diller için Avrupa Ortak Başvuru metninde A1 ve A2 dil düzeylerinin özelliklerine göre öğrenen basit bir temel ifade dizisine sahiptir ve günlük somut gereksinimlerini giderecek basit yapılu cümleler kurar. Bunun yanı sıra yine aynı metinde dil bilgisel açıdan öğrenen basit birkaç dil bilgisel yapıyı kullanabilir ve zamanları karıştırır. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda Türkçe kitabında birçok geçmiş zamana yer verilmesi öğretimi zorlaştırmış ve karışık hale getirmiştir.

İngilizce kitabında ise bu durum tamamen farklıdır. Sadece past simple tense konusuna yer verilmesi ilk kur kitabı için oldukça doğru bir seçimdir.

Ele alınan konu sayısı ve bu konuların ele alınma süreleri bakımından iki kitabı karşılaştırdığımızda, Türkçe ders kitabının dört ayda yüz altmış, İngilizce ders kitabının

üç ay yüz yirmi ders saatinde bitirildiği görülmüştür. Ele alınan konu sayısı bakımından, İngilizce ders kitabıyla karşılaştırıldığında Türkçe ders kitabının daha uzun sürede işlenmesi oldukça yerindedir. Fakat iki kitabı, ele alınan konu sayısı ve bu konuların işlenme sürelerini oranlayarak karşılaştırdığımızda İngilizce ders kitabında işlenen konulara daha çok zaman ayrıldığı görülmüştür.

Türkçe ve İngilizce ders kitaplarında göze çarpan bir diğer ayrıntı geçmiş zamanda kurulan olumlu, olumsuz ve soru cümlelerinin bilgisinin her iki kitapta da tablo halinde verilmesidir. Fakat bu bilgilerin Türkçe kitabında kitabın ön yüzünde ve tek tablo halinde, İngilizce kitabında ise öğrenen kitabın arkasına yönlendirilerek ayrı ayrı tablolar halinde verildiği görülmüştür. İngilizce kitabında yapılan bu seçim öğrenmeyi daha kolay hale getirmiştir. Türkçe kitabında göze çarpan diğer bir ayrıntı ise geçmiş zaman kalıplarının verildiği tablolarda son verilen örnekte ek-kök bağlantısında kasıtlı olarak yanlış yapılması ve örneğin yanlış kısmının kırmızı puntuyla yazılmasıdır. Henüz doğru kalıbı öğrenme aşamasında olan öğrenen için yanlış verilmiş bir örneğin doğrusunu bulmaya çalışması üst düzey bir beklentidir. Bunun yanı sıra yaygın olarak kullanılan “isim cümlesi” yerine “koşaç tümcesi” tabirinin kullanılması öğrenilenin işlevsel olarak kullanımını zorlaştırmıştır. Ayrıca Türkçe kitabında özellikle tablolarda zaman zaman *ı* ve *i* ünlülerinin kısaltması olarak gösterilmesi gereken *I* işareti *İ* şeklinde, *a* ve *e* ünlülerinin kısaltılması olarak gösterilmesi gereken *A* işareti *E* şeklinde, *ı*, *i*, *u*, *ü* ünlülerinin kısaltılması olarak gösterilmesi gereken *X* işareti ise *İ* şeklinde gösterilmiştir.

Türkçe ve İngilizce ilk kur kitaplarında geçmiş zaman öğretiminde kullanılan etkinliklerdeki benimsenen öğretim ilkelerinin kullanılma miktarlarına baktığımızda aşağıdaki tablo karşımıza çıkmıştır:

	Öğrenciye Görelilik	Bilinenden Bilinmeyene	Somuttan Soyuta	Yakından Uzağa	Açıklık	Ekonomiklik	Toplam
Türkçe Kitabı	6	12	1	6	14	5	44
İngilizce Kitabı	13	17	1	13	18	5	67

Tablodan da görüldüğü gibi Türkçe kitabında yer alan etkinliklerde benimsenen öğretim ilkelerinin sayısı İngilizce kitabındaki etkinliklerde benimsenen etkinlik sayısından daha fazladır. Bu durumu ele alınan konularla birlikte değerlendirdiğimizde Türkçe kitabında ele alınan konu sayısının İngilizce kitabındakilerden daha fazla olduğu görülmüştür. Ele alınan konu sayısı ile etkinliklerde benimsenen öğretim ilkelerine baktığımızda ele alınan konu ve öğretim ilkeleri arasında ters bir orantı olduğu görülmüştür. Tüm bunlar değerlendirildiğinde ilk kur için kullanılan bir kitapta çok fazla geçmiş zaman konusuna yer verilmek yerine geçmiş zaman öğretimine temel teşkil edebilecek basit geçmiş zaman konusuna yer verilmesi ve bu konunun daha çok öğretim ilkesinin benimsendiği etkinliklerle desteklenmesi öğretimi kolay ve kalıcı hale getirmiştir. Türkçe kitabına baktığımızda ise ilk kur kitabında tüm geçmiş zamanların ve türevlerinin verilmesi öğretimi zorlaştırmakla birlikte karmaşık bir hale sokmuştur. Sonuç olarak, İngilizce kitabında geçmiş zaman öğretiminin Türkçe kitabına göre daha sistemli ve profesyonelce ele alındığı görülmüştür.

Yapılan çalışma sonucunda Türkçe kitabında geçmiş zaman öğretimi planlanırken diler için Avrupa Ortak Başvuru metninde belirtilen dil düzeylerinin özellikleri dikkate alınmalıdır. Bunun yanı sıra hazırlanan kitapta Türkçenin günlük

kullanımında var olan terimler seçilmelidir. Ayrıca özellikle etkinlikleri hazırlanışında genel öğretim ilkeleri daha çok dikkate alınmalıdır.

KAYNAKLAR

Aksan, Doğan

1987

Türkçenin Gücü, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları,
Ankara.

Arslan, Mustafa

2011

Yabancılara Türkçe Öğretim Kılavuzu, Nobel Yayıncılık,
Ankara.

Barın, Erol

2009

“Türkçenin Güncel Sorunları, Çözüm Yolları ve
Sorumluluklarımız, *Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi*
Üzerine Konuşmalar, TDK Yayınları, Ankara, s. 53-58.

Başkan, Ömer

1969

Yabancı Dil Öğretimi, İ. Ü. Edebiyat Fakültesi Basımevi,
İstanbul.

Bayraktar, Nesrin

Yabancılara Türkçe Eğitiminin Tarihsel Gelişimi,
Çukurova Üniversitesi Türkoloji Araştırmaları Merkezi,
http://turkoloji.cu.edu.tr/DILBILIM/bayraktar_01.php.

- Binici, Necat, Yavuz, Kemal, Yetiş, Kazım
2003 Türkçe Eğitimi, Bayrak Yayınevi, İstanbul.
- Cemiloğlu, Mustafa
2001 İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi, Alfa Yayınevi, İstanbul.
- Göğüş, B.
1978 Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe ve Yazın Eğitimi, Gül Yayınevi, Ankara.
- Göktürk, Akşit,
1983 Çağdaş Bilginin Edinilmesinde Yabancı Dil, Türk Dil Dergisi(sayı379-380), Ankara.
- Demir, Celal
2009 “Türkçe Dil Bilgisi Öğretiminin Sorunları”, *Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Üzerine Konuşmalar*, TDK Yayınları, Ankara, ss. 59-68.
- Demircan, Ömer,
2005 Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri, DER Yayınları, İstanbul.

1990 Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri, Ekin Yayınevi, İstanbul.

Demirel, Özcan

1999 İlköğretim Okullarında Türkçe Eğitimi, MEB, İstanbul, a.

1999 İlköğretim Okullarında Yabancı Dil Öğretimi, MEB, İstanbul, b.

2009 Öğretme Sanatı, Pegem Akademi, Ankara.

Erdoğan, Recep

2009 Türk Dili ve Kompozisyon, Marmara Kitapevi, Bursa.

Ergin, Muharrem,

1982 Türk Dil Bilgisi, Bogaziçi Yayınları, İstanbul.

Eker Süer,

2010 Çağdaş Türk Dili, Grafiker Yayıncılık, Ankara.

İmla Kılavuzu

2004 MEB, Ankara.

Kavcar, Cavit

1997 Oğuzkan Ferhan, Sever Sedat, Türkçe Öğretimi, Engin Yayınları, Ankara.

1998 “Türkçe Eğitimi ve Sorunlar”, Dil Dergisi, Mart, s.65.

Korkmaz, Zeynep

2003 Türkiye Türkçesi Grameri (Şekil Bilgisi), TDK Yayınları, Ankara.

Kurt, Cemil, Aygün, E. Nurşen, Leblebici, Elif, Coşkun, Altınkaynak Özden

2010 Yeni Hitit I Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı, AB Ofset, Ankara.

Nas, Recep

2003 Türkçe Öğretimi, Ezgi Kitapevi, Bursa.

Olgun, Yusuf

1996 Türkçe Başarı Anahtarı, Alfa Yayınları, İstanbul.

Özbay, Murat

2009 Anlama Teknikleri: I- Okuma Eğitimi, Öncü Basımevi,
Ankara, a.

2009 Anlama Teknikleri: II- Dinleme Eğitimi, Öncü Basımevi,
Ankara, b.

2009 Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri, Öncü Basımevi,
Ankara, c.

2009 Dinleme Eğitimi Açısından Türkçe Öğretim Programları”,
Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi Üzerine Konuşmalar, TDK
Yayınları, Ankara d, ss. 37-46.

Özdemir, Emin

1990 Okuma Sanatı, İstanbul, İnkılap Kitabevi.

1967 Örnekli ve Uygulamalı Yazma Tekniği, Üçler Yayınevi,
Ankara.

1999 Güzel ve Etkili Konuşma Sanatı, Remzi Kitabevi, İstanbul.

Rozani, N.

2001 “Okuma Alışkanlığında Öğretmenlerin Rolü”, *Eğitim ve Bilim*, C. 7, s.19.

Sağır, Mukim

2002 İlköğretim Okullarında Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi, Nobel Yayınevi, Ankara.

Sever, Sedat

1997 Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme, Anı Yayıncılık, Ankara.

Soars, John and Liz, Wheldoan, Sylvia

2010 The New Headway Elementary Student’s Book, Oxford University, Oxford.

Tazebay, A.

1993 İlkokuma Yazma Öğretimi, MEB, Yayınları, İstanbul.

Temur, Turan

2001 Dinleme Becerisi- Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Türkçe 1-8, Nobel Yayınları, Ankara.

Timurtaş, Faruk

1981 Tarih İçinde Türk Edebiyatı, Akçağ Yayınları, İstanbul.

Türkçe Sözlük I

2004 MEB, Ankara.

Türkçe Sözlük II

2004 MEB, Ankara

Ünalın, Şükrü

2001 Türkçe Öğretimi, Nobel Yayınları, Ankara.

Vahapoğlu, Ece

2002 Yabancı Dil Öğrenme Yolları, Alfa Yayınları, İstanbul.

Wehmeier, Sally

2000 Oxford Advanced Learner's Dictionary Of Current English, Oxford University, Oxford.

Yangın, Banu

1999 İlköğretimde Türkçe Öğretimi, Milli Eğitim Bakanlığı,
Ankara.

1999 İlköğretimde Etkili Öğretme ve Öğrenme Öğretmen El
Kitabı. İlköğretimde Türkçe Öğretimi Modül 4, MEB,
Ankara.

Yaşar, Şefik

1993 Yabancı Dilde Okuma Becerilerinin Geliştirilmesinde
Küçük Gruplarla Öğretim Yönteminin Etkililiği, A.Ü.
Yayımları, Eskişehir.

Yaylı, Derya, Yaylı, Demet

2011 “Yabancı Dil Öğretimi Yaklaşımları ve Yöntemleri”,
Yabancılara Türkçe Öğretimi-Politika ve Yöntemler, Anı
Yayıncılık, Ankara, s. 7-28.

Yurtbaşı, Metin

2006 Dictionary 2007 Turkish-English, Bahar Yayınları,
İstanbul.

<http://www.tomer.ankara.edu.tr/> (20.05.2010)

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/26184_1.html (15.06.2010)

<http://www.turkceogretimi.com/dil-ogretim-yontemleri/yabancilara-turkce-ogretiminde-ilkeler-yrd-doc-dr-erol-barin> (03.05.2011)

http://digm.meb.gov.tr/uaorgutler/AK/cefr_Turkce.pdf (12.03.2011)

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Yeri ve Yılı :

Öğr.Gördüğü Kurumlar	Başlama Yılı	Bitirme Yılı	Kurum Adı
Lise	: 2000	2004	Ulubatlı Hasan Anadolu Lisesi
Lisans	: 2004	2008	Çanakkale On Sekiz Mart Ün.
Yüksek Lisans	: 2008		Uludağ Üniversitesi

Doktora :

Medeni Durum : Bekar

Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi: İngilizce orta

Çalıştığı Kurum (lar)	Başlama ve Ayrılma Tarihleri	Çalışılan Kurumun Adı
1.	15.11.2008	Balibey İlköğretim Okulu

...

Yurtdışı Görevleri :

Kullandığı Burslar :

Aldığı Ödüller :

Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Topluluklar :

Editör veya Yayın Kurulu Üyelikleri :

Yurt İçi ve Yurt Dışında katıldığı Projeler :

Katıldığı Yurt İçi ve Yurt Dışı Bilimsel Toplantılar:

Yayımlanan Çalışmalar :

Diğer :

07.10.2011
Sibel KAYA

